

Izpovednice, pridižnice in križevi poti v cerkvah Lavantinske škofije.

Rešitev prvega pastoralnega vprašanja za leto 1910: V cerkvah se nahajajo izpovednice, pridižnice in sv. križev pot. Kaj določuje sveta katoliška Cerkev zlasti zastran izpovednic in sv. križevega pota? Znamenitejši sv. križevi poti in izpovednice v pozameznih cerkvah dekanije se naj opišejo.

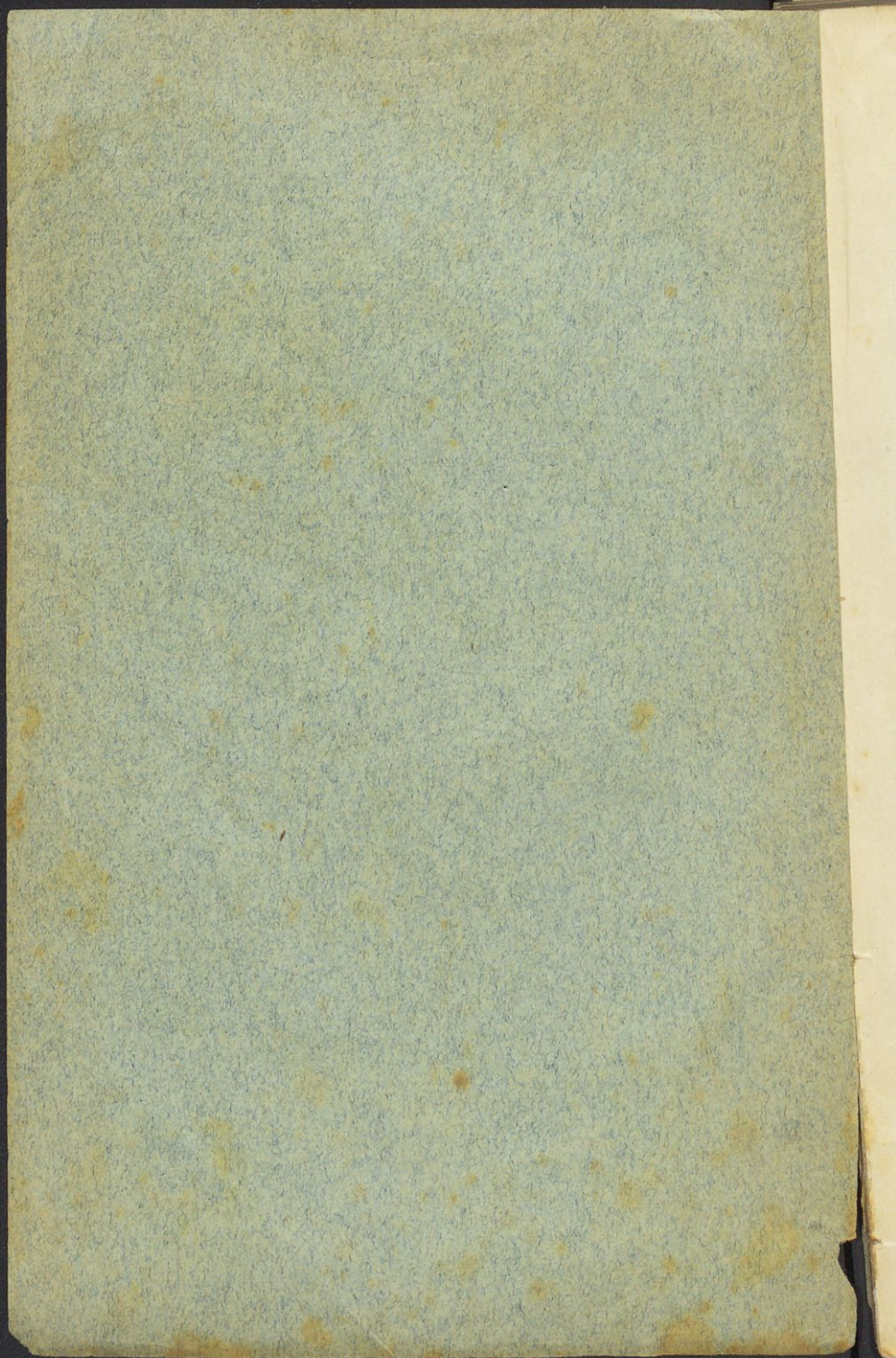

Ponatisek iz Cerkvenega zaukaznika za Lavantinsko škofijo z dne 15. nov. 1911, šte. XII. odst. 124. str. 211 do 224 in z dne 18. dec. 1911, šte. XIII. odst. 132. str. 227 do 244.

V Mariboru, 1912.

Založila pisarna kn. šk. ordinariata. — Tisk tiskarne sv. Cirila.

Izpovednice, pridižnice in križevi poti v cerkvah Lavantinske škofije.

Rešitev prvega pastoralnega vprašanja za leto 1910: V cerkvah se nahajajo izpovednice, pridižnice in sv. križev pot. Kaj določuje sveta katoliška Cerkev zlasti zastran izpovednic in sv. križevega pota? Znamenitejši sv. križevi poti in izpovednice v pozameznih cerkvah de-
kanije se naj opišejo.

Ponatisek iz Cerkvenga zaukaznika za Lavantinsko škofijo z dne 15. nov. 1911, šte. XII. odst. 124. str. 211 do 224 in z dne 18. dec. 1911, šte. XIII. odst. 132. str. 227 do 244.

V Mariboru, 1912.

Založila pisarna kn. šk. ordinariata. — Tisek tiskarne sv. Cirila.

GS I 714035

201000571

Predgovor.

Rešitev prvega pastoralnega vprašanja za leto 1910 je nadaljevanje zanimivih, za zgodovino Lavantinske škofije pomenljivih vprašanj, ki so se od leta 1901 sem obravnavala na pastoralnih konferencah. Škoda je le, da zlasti zastran križevih potov iz nekaterih dekanij niso semkaj došla zadostna poročila, ker moremo po vsej pravici trditi, da bi se še gotovo našli tu in tam bodisi v kaki župnijski ali podružni cerkvi, bodisi v kaki samostanski ali očitni kapeli umetniški, ali vsaj pozora in opisa vredni križevi poti. Sicer pa še delo ni zamujeno. Kn. šk. ordinariat bo v kroniki „Cerkvenega zaukaznika za Lavantinsko škofijo“ rad priobčeval vsa tozadevna poročila.

Rešitev pastoralnega vprašanja o izpovednicah, pridižnicah in križevih potih bo zanimala tudi strokovnjake-laike in vernike sploh; zato jo je dal kn. šk. ordinariat iz Cerkvenega zaukaznika za Lavantinsko

škofijo ponatisniti ter bo ponatisek rad poslal vsem, ki se bodo zaenj oglasili na pristojnem mestu t. j. pri kn. šk. župnijskih uradih ali neposredno v kn. šk. konsistorialni pisarni v Mariboru.

V Mariboru, na god Razglašnja Gospodovega ali Svetih Treh Kraljev, dne 6. januarja 1912.

I. Izpovednice.

A. Zgodovina in poglavitna cerkvena določila zastran izpovednic.

V prvem poglavju 14. seje svetega Tridentinskega zbora beremo: „Si ea in regeneratis omnibus gratitudo erga Deum esset, ut iustitiam in Baptismo, ipsius beneficio et gratia susceptam, constanter tuerentur, non fuisset opus, aliud ab ipso Baptismo Sacramentum ad peccatorum remissionem esse institutum. Quoniam autem Deus, dives in misericordia, cognovit figmentum nostrum, illis etiam vitae remedium contulit, qui sese postea in peccati servitute et daemonis potestatem tradidissent, Sacramentum videlicet Poenitentiae; quo lapsis post Baptismum, beneficium mortis Christi applicatur.“ In izpovednica v cerkvi je tisti sedež, kamor se zaupno zatekajo grešniki, da najdejo usmiljenje pri Bogu. V najstarejših krščanskih časih je bila izpovednica preprost, odprt sedež za mašnika. Dokaz temu je starejši obred pri deljenju zakramenta sv. pokore — polaganje rok na glavo izpovedenčevo; dokaz temu pa so tudi kameniti sedeži, ki se še dandanes shranjujejo v katakombah in ki so nekdaj služili duhovniku pri izpovedovanju. V stari kapeli v Regensburgu na Bavarskem najdemo sliko, ki nam predstavlja delitev zakramenta sv. pokore iz zelo starih časov: izpovedujoči

mašnik, kanonik, sedi na nizkem stolu in zakriva svoj obraz s prtom proti izpovedencu, ki pred njim kleči na klečalu s sklenjenimi rokami.¹ Take izpovednice so stale navadno v presbiteriju blizu altarja. Ko so začeli rabiti v presbiteriju pregrajo (cancelli) med gornjim in spodnjim svetiščem, so postavljali izpovednice k ograji, medtem ko je izpovedenec klečal za njo. Prostor v gornjem svetišču od altarja do pregraje so imenovali v prvih časih „tribunal“, sodišče, ker se je tukaj posluževal škof ali mašnik svoje izpovedne oblasti. Če so tudi posamezne kapele in altarji imeli posebno ograjo, se je izpovedovalo tudi tamkaj. Tako zaukazuje še sv. Karol Boromejski, da naj bo sedež za izpovednika postavljen znotraj v ograjeni kapeli, klečalo za izpovedenca pa zunaj ograje. Možje se se izpovedovali blizu altarja, ženske pa pri ograji, ker jim je bil prepovedan vstop v gornje svetišče. Če takih ograj ni bilo v cerkvi, so jih za izpovedovanje nalašč postavili ter jih za vselej združili z izpovednikovim sedežem. Tako je nastala sedanja oblika izpovednic, ki je v rabi od 16. stoletja sem v cerkvah, kajti po škofij-skem zboru v mestu Sevilla l. 1512 že beremo o naših izpovednicah, ki so jih imenovali „confessaria“ ali „confessionalia.“

Posebnih določil zastran izpovednic še do tedaj ni bilo. Ker so se pa tekom časa zlasti še pred reformacijsko dobo godili pri izpovedovanju razni neredi, je prišlo v obrednik „Rituale Romanum“, ki ga je ukazal izdati sveti Tridentinski zbor (1545—1563) gledé na izpovednice določilo, kakor ga beremo dobesedno tudi v našem ško-

¹ Dr. G. Jakob, Die Kunst im Dienste der Kirche. Fünfte, verbesserte Auflage. Landshut, 1901. Str. 258.

fijjskem obredniku in se glasi: „Habeat (sacerdos) in Ecclesia sedem confessionalem, in qua sacras confessiones excipiat: quae sedes patenti, conspicuo, et apto Ecclesiae loco posita, crate perforata inter poenitentem et Sacerdotem sit instructa.“¹ To splošno odredbo so škofijske sinode in pokrajinski cerkveni zbori v podrobnostih razširili in tako je Lavantinska škofijska sinoda l. 1906 v tem oziru to-le zaukazala: „Sedes quoque confessionalis tum collocatione sua tum extructione fideles ad confitendum admoneat atque alliciat. Ne igitur confessionale in aliquo tenebricoso ecclesiae angulo abscondatur, sed in apto, patenti, conspicuo loco ponatur; ne sit tam informe, ut hominibus appareat tamquam aliquot tormentum, sed sit dignae et augustae speciei, quippe quum sit supellex primario quidem destinata practico usui, secundario autem architectonico decori; debet insuper, ut rubricae praescribunt, instructum esse crate perforata inter poenitentem et sacerdotem et tabella casuum reservatorum. Praeterea consulant sacerdotes, quum conficiatur sedes confessionalis, sanitati suae; ne igitur sit internum spatium tam parvum, ut pedes sedendo protendi non possint, neve sedile sit tam angustum vel tam depressum aut alte affixum, ut insidere ibi homini valde laboriosum sit.“²

Provincijalni koncil, ki se je vršil l. 1906 v Solno-gradu, predpisuje zastran izpovednic: „Confessionalia autem ita instructa sint, ut ex utraque parte scamnis ad genuflectendum et cratibus perforatis et mobili foricula intus oclluis sacerdos a poenitente dividatur; crates autem,

¹ Collectio rituum Dioeceseos Lavantinae. Marburgi, 1896. Tit. IV. cap. 1 alin. 8. Str. 51. — ² Synodus dioecesana Lavantina anno 1906 concita et facta. Marburgi, 1907. Cap. CXXVII. I. Str. 452.

si fuerint ex tot ligneis regulis confectae, istae taliter iuxtapositae habeantur, ut ne digitulus quidem per intervalla transire valeat.¹

Koncil, ki se je vršil leta 1860 v Kolinu, dopušča izpovedovanje edino le v cerkvi, in sicer v izpovednicah, ki jih vsi vidijo (in ecclesia tribunalibus omnium oculis expositis) ter dovoli, da se sme le izjemoma izpovedovati tudi v zakristiji pri odprtih vratih: „Quum vero in sacristia feminae ob causam, quam diximus (surditatem), confitentes audiuntur, id ne aliter atque ianua aperta fiat, strenue prohibemus.“ Imenovani cerkveni zbor terja tudi, da naj gori zmeraj luč na izpovednici pred in po solnčnem zahodu: „Ante vel post solis lucem confessionale semper sit lumine illustratum.“²

Poglavitna cerkvena določila zastran izpovednic se torej glasijo:

a) izpovednica naj bo v cerkvi, in sicer tako postavljena, da jo vsi ljudje lahko vidijo, ne pa v kakem skritem, temnem kotu. V zakristiji sme biti izpovednica le za glušce. Prostor za izpovednico bodi pripraven, zato je modro in svetovati, da se pri stavbah novih cerkev že v načrtu določi prostor za izpovednice.

b) Izpovednice naj bodo praktične za izpovednika in izpovedenca, ne pa njune mučilnice; naj se tudi ozira na zdravje obeh; naj bodo prostorne za izpovednika in tako globoke, da lahko stegne noge; na vrhu izpovednice naj bo primerna odprtina, da se more zračiti.

¹ Acta et constitutiones Concilii Provinciae Salisburgensis anno 1906 celebrati. Salisburgi, 1910. Sect. III. Cap. V. Art. III. alin. 198. — ² Joh. Gerhardy, Praktische Ratschläge über kirchliche Gebäude, Kirchengeräte und Paramente. Paderborn, 1895. Str. 116.

Izpovedenec pa naj ima primeren klečalnik in dovolj prostora, da lahko poklekne. Dobro je tudi, če je prostor za izpovedenca zaprt ali vsaj toliko zakrit, da ga drugi ljudje ne morejo opazovati, ko se izpoveduje. V arhitektoničnem oziru naj bodo izpovednice iz trdega lesa in primerne slogu cerkve, v kateri stojé. Naj ne bodo preveč okorne in preproste, temveč naj bodo dostojno napravljene, tako da vzbujajo pri ljudeh spoštovanje in pobožnost, ne pa zasmeh in zaničevanje. Na strani izpovedenčevi naj bo sv. razpelo ali pa kaka podoba n. pr. podoba dobrega pastirja, izgubljenega sina, izpokornice sv. Magdalene. Tudi nad izpovednico morejo biti primerne podobe.

c) Med izpovednikom in izpovedencem mora biti okence s trdim, gostim omrežjem. Sv. Karol Boromejski terja: „Affigantur lamina ferrea plena foraminum, quae singula instar ciceris minuta parvaeque sint“. Sv. Karol Boromejski hoče celo ključavnico na izpovednici: „Habeat ostium cum sera clavique, ut, cum confessarius in eo non est, ne ibi cum irreverentia ministerii, quod ibi agitur, laici vagique et sordidi homines sedeant, otioseque dormitent“.

Bruno Irgolitsch, rojen v Mariboru, sedaj železniški uradnik v Donawitzu pri Ljubnem na Gornjem Štajerskem, je meseca marca t. l. semkaj poslal izpovedniško okno, po sistemu Dr. Sebastiana Mayer in B. Irgolitsch, ki ga je sam iznašel. Okno, ki je v zdravstvenem oziru priporočila vredno, je bilo na škofijski sinodi l. 1911 izpostavljeno vsem čč. gg. sinoditom v pogled. Obstoji iz dveh vsporednih okvirov, med katerim je običajno, precej redko leseno omrežje. Obojni okvir je vodoravno predeljen v tri enaka polja; pri zunanem pritrjenem okviru

je v srednje, pri znotranjem, premakljivem pa v oboje stransko (zgornje in spodnje) polje vdela steklena šipa tako, da stoji odprtini v enem okviru nasproti šipa v drugem okviru. S tem je doseženo, da sapa iz ust izpovedenca ne prihaja naravnost k izpovedniku, in narobe, da pa se moreta razumeti, kakor da bi govorila naravnost eden drugemu na uho. Izpovednik tudi more od izpovedenca naravnost skozi omrežje sprejeti n. pr. izpovedni listek, ker se da notranji okvir brez težave pridvigniti. Da šipe ne postanejo rosne, je dobro, pred porabo jih nadrgniti z navadnim milom. Izpovedniško okno stane 12 K, ter se naroči pri iznajditelju B. Irgolitsch v Donawitzu pri Ljubnem.

d) V oddelku za izpovednika naj visi tablica s pridržanimi grehi iste škofije. „Tandem demum volumus et praecipimus, ut schedula casuum reservatorum typis impressa vel scripta in ecclesiis affigatur locis, pro confessionibus destinatis. Schedulae pro ecclesia Nostra cathedrali contineant casus reservatos et extensionem facultatis absolvendi ab eis ad omnes confessarios, qui in hac ecclesia confessiones poenitentium excipiunt“.¹

Zagrinjal na izpovednici cerkvena določila ne terjajo. Časopis „Der katholische Seelsorger“ odgovori v letniku 1890, stran 245, na tozadevno vprašanje: „Kirchliche Bestimmungen, welche genannte Vorhänge mit klaren Worten gestatten oder verbieten, sind uns nicht bekannt, scheinen auch nicht vorzuliegen“. Znani rubricist de Herdt pa piše: „Non laudabile esse, quod velum appendatur ab anteriori parte confessionalis, ita ut confessarius con-

¹ Gesta et statuta Synodi dioecesanæ anno 1896 constitutæ et celebratæ. Marburgi, 1897. Cap. VIII. Str. 290.

spici nequeat: ritualia enim praescribunt, non ut velum appendatur, sed ut confessarius oculos custodiat“. (S. Lit. Praxis, tom. III. pag. 210. edit. IV. Lovanii.)¹

Kakšne naj bodo torej izpovednice, da so v vsakem oziru primerne za izpovednika in za izpovedenca? Janez Gerhardy piše v svoji že imenovani knjigi: „Der Sitz sei breit 0·70—0·80 m, tief 0·40—0·45 m, hoch 0·46—0·48 m, die Armlehne für den Geistlichen wie für den Pönitenten sei hoch 0·80—0·90 m, und breit 0·12 m, die Kniebank für den Pönitenten sei breit 0·30—0·35 m (in senkrechter Entfernung von der vorderen Kante der Armlehne) und hoch 0·20 m, die ganze Tiefe des Beichtstuhles in der Mitte von der Rückwand bis zur Tür sei 1·20 m. Da die Höhe der Armlehne die Bequemlichkeit ganz wesentlich bedingt, so empfiehlt es sich, die Armlehne im Innern des Beichtstuhles so anzubringen, daß sie durch Einkerbungen an beiden Enden nach der Grösse des Beichtvaters höher oder niedriger gemacht werden kann. Das Gitter wird am besten aus hartem Holz angefertigt, welches beiderseits poliert und mit Löchern (perforata) nach Art der jetzt vielfach gebräuchlichen Holzsitze versehen ist. Dasselbe sei breit 0·25 m, hoch 0·40—0·50 m, über der Armlehne in der Höhe von 0·05—0·10 m und von der Rückwand mindestens 0·10 m entfernt angebracht. Damit das Gesicht des Pönitenten gedeckt wird, ist es praktisch, vorn an dem Beichtstuhle nach der Seite, wo der Pönitent kniet, eine sogenannte Wange in der Breite von 0·15—0·20 m anzubringen. Über dem Sitze werde in entsprechender Höhe (nicht

¹ Theologisch-praktische Quartalschrift. Linz, 1899. Zweiundfünfzigster Jahrgang. I. Heft. 1899. Str. 40.

unter 2·00 m = der Normalhöhe der Stubentüren) ein Deckel gemacht, nicht bloss zum Schutze gegen Staub, sondern auch zur Befestigung der Rück- und Seitenwände. Auch über den Seitenteilen, wenn sie in gleicher Höhe mit dem Sitze konstruiert sind — was jedoch meistens nicht der Fall ist —, muss ein Deckel hergerichtet werden. Vorn vor dem Sitze werde eine verschliessbare Tür von 0·80 m Höhe mit einem Pult und in einer Entfernung von der Rückwand von 1·20 m angebracht“.¹

B. Poročila o izpovednicah v Lavantinski škofiji.

Dekanija Maribor l. dr. b.

V stolni cerkvi v Mariboru je devet preprostih izpovednic, v katerih je pritrjena „schedula casuum reservatorum“. Dve sta pod korom, druge so pa v stranskih ladjah. Tudi v zakristiji stoji izpovednica. Pomožnih izpovednic je osem.

Cerkev sv. Alojzija šteje 5 izpovednic, izmed katerih je ena na epistolski strani umetno izdelana.

V cerkvi čč. šolskih sester najdemo tri lepe izpovednice v romanskem slogu. Tudi na oratoriju stoji lepa, znotraj z zelenim blagom tapecirana izpovednica.

V slovenski predmestnožupnijski cerkvi Marije, matere milosti (bazilika) je enajst v romanskem slogu krasno izdelanih izpovednic. Načrt je napravil Richard Jordan, c. kr. stavbeni svetnik na Dunaju, izgotovil jih je Janez Rossmann, umetniški mizar v Gradcu. Cena izpovednici je 1400 K. Blagoslovili so jih premil. gospod knezoškof Mihael dne

¹ Joh. Gerhardy, op. cit. str. 119 in 120.

17. oktobra 1909. Poleg teh še je nekaj starih izpovednic, ki so še pa tudi v dobrem stanu.

V župnijski cerkvi sv. Petra niže Maribora stojijo tri izpovednice, ki so zelo preproste. Ena je tudi v kapeli sv. Faustina. V izpovednicah so pribiti „casus reservati“. Dve izpovednici sta v zakristiji, izdelani v romanskem slogu. Na njunem vrhu se nahajata dva kipa, ki predstavljata žalujočega Petra in sv. Magdaleno.

V cerkvi Matere božje na Gori so v gotškem slogu umetno izdelane izpovednice, ki se torej popolnoma ujemajo s slogom, v katerem je zidana cerkev. Strehi izpovednic sta bogato narezljani. Tudi nekaj pomožnih izpovednic je tukaj; in pri stranskem altarju stojita dve majhni izpovednici, kjer se izpoveduje le na eni strani.

V župnijskih cerkvah sv. Martina pri Vurbergu in sv. Barbare pri Vurbergu so izpovednice zelo preproste.

Župnijska cerkev sv. Marjete ob Pesnici ima dve lepi in cerkvenemu slogu primerno izdelani izpovednici, eno za glavnim altarjem, drugo v zakristiji. V tej se najmeta na strani izpovedenčevi dve podobici: Ecce homo in žalostna Mati božja. Izpovednico v zakristiji je izdelal Janez Potočnik, mizar pri Sv. Trojici v Slov. gor., za 60 K v letu 1883, ono v cerkvi pa leta 1889 domači mizar Konrad Železinger za 48 K.

V župnijski cerkvi pri Gornji sv. Kungoti je le ena izpovednica, pa taka, da sta izpovednik in izpovedenec vsak za se popolnoma zaprta. Izpovednica ima trojne duri, pri katerih je gornji del iz stekla; postavljena je bila leta 1902 ter je slogu cerkve primerna.

V župnijski cerkvi v Selnici ob Dravi so tri preproste, prav stare izpovednice. Pomožnih izpovednic je čvetero. Dve sta tudi v zakristiji.

Župnijska cerkev sv. Martina v Kamnici ima stare in navadne izpovednice. V zakristiji stoji ena izpovednica.

V župnijski cerki sv. Križa nad Mariborom so tri iz trdega lesa napravljene izpovednice, ki imajo precej nerodne in visoke klečalnike. Dve sta bili izgotovljeni l. 1884, ena pa l. 1900.

Dekanija Stari trg.

V župnijski cerkvi sv. Petra na Kronske gori sta dve izpovednici, obe popolnoma enaki v baročnem slogu, od nekaj že postavljeni v zakristiji. Stari sta najbrž kakor cerkveni stoli, torej iz 18. stoletja; omrežje med izpovednikom in izpovedencem je železno, znotraj pa je naslikano presveto Ime Jezus. — Da bi se nahajale kje v dekaniji znamenitejšje izpovednice, poročevalcu ni znano in tudi ni mogel izvedeti.

Dekanija Celje.

Izpovednic, ki bi bile imenitne vsled svoje starosti, v dekaniji ni. V arhitektoničnem oziru so zlasti lepo izdelane izpovednice pri sv. Jožefu nad Celjem, ki imajo tudi ventilacijo. Prav primerne in praktične izpovednice so v cerkvi oo. kapucinov v Celju, in sicer sta dve pod korom in dve v stranski kapeli, potem je izpovednica v Marijini cerkvi v Celju, ki je prav prostorna, le klop je pregloboka, okoli 1.20 m.

V mestno župnijski cerkvi v Celju so izpovednice, da se prihrani prostor, vzdane, vsled česar pa je

prostor za izpovednika in za izpovedenca tako tesen, da so zlasti tri izmed njih prej mučilnice kakor izpovednice. Temu bi se odpomoglo, če bi se postavile izpovednice v stranske kapele.

Dekanija Kozje.

Kar zadevlje izpovednice v župnijski cerkvi sv. Janeza Krstnika v Podsredi, so še napravljene precej po predpisih, so navadue omrežene omare brez posebne olepšave, narejene iz mehkega lesa. Pač pa se nahaja v zakristiji izpovednica, izgotovljena v slogu cerkve l. 1820, je iz trdega lesa ter nekoliko okrašena; malo je tudi pretesna kakor za duhovnika, tako še zlasti za izpovedenca.

Dekanija Dravsko polje.

V nadžupnijski cerkvi sv. Jurija v Hočah so tri izpovednice, ki so izdelane po stari obliki in iz mehkega lesa.

V župnijski cerkvi M. B. v Slivnici so štiri izpovednice, izdelane iz mehkega lesa ter rumeno popleskane.

Župnijska cerkev sv. Ane v Framu ima dve izpovednici, krasni in moderni. Vsaka izpovednica ima trojne duri, ki se same zapirajo. Od zunaj in znotraj sta čedno rumeno popleskani, okraski pa so pozlačeni. Na durih so šipe, da prihaja v izpovednico svetloba. Blagoslovljene so bile od premil. gospoda knezoškofa Mihaela dne 17. maja 1910.

Župnijska cerkev M. B. v Cirkovcah ima ačasno izpovednico.

Dekanija Braslovče.

Župnijska cerkev sv. Mihaela na Vranskem ima najlepše in najboljše izpovednice v dekaniji; one so iz novejšega časa ter okrašene z lepimi simboli: gora Kalvarija, sv. Marija Magdalena in Izgubljeni sin. Izpovednice v župnijski cerkvi M. B. v Braslovčah veljajo za silo; izpovednica v župnijski cerkvi sv. Andraža nad Polzelo in ona v župnijski cerkvi sv. Štefana na Gomilskem sta tako napravljeni, da sta sicer v cerkvi, vhod v nje pa ima duhovnik v zakristiji; praktično za izpovednika, ne pa za izpovedenca, ki mnogokrat ne ve, je-li mašnik v izpovednici ali ne. V župnijski cerkvi sv. Martina na Paki in v oni sv. Jurija pod Tabrom so stare, v župnijski cerkvi sv. Pavla pri Preboldu pa nove in prav primerne izpovednice.

Dekanija Konjice.

Kar se tiče izpovednic v nadžupnijski cerkvi v Konjicah, v župnijskih cerkvah v Ločah, v Žičah in v Špitaliču, bodi omenjeno, da odgovarjajo določbam sv. katoliške Cerkve. V Konjicah so tri, v Ločah sta dve, v Žičah in v Špitaliču je po ena izpovednica; povsod je tudi več začasnih izpovednic; nova, zaprta je v Žičah, 2 izpovednici v Konjicah imata pa sedež izpovednikov premakljiv.

Za novo župnijsko cerkev v Čadramu je napravil tamošnji mizar A. Flure l. 1900 dve renesančni izpovednici za 640 K iz darovanega trdega lesa. Stojita vsaka v svoji kapeli na pravilnem mestu; izdelani sta po načrtu; imata po tri s steklenimi durmi zapirajoče

se predale. V vsakem predalu je sapnik. Izpovednici sta prostorni, nudita dovolj prostora izpovedniku in izpovedencu in zadostujeta zdravstvenim zahtevam. Navzgor se končata izpovednici v lesene križe brez razpela. Imata „casus reservati.“

Župnijska cerkev M. B. na Prihovi ima tri izpovednice, dve pod pevskim korom, eno pa v zakristiji. Ta in ona pri glavnem vходу na levi strani sta iz l. 1883 in 1884. Prva je stala 140 K. Ti dve izpovednici se smeta šteti med pravilnejše po sestavi in med udobnejše po velikosti. Tudi očesu ugajata, ker sta ozaljšani z gotskimi okraski. Tretja je bila l. 1884 popravljena. Vse so odprte, na dostojnem mestu in opremljene z rezervati.

Župnijska cerkev sv. Marjete na Koblju ima izpovednico v obliki omare brez okraskov, ki je postavljena za velikim altarjem.

V župnijski cerkvi sv. Jerneja stoji izpovednica v kapeli sv. Marjete, je odprta, na odličnem mestu, v romanskem slogu, zato brez vsakega okrasa. Predali za izpovedence so majhni in nepripravni. V izpovednici so pridržaji, na izpovednici zunaj pa je pribit svečnik.

Dekanija Velika Nedelja.

Izpovednice so večinoma v vseh cerkvah dekanije preproste, pa še v precej dobrem stanju, nekaj pa jih je tudi bolj znamenitih. Prvo mesto v dekaniji zavzemata izpovednici v župnijski cerkvi sv. Miklavža pri Ormožu. Obe sta z ozirom na velikost in kakovost popolnoma enaki. Ena je postavljena na evangeljski strani v presbiteriju, druga pa na isti strani v ladji cerkve poleg Marijinega altarja. Obe sta iz črešnjevega lesa, primerno

visoki in široki. Prostor za izpovednika je prav priležen. Nahaja se v njem tudi majhen podnožnik, svečnik za razsvetljavo in 2 predalčka za brevir in za izpovedne listke. Duri v nje imajo od zgoraj do polovice segajoče okno z dvema durnicama, ki se dasta odpreti. Če se okno odpre, se more odprtina pokriti z zagrinjalcem. Na vrhu je naslikano božje oko, nad njim pa stoji lesen križ. Omrežje se zapira od strani izpovednikove z duricami. Prostor za izpovedence je dovolj velik. Izpovednici sta krasni in cerkvi v veliko olepšavo ter dokazujeta skrb sedanjega župnijskega upravitelja za lepoto hiše božje. Naredil ju je l. 1905 Anton Jerebič, mizarški mojster v Ivanjkoveih za 96 K.

Izpovednica v župnijski cerkvi sv. Bolfenka pri Središču, ki stoji za velikim altarjem, je zelo velika in prostorna. Vsak prostor ima svoje duri, ki se same zapirajo in primerno okence. Postavil jo je l. 1900 Matija Hriberšek, mizar v Obrežu. Stala je 150 K, ki jih je daroval sedanji župnik.

Zelo priročni sta izpovednici pri Sv. Tomažu pri Veliki Nedelji. Postavljena je ena za glavnim altarjem, druga za altarjem sv. Jožefa. Imata zlasti to prednost, da se lahko v njih stojé izpoveduje.

V župnijski cerkvi pri Veliki Nedelji stojita izpovednici v obeh stranskih kapelah, ki sta prav veliki in prostorni. Izpovednica na moški strani je tako urejena, da se lahko v njej stojé izpoveduje.

Dekanija Jarenina.

Določilom sv. katoliške Cerkve odgovarjajo izpovednice več ali manj, kakor to pripuščajo prostorne raz-

mere po posameznih župnijskih cerkvah dekanije. Posebej bodita omenjeni izpovednici v župnijski cerkvi sv. Andraža v Svečini ob obeh straneh altarja sv. Jožefa, ki imata vsaka po tri stanice, popolnoma zaprte s steklenimi durmi; narejeni sta po enem vzorec iz smrekovega lesa. Prostor za izpovednika je v obeh zelo pripraven, oni za izpovedence pa je pri novejši malo tesen, tudi mreža v steni stoji pri poslednji nekoliko prenizko. Na vrhu nosita križ v primerni velikosti. Novejša na evangelijski strani je postavljena l. 1904, kakor to pričuje napis na zadnji strani izpovednice, ki nam pove, da je izpovednico imenovanega leta naredil Ludovik Tertinek, mizar pri Sv. Juriju ob Pesnici.

Istega leta je naredil za župnijsko cerkev sv. Jurija ob Pesnici tamošnji cerkovnik Matija Finster novo izpovednico za 200 K, kakor priča župnijska kronika. Izdelana je popolnoma po vzorcu zgoraj omenjenih izpovednic, zastran prostora pa prejšnji dve bolj odgovarjata cerkvenim predpisom. Po drugih cerkvah v dekaniji so izpovednice že starejšega obstanka, vendar pa splošno še v dobrem stanju.

Dekanija Sv. Lenart v Slov. gor.

V župnijski cerkvi sv. Ane na Krembergu so izpovednice navadne stražnice s preprostimi klečalniki za izpovedence. Zavaljo tesnobe tudi pravih izpovednic ni kam spraviti.

V župnijski cerkvi sv. Antona v Slov. gor. so tri izpovednice.

Župnijska cerkev sv. Benedikta v Slov. gor. ima dve lepi in zelo primerni izpovednici, ki jih

je izdelal v gotskem slogu mizar Jožef Kuras v Radgoni l. 1893, vsako za 160 K. Izpovednici imata tri oddelke, na sredi za izpovednika, ob straneh za izpovedence vsak oddelek dobro zapirajo duri z vloženim motnim steklenim oknom, ki je obenem v svoji gotski obliki okras izpovednice. Praktična stran obeh izpovednic obstoji zlasti v tem, da sta izpovednik in izpovedenec popolnoma nemotena.

V župnijski cerkvi sv. Bolfenka v Slov. gor. sta dve izpovednici, stara in nova. Stara ni več rabljiva, nova pa je lepa. Naredil jo je mizar Potočnik od Sv. Trojice v Slov. gor. leta 1902 za 130 K. Ona je prav priljubljena, ker se da prostora za izpovedence s steklenimi durmi zapirati.

V župnijski cerkvi sv. Jurija v Slov. gor. sta dve novi in iz mecesnovine oziroma hrastovine cerkvenemu slogu primerno izdelani izpovednici, ki odgovarjata cerkvenim določilom. Stekleni del duri je prikrajšan, da se dadó stanice prezračevati, zato pa na stropu stanic ni nobene ventilacije. Izpovednici sta delo mizarskega mojstra Potočnika od Sv. Trojice v Slov. gor. približno iz leta 1885. Žal, da morata stati za altarjem.

Župnijska cerkev sv. Lenarta v Slov. gor. ima dve preprosti, iz mehkega lesa izdelani izpovednici. Starejša je nekaj nerodna, ker mora iti izpovedenec čez dve stopnjici, preden doseže klečalnik, kar je zlasti za starejše ljudi težavno in tudi lahko nevarno. Druga, manjša izpovednica, je stara še le tri leta. Naredil jo je mizarski mojster Janez Antonič pri Sv. Lenartu iz mehkega lesa v gotskem slogu. Najvišje na pročelju se nahaja lesen križ, pod križem slikano božje oko; gornji

del duri je gotsko okno z zelenim steklom; ob straneh se nahaja primerno okence z omrežjem in spodaj preprosta klečalnica, stoječa na cerkvenem tlaku.

Župnijska cerkev pri Mariji Snežni ima tri preproste izpovednice.

V ladji župnijske cerkve sv. Trojice v Slov. gor. stojijo stalno štiri nove izpovednice, izdelane v romanskem slogu okoli leta 1890. Za izpovednika so prav primerne, ker so prostorne, da se lahko giblje, kakor treba. Duri so nekoliko vzbočene, da tudi noge izpovednikove preveč ne trpijo. Na voglih spredaj sta dva lepo izdelana stebriča, ki imata na vrhu kot sklep podobo posodice za cvetlice. Ob vrhu izpovednice je mrežast lesen okrasek, v njem pa podoba venčanega Odrešenika na moški in žalostne Matere božje na ženski strani. Takovšni sta dve izpovednici blizu pevskega kora. Dve izpovednici sta pa pod korom, ki se razločujeta od prejšnjih le v tem, da imata v sredi odprto, ob straneh pa pokrito dolbino, v kateri kleči izpovedenec, ne da bi ga čakajoči na izpoved motili. Ob stenah dolbin je na obeh izpovednicah pritrjena, s strehico nadkriljena, v istem slogu izdelana posoda za blagoslovljeno vodo. Vrh izpovednic je na moški strani podoba križanega in okoli križa so vsa orodja njegovega trpljenja. Na ženski strani je podoba device Marije z Jezuškom v naročju: Mater amabilis.

V župnijski cerkvi M. B. v Negovi sta dve, v stranski kapeli postavljeni izpovednici. Ena je iz leta 1888, druga iz l. 1894. Izdelal ju je v romanskem slogu iz mehkega lesa mizar Potočnik pri Sv. Trojici v Slov. gor. Duri se na oddelku za izpovednika kakor na

onih za izpovedence; gornja polovica duri ima veliko stekleno okno. Izpovednici sta praktični, in ima ena to posebnost, da se morejo tla in sedež izpovednice nasloniti k steni ter tako izpovednik lahko stoji izpoveduje.

Dekanija Ljutomer.

Izpovednice v župnijskih cerkvah dekanije odgovarjajo tozadevnim cerkvenim določilom v praktičnem oziru, pa tudi niso glede na arhitektoniko na slabem. Lepih, skoraj enakih in simetrično ter na vidnem mestu stoječih izpovednic šteje cerkev v Ljutomeru štiri, cerkev pri Kapeli dve in ona pri Sv. Juriju na Ščavnici eno. Čudno je pri vseh teh, da napravijo v svoji zunanosti vtis, kakor da so izšle iz roke enega in tistega mojstra, ki pa ni bil brez estetičnega čuta. Prav ugoden vtis je morala napraviti izpovednica pri Sv. Juriju v zakristiji, ko še je nosila nekoliko lepšo zunanjo opremo. Postavljena je v lepem romanskem slogu z gotskimi okraski, je visoka in široka, res dignae et augustae speciei. Odgovarja vseskozi cerkvenim predpisom. Oddelka za izpovedence sta prostorna, istotako prostor za izpovednika, kojega spodnji del se zapira z močno naprej vzbočenimi durmi, gornji del pa se zastre pri izpovedovanju s platnenim zagrinjalom. Še skoraj veličastnejše se vidijo izpovednice v Ljutomeru, ker so še bolj privzdignjene nad cerkveni tlak. Imajo tudi po dva prostorna oddelka za izpovedence in udoben prostor za duhovnika ter kažejo romanski slog. Prostora za vernike sta pri vseh izpovednicah brez vsakih duri ali zastora, srednji za mašnika določeni del pa se deloma zagrinja z zagrinjalom, deloma pa zapira z durmi. Z lepimi, za oko privlačnimi izpo-

vednicami je zopet opremljena cerkev sv. Petra pri Radgoni. Štiri, po dve in dve si nasproti stoječe izpovednice kažejo gotski slog ter imajo gotovo vabljivo moč za izpovedence zato, ker se prostori, njim odmenjeni, dajo zapirati z durmi, kojih gornja tretjina ima steklena okna. Tudi izpovednik se more zapreti v svoj pri vseh teh izpovednicah udobno napravljeni oddelek.

Dekanija Marenberg.

O izpovednicah v posameznih cerkvah marenberške dekanije se ne da veliko povedati, so preprosto navadno delo kaknega domačega mizarja. Vse so že več ali manj stare, iz mehkega smrekovega lesa in rdečkasto popleskane. Pri nekaterih se da dognati, kedaj so bile postavljene, kdo je daroval denar ali les, pri drugih zopet ne. O kakšnem slogu ni govora. Posebnih okraskov tudi ni zapaziti.

Župnijska cerkev sv. Jurija na Remšniku ima dve izpovednici, ki nista veliko vredni. Ena je že prav stara, drugo je dal postaviti pokojni župnik Jurij Žmave ter je z nepopleskanega črešnjevega lesa. Izpovednica pri podružni cerkvi sv. Pankracija je bila postavljena l. 1909 za 200 K ter je iz mehkega lesa. Prostora za izpovedence se zapirata z durmi, kojih polovica je steklena, tako tudi oddelek za izpovednika. Izpovednica je dovolj prostorna, svetla ter se more zračiti.

V župnijski cerkvi M. B. v Breznem je preprosta izpovednica, ki jo je naročil rajni gospod župnik Valentin Selič.

Župnijska cerkev sv. Marjete na Muti ima dve izpovednici. Večja izpovednica je preprost mi-

zarski izdelek nekega domačega mizarja iz l. 1898. Oba vhoda, za izpovedence kakor tudi oni za mašnika, se zapirata s polovično steklenimi durmi. Druga manjša izpovednica je izdelana v „Zopfstilu“. Vidi se jej, da je že stara, pa se ne ve, od kedaj da je in kdo jo je izdelal.

V župnijski cerkvi sv. Šimona in Juda v Pernicah je le ena preprosto izdelana izpovednica, ki je najbrže tako stara kakor cerkev.

V župnijski cerkvi sv. Ožbalta ob Dravi so štiri izpovednice, ki so delo navadnega domačega mizarja. Župnijska kronika pravi o njih: „Dve novi izpovednici je dal napraviti Franc Peklar, cerkveni ključar za ožbaltski praznik 1872 in je daroval za to potrebni les“. Kateri dve izpovednici kronist misli, se ne ve, ker so danes že vse štiri stare in le za silo ustrezajo svojemu namenu.

Dekanija Maribor d. dr. b.

V župnijski cerkvi sv. Magdalene v Mariboru sta dve slabi izpovednici, pri katerih se izpoveduje na obeh straneh in je sedem enostranskih pomožnih izpovednic. V cerkvi sv. Jožefa v Studenicah so štiri krasno izdelane izpovednice, ki se dajo zapirati.

V župnijski cerkvi sv. Jakoba v Lembahu sta dve navadni izpovednici.

V župnijski cerkvi M. B. v Rušah je šest stalnih izpovednic, dve sta pa pomožni. Vse so brez posebne vrednosti in določenega sloga.

V župnijski cerkvi sv. Lovrenca nad Mariborom so tri izpovednice, romanskega sloga, preproste in brez umetniške vrednosti. Podružna cerkev sv. Ignacija ima eno izpovednico v zakristiji.

V župnijski cerkvi M. B. v Puščavi je sedem izpovednic; od teh jih je šest v cerkvi v zidu z durmi za izpovednika in za izpovedenca, brez kake posebne vrednosti; ena boljša pa je v zakristiji, romanskega sloga. V sredi nad njo je trikot z dvema pozlačenima ključema in na vrhu pozlačen križ s tremi prečkami. Čas izdelovanja ni znan.

Dekanija Šmarje.

V župnijski cerkvi M. B. v Šmarju so štiri izpovednice, ena med njimi je iz novejšega časa. Tukaj je v kapeli za glavnim altarjem zanimiv, v zid vdelan izpovedni sedež.

V župnijski cerkvi sv. Martina na Ponikvi sta dve izpovednici prav dobri, ker se tudi prostor za izpovedence da zapirati, drugi dve sta nekoliko slabejši. Ena izpovednica ima to posebnost, da drži iz nje poseben vhod na pridižnico.

V župnijski cerkvi sv. Jerneja v Zibiki je pet izpovednic v posebnih oddelkih: v stari kapeli in za velikim altarjem, kar je posebno priročno za izpovednike in še bolj za izpovedence.

V župnijski cerkvi M. B. na Sladkigori sta dve izpovednici toliko stari kakor cerkev, v romanskem slogu in popolnoma enaki. Na vsaki strani so tri stopnjice, katerih poslednja služi za klečalnik. Pri izpovednici na evangelijski strani je na vrhu majhna utica, v kateri se vidi pozlačen kip sv. Marije Magdalene, nad njo Sv. Duh v podobi goloba, ob straneh pa dva angela. Pri izpovednici na epistolski strani je pozlačen kip apostola Petra, zraven njega petelin, ob straneh še pa po en

angel; obe izpovednici sta bogato okrašeni s pozlačenimi okraski in s cveticami.

V župnijski cerkvi sv. Magdalene v Dramljah sta dve novi izpovednici, ki jih je izdelal l. 1904 mizarski mojster Čamernik iz Celja. Vsi deli na izpovednicah so umetno izrezljani ter stanejo okoli 300 K.

V župnijski cerkvi M. B. na Kalobju sta dve izpovednici.

Dekanija Novacerkev.

Izpovednice dekanije so izdelane po cerkvenih predpisih ter so nekatere prav lepe. V župnijski cerkvi sv. Lenarta pri Novicerkvi so štiri izpovednice, dve v ladji pri velikih vratih, ena v kapeli Srea Jezusovega, druga v zakristiji.

Za župnijsko cerkev sv. Jerneja v Vojniku je napravil izpovednice l. 1899 domačin mizarski mojster Matevž Skerlovnik ter stanejo brez materiala 400 K.

V župnijski cerkvi M. B. na Doberni so tri izpovednice, ki zadostujejo tozadevnim cerkvenim predpisom.

V župnijski cerkvi sv. Jošta na Kozjaku je prav lepa izpovednica, ki se strinja strogo s slogom cerkvene stavbe.

Dekanija Gornjigrad.

V dekaniji ni nobenih posebno znamenitih izpovednic. Le one v župnijski cerkvi M. B. v Nazaretu se odlikujejo po svoji udobnosti. Večidel se pa pri napravi izpovednic ni gledalo ne na lepoto, ne na praktično stran.

Dekanija Ptuj.

Mestno župnijska cerkev sv. Jurija v Ptuj u ima šest velikih izpovednic, poleg teh še tri pre-

mične in eno za glušce v zakristiji. Dve sta bili l. 1879 in l. 1903 postavljeni in lepo izdelani v gotskem slogu; dve sta bili postavljeni l. 1757, izdelani precej umetno v renesanskem slogu in lepo zvezani s stranskimi klopmi v eno celoto; tri premične izpovednice so neka posebnost, so iz trdega lesa vkusno napravljene in se dadò lahko lepo zložiti. Tudi izpovednica v zakristiji je neka posebnost, ker je popolnoma vdolana v tamošnji klečalnik.

V župnijski cerkvi sv. Petra in Pavla v Ptujju je 6 izpovednic; najlepša in najumetnejša je ona v zakristiji, je napravljena v renesanskem slogu ter lepo zvezana z drugo opravo; nad izpovednico je kronografični napis: „Hic delicta tua amore purga — Da tilge das Laster durch Liebe aus“; ob straneh ima podobi sv. Petra in sv. Marije Magdalene. Spominska knjiga pravi, da jo je izgotovil redovni brat. Dve izpovednici blizu velikega altarja sta bolj preprosti, vendar tudi vkusno izdelani v renesanskem slogu. Četrta je nova pod korom, po modernih vzorcih napravljena l. 1908 bolj v romanskem slogu; druge izpovednice so komaj vredne svojega imena.

Župnijska cerkev sv. Martina v Hajdinji ima 5 izpovednic, dve iz leta 1875, precej vkusno izdelani, druge preproste, brezpomembne.

V župnijski cerkvi sv. Marka pri Ptujju se nahajajo 4 izpovednice, 2 novi v modernem slogu, postavljeni l. 1904 za 620 K, drugi dve sta navadni.

V župnijski cerkvi sv. Lovrenca v Slovgor. so 3 izpovednice, dve stari iz mehkega lesa v romanskem slogu, 1 nova iz hrastovega lesa v gotskem slogu, vse precej preproste; razen teh sta še 2 za silo.

Zupnijska cerkev sv. Marjete niže Ptuja ima 4 izpovednice, 3 stalne in eno začasno; vse so enostavne in v romanskem slogu.

V župnijski cerkvi sv. Urbana pri Ptujju najdemo 3 izpovednice; eno zelo staro, drugo iz l. 1884, kije stala 114 K, tretjo iz l. 1883, popravljeno l. 1906; vse so preproste, za okras imajo izrezljan nastavek.

V župnijski cerkvi M. B. na Polenšaku so 4 stare izpovednice, vse brez vsake imenitnosti.

V župnijski cerkvi sv. Andraža v Slov. gor. stojijo 4 izpovednice, ena lepa iz hrastovega lesa v gotskem slogu iz l. 1889 v vrednosti 200 K, tri iz mehkega lesa, preproste.

V župnijski cerkvi M. B. v Vurbergu so postavljene tri izpovednice, 2 preprosti v romanskem slogu iz mehkega lesa, postavljeni l. 1848; ena v renesanskem slogu, precej lepa ter ima tri podobe: božje oko, sv. Petra in sv. Marijo Magdaleno. Izdelovatelj ni znan.

Dekanija Rogatec.

V nadžupnijski cerkvi sv. Križa tik Slatine so štiri izpovednice, dve pri altarju sv. Jožefa in dve pri altarju rožnive Matere božje Marije. Notranji prostor za duhovnika je dovolj velik, pripravno je tudi njegovo naslonjalo; na zunanji strani sta klečaluik in naslonjalo za izpovedenca tako uravnana, da izpovednica zanj ni mučilnica. Izpovednice je izgotovil mizar J. Kos v Rogatecu l. 1870.

V župnijski cerkvi sv. Eme sta dve izpovednici, postavljeni približno v sredini cerkve pri stranskih altarjih, dovolj prostorni, 2 metra visoki, z vzbočenimi durmi in nad durmi z zagrinjalom.

V župnijski cerkvi sv. Petra na Medvedovem selu sta tudi dve izpovednici, enaki onima pri sv. Emi, dovolj prostorni ter stojita v sredini cerkve pri stranskih altarjih.

V župnijski cerkvi M. B. v Kostivnici sta dve izpovednici, postavljeni pri stranskih altarjih sv. Antona in rožnive Matere božje Marije; nista dovolj prostorni, dela navadnega, brez vzbočenih duric. Na vsaki izpovednici so okraski v rokoko-slogu; na izpovednici na epistolski strani je podoba sv. Petra izpokornika, na oni na evangelijski strani pa podoba sv. Marije Magdalene. Naslonjalo za izpovedenca in klečalnik sta zelo ozka.

Dekanija Vuzenica.

V nadžupnijski sv. Miklavža v Vuzenici so sedaj 4 izpovednice. Dve sta bili napravljeni l. 1855, kakor pričuje Vuzeniška kronika str. 228: „Anno 1855 sind die beiden Beichtstühle in der Kreuz-Kapelle beige-schaft worden, und dem Tischlermeister zu Hohenmauthen Herrn Anton Rumer aus der Kirchenkasse 50 fl. Cnz. bezahlt“. Tretja izpovednica v slednjem delu križne kapelice je stala poprej v zakristiji, od koder je bila semkaj umaknjena l. 1902, ko je Frančišek Ladinsek, Vuzeniški tržan in mizarski mojster, naredil sedanjo izpovednico za glušce ter jo postavil v zakristijo. Pripomniti bi bilo, da je nad srednjo izpovednico v kapelici obešena precej umetna oljnata slika sv. izpokornice Magdalene.

V župnijski cerkvi sv. Križa v Trbonju je ena izpovednica, v zakristiji. Izdelana je iz hrastovega lesa za izpovedovanje na dve strani; od zgoraj je pokrita s streho, nad katero je majhen lesen križec kot okrasek.

Vstopa se v njo skozi polovične duri ter se zakriva z zagrinjalom. Postavljena je bila l. 1863 za 16 fl. Ob vsaki strani je klečalnik, ki se ne drži izpovednice. Nad naslonjalom je ob vsaki strani precej gosto zamreženo okence, ki se da odpirati in zapirati.

V župnijski cerkvi sv. Jerneja v Ribnici so izpovednice postavljene po cerkvenih predpisih na očitnem, vidnem in najbolj primernem kraju: v kapeli žalostne Matere božje in v rožniverski kapeli; za silo je tudi ena izpovednica za glavnim altarjem. Vse imajo tablice s pridržanimi grehi. V zakristiji je klečalnik z mrežo, ki služi za izpovedovanje glušcev. Izpovednice v podružnicah so že zastarele, na zgoraj odprte in komaj porabljive.

V župnijski cerkvi sv. Antona na Pohorju so tri izpovednice: ena v zakristiji, kjer se navadno izpoveduje, dve pa v ladji cerkve ob severni in južni strani. Vso so delo navadnega vaškega mizarja.

Obiskovalec župnijske cerkve sv. Lovrenca v Vuhredu zagleda pri vstopu na levi strani izpovednico, ki je bila prestavljena iz prejšnje majhne župnijske cerkve ter ima tri oddelke, ki se zapirajo z durmi, na katerih so majhna štirivoglata okenca, skozi katera prihaja svetloba in čist zrak, tako da se morejo izpovedovati tudi polgušci, ne da bi jih slišali okolistoječi.

Dekanija Zavrče.

V župnijski cerkvi sv. Miklavža v Zavrču so 3 izpovednice. Duri zapirajo le spodnjo polovico, zgoraj pa so zeleni zastori. Ena teh izpovednic je še precej nova in ima na vrhu lesen križ.

V župnijski cerkvi sv. Barbare v Halozah najdeš 3 izpovednice, 2 stari in eno novo; slednja je

prav vkusno izdelana ter ima tri oddelke, izmed katerih je vsak opremljen s steklenimi durmi. Okrašena je na prednji strani zgoraj z lepo leseno roseto, srednje duri da nosijo lesen križ.

Župnijska cerkev sv. Andraža v Leskovcu ima 4 izpovednice, dve navadni brez strehe, dve pa lepi, prostorni, v bizantinskem slogu izdelani, s tremi durmi.

V župnijski cerkvi sv. Trojice v Halozah stojijo 4 izpovednice. Napravljene so iz močnega lesa, niso še posebno stare ter so prostorne. Dve izpovednici imata 3 oddelke, 2 sta pa brez duri; 2 izmed njih imata podobo omare. Duri so pri vseh izpovednicah le polovične, zgoraj zakrivajo izpovednika zastori.

V župnijski cerkvi sv. Vida pri Ptujju sta dve izpovednici s tremi oddelki, ki ima vsak svoje duri. Drugi dve izpovednici imata podobo omare, ter sta brez strehe in brez duri.

Dekanija Šaleška dolina.

V župnijski cerkvi sv. Ilja pri Velenju se ujema izpovednica popolnoma s cerkvenimi določbami. Postavljena je v zid, ki loči stranski altar od zakristije, in sicer tako, da ima izpovednik vhod v njo iz zakristije, izpovedenec pa od altarja. Izpovednik in izpovedenci so varni pred prepihom. Praktična je izpovednica tudi za glušce; z njimi občuje se namreč lahko glasno, ne da bi drugi kaj slišali, ker je prostor za izpovedence zaprt, izpovednik pa je obrnjen v zakristijo, ki je prazna.

Dekanija Laško.

V nadžupnijski cerkvi na Laškem, v župnijskih cerkvah v Loki, pri sv. Lenartu, pri

sv. Marjeti blizu Rimskih toplic, pri sv. Miklavžu, na Razborju, pri sv. Rupertu, v Širjah in v Jurkloštru, so zelo preproste izpovednice v podobi omar. Praktična izpovednica je v župnijski cerkvi sv. Jederti nad Laškim pod zvonikom. Gornji del duri je iz stekla; pa tudi za izpovedence je dobro preskrbljeno, ker so za nje posebne celice, ki so pa odprte.

Na izpovednicah v župnijski cerkvi sv. Martina v Trbovljah, ki jih je štiri, ni nič posebnega. Izmed njih sta dve še precej pravilno narejeni, tretja je vzdana v steno, četrta, ki ima le en oddelek, pa je postavljena pod pridiznico; slična začasna izpovednica stoji tudi v zakristiji, ki pa se rabi samo za glušce. Pri podružnicah ni izpovednic; le v cerkvi M. B. v Dragi, kjer je bila nekdanj božja pot, je še kot ostanek in spomin na tiste pobožnosti majhna izpovednica, ki pa je tako ozka, da se v njej izpovednik sploh gibati ne more.

V župnijski cerkvi sv. Jakoba v Dolu sta dve izpovednici, ki sta pripravi in izdelani v slogu cerkve.

Dekanija Videm.

V župnijski cerkvi M. B. na Dobovi so štiri, od Janeza Klobučar, mizarskega mojstra v Brežicah, iz hrastovega lesa za 327 fl. napravljene izpovednice. Po svoji obliki in velikosti so primerne cerkvenemu slogu ter so prostorne za izpovednika in za izpovedence.

Dekanija Slovenska Bistrica.

V mestnožupnijski cerkvi sv. Jerneja v Slovenski Bistrici so tri boljše in tri začasne

izpovednice v cerkvi, dve enostranski pa v zakristiji na vsaki strani zakristijske omare. Izpovednici v zakristiji veljata za umetno delo ter sta izdelani iz lesa in v slogu kakor omara (rokoko-slog). Okraski so umetno izrezljani. V cerkvi stoji prva izpovednica pri altarju sv. Križa, sestavljena iz dveh celic za izpovedence in iz oddelka za izpovednika. Slog izpovednici je rokoko. Na njej je nastavek, katerega krasi belosvetel doprsni kip kralja Davida. Na desni strani kipa vidimo kraljevo žezlo, na levi pa zaprto knjigo. Nekoliko pod kipom pa je na beli plošči napis: „Miserere mei Deus!“ — Druga izpovednica stoji prav blizu pridiznice ob začetku kapele. Na vrhu izpovednice se nahaja bel doprsni kip Jeremije, spodaj pa napis: „Surgite mortui!“ Na levi strani kipa pa leži trobenta z napisom: „Venite ad iudicium!“ na desni knjiga brez popisa. Tretja izpovednica stoji na drugi strani ladje ob vhodu v rožnivenko kapelo. Krasi jo bel doprsni kip sv. Magdalene izpokornice, s pozlačenim križem na eni in z izpokornim bičem na drugi strani; na vrhu roba izpovednice pa je bela ploščica z napisom: „Remittuntur tibi peccata!“ Na vrhu oddelka za izpovedence vidimo bele, z zlatimi pasi preoblečene zaprte vaze ali žari podobne nastavke, iz katerih puhti plamen. Sree izpovednikovo je kaj podobno zaprti žari, v katero polagajo verniki zaupljivo svoje grehe, ki je potem ogenj božje ljubezni povzije, uniči. Ker so izpovednice že zelo obrabljene, se da sklepati, da so jako stare, morda 150 let.

V župnijski cerkvi sv. Mihaela v Črešnjevcu sta dve izpovednici v cerkvi in ena za glušce v zakristiji. Prva je blizu velikega altarja, primerno široka in globoka; zapira se do polovice z durmi, druga

polovica se zagrinja z zelenim zastorom. Naredil jo je Ludovik Lorber, bivši mizar v Slov. Bistrici l. 1898 za 18 K. Druga izpovednica je v kapelici sv. Izidorja. Zapira se kakor prejšnja. Pri obeh izpovednicah se vidi streha nekoliko vzbočena ter ima majhen lesen okrasek, na vsaki strani so pa klečalniki in naslonjalca za izpovedence.

V župnijski cerkvi sv. Martina na Pohorju sta dve izpovednici, prva v kapeli sv. Križa, druga v kapeli sv. Družine. Obe sta primerno visoki, široki in globoki, prav lično izdelani in na prav ugodnem kraju postavljeni; sta še precej novi — komaj dve leti stari.

Župnijska cerkev sv. Trojice v Gornji Polskavi ima eno izpovednico, ki je lepa in praktično zgrajena, v cerkvi, drugo, starejšo — za glušče — v zakristiji. Izpovednica v cerkvi je postavljena v kapelici sv. Družine ter je razdeljena v tri oddelke, katere zapirajo duri, ki so na pol lesene, na pol steklene. Na vrhu srednjega oddelka je križ; na vseh treh oddelkih so okrogli okraski. Izdelana je izpovednica v baročnem slogu ter stane 220 K.

V župnijski cerkvi sv. Štefana na Spodnji Polskavi sta dve izpovednici; tretja, za glušče, je v zakristiji. Najznamenitejša je ona v kapeli sv. Družine. Razdeljena je na tri oddelke, ki se zapirajo z durmi, na pol lesenimi, na pol steklenimi. Nad durmi srednjega oddelka je božje oko med zlatimi žarki; nad njim je nastavek, od umetnih rezbarij prepleten, v podobi trikota; iz sredine nastavka se dviga križ. Streha srednjega oddelka se odpira s pomočjo vrvice. Tudi oddelka za izpovedence se zapirata z durmi, ki so v prvi polo-

vici lesene, v drugi pa steklene. Izpovednica je še nova in je stala 240 K. Slog njen je romanski. Druga izpovednica bolj navadna, stoji v kapeli M. B.

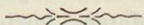
V župnijski cerkvi sv. Petra in Pavla v Tinjah so tri izpovednice, ena je v zakristiji. Najlepša je v kapelici žalostne Matere božje. Kakor je kapelica zidana v gotskem slogu, tako je napravljena v tem slogu tudi izpovednica, ki je enodelna ter ima zgoraj na nastavku lesen križ. Druga izpovednica je v presbiteriju ter je enostranska. Tretja, še skoraj nova, stoji za velikim altarjem. Četrta, najstarejša v baročnem slogu in razdeljena v tri oddelke, se nahaja v zakristiji.

Župnijska cerkev sv. Venčesla ima dve izpovednici eno novejšo, drugo starejšo. Obe imata prednost, da so luknjice omrežja na stanici navrtane z večjim ali manjšim svedrom prav tako, kakor se glasi določilo: *crate perforata inter poenitentem et sacerdotem*, in še drugo prednost, da ima izpovednik dovolj zraka, ker jih krije le cerkveni strop. Postavljene so na prav primernih krajih.

Župnijska cerkev sv. Andraža v Makolah ima dve izpovednici, ki sta zunaj bogato dekorirani. Izdelani sta v podobi trikota, ker tako menda bolj odgovarjata prostoru v cerkvi. Streha ene izpovednice nosi podobo žalostne Matere božje z Jezusom v naročju, druga pa veliko podobo križanega Jezusa. Razen tega sta izpovednici okrašeni z raznimi romanskimi okraski, kakor z rosetami, z majhnimi dorskimi stebriči. Datirata iz l. 1884.

Izpovednicam v župnijski cerkvi sv. Filipa in Jakoba v Laporju se mora priznati praktična udobnost notranjščine, ker so prostorne in svetle, sploh izvršene po cerkvenih predpisih.

Izpovednice v župnijskih cerkvah sv. Križa v Poličanah, sv. Treh Kraljev v Studenicah in sv. Miklavža v Majšbergu so najnavadnejše oblike ter tudi manjše vrednosti.

II. Pridižnice.

A. Začetek in cerkveno veljavne postave o pridižnicah.

Pridižnica (cancelli, suggestus, ambo, pulpitum) je kraj v cerkvi, kjer se oznanjuje beseda življenja; tukaj se uničuje v srcih vernikov kraljevstvo teme in smrti ter se zida v njih kraljevstvo resnice in ljubezni Jezusa Kristusa. V prvih časih krščanstva se je oznanjevala božja beseda od altarja, pozneje tudi od pregraje, ki je ločila gornji in spodnji del presbiterija, in katero so imenovali „cancelli“, od tod potem ime kancelj. Imeli so pa že takrat v spodnjem presbiteriju vzvišen prostor, s katerega so brali in razlagali vernikom liste in evangelije. V ta namen sta bila tik ladje dva pulta ali dve stojali, do katerih se je prišlo po dvojnih stopnjicah: ene so bile ob desni, druge ob levi strani pulta. Temu pultu so dali, ime „ambo“ (pulpitum, lectorium). Pult za epistolo je stal na južni, oni za evangelij na severni strani. Kjer je bil za list in evangelij le en ambon, je čitatelj lista stal nižje kakor oznanjevalec evangelija. Škof je vselej pridigoval s svojega sedeža (cathedra), tu in tam tudi z ambona, če ga z njegove katedre niso dovolj razumeti zamogli. Taka dva stara

ambona se nahajata v cerkvi sv. Lovrenca izven zidovja v Rimu, eden iz 6. stoletja v stolni cerkvi v Ravenni. Amboni so bili napravljeni iz lesa, pa tudi iz kamena, zlasti iz marmorja.¹ Še le po 12. stoletju je prišla naša pridižnica v rabo.²

Zastran pridižnice veljajo sledeča določila.

a) Vsaka župnijska cerkev mora imeti svojo v dostojni obliki in s primernimi okraski izdelano pridižnico.³

b) Prostor za njo je na evangeljski strani, le izjemoma na epistolski, pa zmeraj tako, da ima pridigar vse poslušalce pred seboj. Praški cerkveni zbor l. 1860 je v 6. poglavju ponovil to določilo ter ob enem naročil, da se morajo pridižnice, ki so na listovi strani, ob priložnosti prenesti na desno stran cerkve. Enako se glasi tudi določilo naše škofijske sinode iz leta 1900: „*Suggestus pro praedicatione verbi Dei visitatur, an forma et apparatu decenti et ab Evangelii parte loco illustriori positus sit ut contio facilliter percipi possit. Ambonae, a latere Epistolae locatae, opportuna restaurationis occasione transferantur, quatenus fieri poterit.*“⁴ Izjeme se morejo dovoliti: škofijskim cerkvam, kjer je škofovski sedež na evangeljski strani, da škof vidi in sliši pridigarja; potem cerkvam, kjer so oratoriji na evangeljski strani; slednjič cerkvam, v katerih ni lahko napraviti primerne dohoda na pridižnico z evangeljske strani, kakor tam, kjer je zakristija na levi južni strani.⁵

¹ Dr. G. Jakob, op. cit. str. 262. — ² Joh. Gerhardy, op. cit. str. 109. — ³ Instr. fabr. cap. 22. pag. 583. (Dr. G. Jakob, op. cit. str. 260). — ⁴ *Actiones et constitutiones Synodi dioec. anno 1900 institutae atque peractae. Marburgi, 1901. Cap. LI. pag. 504.* —

⁵ Dr. G. Jakob, op. cit. str. 260.

c) Pridižnica ne sme biti preblizu velikega altarja, ker bi oddaljeni verniki pridige ne slišali, pa tudi ne predaleč od velikega altarja, da poslušaleci velikemu altarju ne kažejo hrbta. „Ab Altari maiori, ut pro ecclesiae ratione fieri decore potest, non longe admodum sint (sc. cum ambones tum suggestus), quo sacerdoti, ut decretum est, intra Missarum solemnia concionanti commodiori usui esse queant.“¹

d) Pridižnica bodi iz trdega lesa ali pa kamenita ter primerna cerkvenemu slogu, pa dovolj velika in prostorna. V gotski dobi, zlasti ob času, ko se je razširjal red pridigarjev in minoritov, so stavili krasne pridižnice, pritrjevali jih navadno na kak steber v srednji ladji ter jih olepšali z bogato opremljeno streho. Streha je pri pridižnici neobhodno potrebna, da se pridigarjev glas krepkeje razlega po cerkvi. Najznamenitejše pridižnice iz tiste dobe se nahajajo v stolni cerkvi sv. Štefana na Dunaju, ki jo je izdelal mojster Pilgram l. 1430; pri sv. Martinu v Landshutu, v Freibergu v Krušnih gorah, v Ulmu, v Stuttgartu, v Herrenbergu, v Freibergu, v Baselu, v Strassburgu (1486), v Dettelbachu pri Würzburgu, baje od Riemenschneiderja.² V dobi renesanskega sloga so pa začeli pritrjevati pridižnice na cerkveno steno in sicer zato, da so pridobili prostor pod pridižnico.

e) Tudi pultov (pulpita, legilia, lectorialia) za razna cerkvena opravila naj ne manjka v cerkvi, ne v koru, ne izven kora.

f) Dostojno je, da sta pridižnica in pult ob večjih praznikih ozaljšana s svilnatimi prti v primerni barvi.

¹ Instr. fabr. l. c. (Ibidem, 260). — ² Dr. G. Jakob, op cit. str. 263.

Caeremoniale Ep. predpisuje: „Pulpitum, ubi sermo haberi solet, consentaneum est, pannis sericis eiusdem coloris, cuius sunt cetera paramenta, exornari.“¹ Le na Veliki Četrtek ostane pridižnica brez lišpa. (S. C. R. 14. Iun. 1845 in u. Cadicen.) Pult za branje listov in prerokovanj ni zagrnjen, (Caerem. Ep. lib. II. cap. 5. nr. 5; cap. 14, nr. 6) pač pa naj bo okrašen s svilnatimi prti pult, pri katerem se pojejo evangeliji; tudi pri umivanju nog na Veliki četrtek in pri „Exultet“ na Veliko soboto. (Caerem. Ep. lib. II. cap. 8, nr. 45; cap. 24, nr. 4; cap. 27, nr. 1.)²

Poglavitne napake sedanjih pridižnic so, da imajo zelo neroden, večkrat tudi pretesen dohod; da so premajhne in da je njihov obod prenizek in pa preozek tako, da ni mogoče razprostrte dlani nanj položiti, tudi ne bireta in knjig.

Zdi se mi potrebno, tukaj dostaviti, kar piše nam že znani rubricist Janez Gerhardy³ o postavljanju pridižnic v novih cerkvah. „Die akustischen Verhältnisse in den Kirchen lassen sich überhaupt theoretisch gar nicht so feststellen, dass bei einem Neubau schon vor der Bauausführung der Platz und besonders die Höhe der Kanzel bestimmt werden kann. Die günstigste Stelle für die Kanzel lässt sich erst ausfindig machen, wenn eine Kirche vollständig fertig und von Besuchern angefüllt ist. Man lasse daher bei Neubauten von Kirchen die Kanzel nicht schon vor Vervollendung derselben anfertigen, sondern man behelfe sich eine Zeitlang mit einer provisorischen Kanzel, welche leicht versetzt und auch erhöht und erniedrigt werden kann. Wenn dann durch verschiedene wiederholte Versuche sich

¹ Ibidem, str. 261. — ² Ibidem, str. 261. — ³ Joh. Gerhardy, op. cit. str. 111 in 112.

herausgestellt hat, von welcher Stelle aus man sich am leichtesten verständlich machen kann, dann erst lasse man die Kanzel für diese Stelle anfertigen. Oft sind unbedeutende Verschiebungen der Kanzel zur Seite nach oben oder nach unten schon von grosser Wirkung.“

B. Poročila o pridižnicah v Lavantinski škofiji.

Dekanija Maribor l. dr. b.

V stolni cerkvi v Mariboru stoji pridižnica na evangeljski strani v srednji ladji ob stebru in je izdelana v gotskem slogu. Tudi streha pridižnice je v gotskem slogu izvršena. Na njej se nahaja kip sv. Janeza krstnika. Spremnja stena pridižnice je bogato okrašena in so na njej kipi sv. apostolov in evangelistov.

V cerkvi sv. Alojzija v Mariboru je pridižnica okrogla ter primerna slogu. Na strebi vidimo znamenja vere, upanja in ljubezni in deset božjih zapovedi. Pridižnica stoji na evangeljski strani.

V cerkvi čč. šolskih sester v Mariboru je pridižnica preprosta ter se nahaja na evangeljski strani v ladji. Na strehi je pritrjen lesen križ, vrh križa pa so črke J. H. S.

V podružni cerkvi sv. Barbare na Kalvariji v Mariboru je pridižnica bolj revna.

V predmestni župnijski cerkvi — baziški — Marije, matere milosti v Mariboru stoji pridižnica v srednji ladji na evangeljski strani, je preprosta, ker je le začasna.

V župnijski cerkvi sv. Petra niže Maribora se nahaja pridižnica na evangeljski strani ter je

izdelana v baročnem slogu. Na strehi so štirje evangelisti. Na vrhu strehe pa se vidi nebeški Oče držeč zemeljsko kroglo v svojih rokah. Postavil je pridižnico Janez Walter iz Maribora l. 1737.

V cerkvi Matere božje na Gori najdemo krasno, v gotskem slogu izdelano pridižnico. Na sprednji strani ima poligone, kjer so naslikani štirje sv. evangelisti. Tudi streha je lična ter ima gotsko ornamentiko. V sredini stoji blažena devica Marija z božjim Detetom na roki. Postavil je pridižnico Jožef Kanitz iz Gradca l. 1864.

Župnijska cerkev sv. Martina pri Vurbergu ima staro, v romanskem slogu postavljeno pridižnico. Na strehi so znamenja vere, upanja in ljubezni.

V župnijski cerkvi sv. Barbare pri Vurbergu stoji pridižnica na epistolski strani z znamenji vere, upanja in ljubezni na strehi. Stena pridižnice je olepšana s kipi štirih sv. evangelistov. Vrh strehe sta tabli Mojzesovi.

V župnijski cerkvi sv. Marjete ob Pesnici je pridižnica na epistolski strani. Stena pridižnice nosi podobe štirih sv. evangelistov. Streho je dobila pridižnica še le l. 1860. Prenovil jo je l. 1889 Leopold Perko, podobar pri Sv. Trojici v Slov. goricah.

V župnijski cerkvi Gornje sv. Kungote stoji pridižnica na epistolski strani. Sprednja stran je okrašena s kipi svetnikov, katerih imena se ne dajo dognati. Vrh strehe je pelikan, ki si izpušča kri, da preživlja svoje mladiče. Na strehi so navadna znamenja vere, upanja in ljubezni.

V župnijski cerkvi sv. Marjete v Selnici je pridižnica, ki je okrogla in primerna slogu cerkve,

na epistolski strani blizu kora. Sprednja stran je okrašena z znamenji vere, upanja in ljubezni. Na strehi se nahaja dobri pastir z dvema ovčicama, potem kelih na mašni knjigi; pod pridižnico ob koncu je velik grozd.

Podružna cerkev sv. Janeza v Selnici ima ozko pridižnico, ki sloni na posebnem, od stene ločenem stebru ter je brez strehe.

V župnijski cerkvi sv. Martina v Kamnici stoji pridižnica na epistolski strani. Sprednja stran je olepšana s kipi dveh angelov, streha pa z navadnimi znamenji vere, upanja in ljubezni.

V župnijski cerkvi sv. Križa pri Mariboru je pridižnica izdelana v slogu cerkve. Okrašena je z navadnimi znamenji in izklesana iz enega kamena.

Dekanija Dravskopolje.

Župnijska cerkev M. B. v Slivnici ima lepo pridižnico, ki stoji na levi strani ladje in je vkusno popleskana in z zlatom obrobljena. Na njej se nahaja doprsni relief, ki predstavlja Jezusa, v levici držečega knjigo (A Ω), z desnico pa kažečega navzgor.

V župnijski cerkvi sv. Ane v Framu stoji pridižnica, lepo marmorirana, na levi strani ladje. Reliefna slika predstavlja Jezusa, ki izročuje sv. Petru ključ. Na strehi stoji od mrtvih vstali Jezus, okrog njega so angeli.

Dekanija Maribor d. dr. b.

V župnijski cerkvi sv. Magdalene v Mariboru je prav vkusna pridižnica; križ drži oblečena roka. Slike so: Jezus dobri pastir, izročitev ključev Petru, poslednja večerja, Jezus med otročiči.

Župnijska cerkev sv. Jakoba v Lembahu ima pridižnico iz leta 1808; postavljena je v romanskem slogu, a brez umetniške vrednosti; na baldahinu je angel s trobento in z Mojzesovimi tablami, spodaj v sredini pa Jezus z jagnjetom na rami, njemu na desnici sv. evangelista Janez in Lukež, na levici pa sv. Matevž in Marko. Pridižnica je bila prenovljena l. 1864.

V župnijski cerkvi M. B. v Rušah je pridižnica bogato izdelana, znotranjščini cerkve primerna, v rokoko-slogu. Na strehi je Oče nebeški, blagoslavljajoč, obdan od množice angelov. Kotelj pridižnice krasi pet podob: Kristus in štirje sv. evangelisti. Križ drži angel, ki sedi na ograji pridižnice. Postavljena je bila l. 1724.

V župnijski cerkvi sv. Lovrenca nad Mariborom stoji pridižnica, v baročnem slogu izdelana, na evangelijski strani. Spodaj okoli roba so štiri izrezljane alegorne podobe. Prva predstavlja indijanca (rdečkožca), druga evropejca (belokožca), tretja mongolca (rumenkožca) in četrta zamorca (črnokožca), pač v znamenje, da se naj oznanjuje s pridižnice beseda božja vsemu svetu in vsem narodom: „Euntes in mundum universum, praedicate evangelium omni creaturae“. (Marc. 16, 15). V sredi na obodu pridižnice so tudi štiri izrezljane pozlačene podobe. Prva predstavlja priliko o sejaveu in semenu, druga pridigo Gospodovo na gori, tretja priliko o pšenici in ljuliki, četrta Caheja na drevesu in njegovo hišo. Na steni, ki je pridigarju za hrbtom, se nahaja izrezljana pozlačena podoba, ki kaže prihod Sv. Duha nad apostole in dar jezikov. Na pokrovu ali baldahinu pridižnice so simboli vere, upanja in ljubezni: kelih s hostijo in Mojzesovi tabli, sidro in angel z gorečim srcem

v roki. Na vrhu baldahina je kip Boga Očeta z žezlom in svetovno oblo in kip Kristusa s križem v roki. Nad pridigarjem je Sv. Duh v podobi golobčka.

V župnijski cerkvi M. B. v Puščavi je pridižnica lesena brez posebne umetniške vrednosti. Kedaj je bila postavljena, se ne ve. Prenovljena je bila l. 1901. Stoji ob prvem stebru evangeljske strani. Na ogrodju so ornamentalni okraski brez podob, nad baldahinom je videti Sv. Duha v podobi golobčka, dve angelski glavi in najvišje ime Jezusovo z žarki.

Dekanija Novacerkev.

V tej dekaniji so povsod lepe pridižnice, zlasti v Vojniku in pri sv. Joštu. O pridižnici v župnijski cerkvi M. B. na Doberni pravi inventar: „Die Kanzel, auf welcher sich fünf vergoldete Statuen befinden, ist sehr alt und wurde im Jahre 1872 entsprechend renoviert.“ Kipi predstavljajo Vzveličarja kot dobrega pastirja in štiri evangeliste. Pridižnica ima tri antependije: rdečega, belega in violičnega.

Dekanija Rogatec.

V nadžupnijski cerkvi sv. Križa pri Slatini stoji nova pridižnica, ki je v vsakem oziru umotvor, kakor ga ni lahko najti po cerkvah škofije.

Dekanija Vuzenica.

V nadžupnijski cerkvi sv. Miklavža v Vuzenici je pridižnica ob koncu presbiterija na evangeljski strani. Krasijo jo oljnate slike štirih evangelistov. Nad streho je podoba ptiča pelikana, simbola zveličarja, ki nas redi s svojo božjo besedo. Leta 1902 je popravil pridižnico Frančišek Ladinek, mizarski mojster v

Vuzenici, napravil nove stopnjice iz zakristije v kapelo in od tam na pridižnico.

V župnijski cerkvi sv. Križa v Trbonju je pridižnica že zelo stara. Na spodnjem delu so vložene na deskah slikane podobe štirih sv. evangelistov s simboli. Streha, ki je posrebrena, nosi na spodnji strani Sv. Duha v podobi golobčka, zgoraj pa božje oko; ob straneh je okrašena s pozlačenimi preprogami in z bingljajočimi storžki. Na pridižnici sta klečalnik in križ. Pridižnica je naslonjena na steno, kamor je pritrjena; pride se na njo po stopnjicah, ki so na eni strani zagrajene z leseno zagrajo ter imajo spodaj duri. Pridižnico sta glasom župnijske kronike prestavila l. 1862 od evangeljske strani pri Marijinem stranskem altarju na epistolsko stran v sredino majhne cerkve in prenovila Joachim Lindemayer, pozlatar v Gradcu in podobar Franc Goričnik iz Sv. Vincencija na Koroškem.

V podružni cerkvi sv. Daniela stoji pridižnica na stebru, ki je tik stene na evangeljski strani blizu glavnega altarja. Roka drži sveto razpelo.

V župnijski cerkvi sv. Lovrenca v Vuhredu stoji pridižnica na epistolski strani glavnega altarja, je v gotskem slogu, in se na njo pride po stopnjicah, ki drže iz zakristije. Kakor je razvidno iz kronike, je napravil pridižnico pozlatar Jurij Čuček iz Maribora. Podobe okoli njenega oboka pa je izdelal podobar Vogl na Tirolskem. Podoba na sredini predstavlja Kristusa-učenika človeškega rodu, ki drži v levici odprto knjigo s črkama A Ω, pod podobo pa je napis: „Ego sum via, veritas et vita!“ Na desni in levi strani podobe nebeškega učenika so štirje sv. evangelisti s simboli (leva, vola, človeka in orla)

in pod vsako podobo je izrek iz evangelija po njem spisane, in sicer pod podobo sv. Matevža izrek: „Coeptit praedicare et dicere“ (Matth. 4, 17); pod podobo sv. Marka izrek: „Praedicate evangelium omni creaturae“ (Marc. 16, 15); pod podobo sv. Lukeža izrek: „Dicite: pax huic domui“ (Luc. 10, 5) in pod podobo sv. Janeza izrek: „In principio erat verbum.“ (Ioan. 1, 1). Vsak evangelist drži v roki knjigo.

Dekanija Šaleška dolina.

V župnijski cerkvi sv. Ilja pri Velenju je pridižnica slogu cerkve primerna. Ona je voglata in ima na desni strani leseno roko, ki drži podobo svetega križa. Okoli sredine pridižnice so podobe sv. evangelistov z navadnimi simboli. Nad pridižnico je streha z raznimi pozlačenimi okraski, na njej je pritrjena podoba Sv. Duha iz lesa; na površju strehe stoji angel s trobento. Vsa pridižnica je lesena in prevlečena s pozlačenimi ploščami iz kovine, kar je krasno delo.

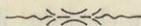
Dekanija Laško.

Na pridižnicah v cerkvah Trboveljske župnije ni nič posebnega; za govorjenje je še ona v župnijski cerkvi najbolj primerna; vhod na njo je skozi zid; takovšna vhoda imata tudi pridižnici v dveh podružnicah; v drugih podružnicah pa so vhodi na nje prosti, kar iz cerkve. V vseh cerkvah, razen pri dveh podružnicah, so pridižnice na desni strani.

Dekanija Videm.

V župnijski cerkvi M. B. na Dobovi je pridižnico napravil Ignacij Oblak, podobar v Celju, v

gotskem slogu za 200 fl. Postavljena je na primernem kraju v sredini cerkve ob stebri na lastnem stojalu. Zunanji podij krasijo ob voglih polihromirane podobe — kipi štirih evangelistov, med njimi na poljih relief-podobe štirih cerkvenih učnikov. Na strehi, ozaljšani z okraski in z 12 gotskimi stolpiči, stoji v naravni velikosti kip Mojzesa, ki drži v levi roki tabli, z desnico pa kaže na postave. Leta 1898 je bila pridržnica na novo popleskana ter je kras romansko-gotski cerkvi.

III.

Sveti križev pot.

A. Kaj določuje sveta katoliška Cerkev glede sv. križevega pota?

Izmed vseh pobožnosti o trpljenju, križu in smrti našega Gospoda Jezusa Kristusa, katerih namen je, da se izpreobračajo grešniki, izpodbujajo mlačneži in izpopolnjujejo pravičniki, je po prepričanju velikega papeža Benedikta XIV. (Breve „Cum tanta“ z dne 30. avgusta 1741) najimennitnejša pobožnost ona sv. križevega pota. Pobožni redovnik Lavrencij Skupuli imenuje trpljenje Kristusovo čudežno knjigo, ki obsega nauk o vseh čednostih. Sv. Bernard trdi, da je premišljevanje Kristusovega trpljenja zrcalo vseh čednosti, šola duhovnega življenja, popolna učenost in prava modrost. Dne 8. decembra

¹ Franz Beringer, Die Ablässe, ihr Wesen und Gebrauch. 10. Auflage. Paderborn, 1883. Str. 244—265. — Voditelj v bogoslovnih vedah. Leto IV. Zvezek 2. 3. 4. V Mariboru, 1901.

l. 1881 od svetega očeta Leona XIII. med svetnike všteti Benedikt Jožef Labre je premišljeval skoraj zmeraj trpljenje Kristusovo po sv. križevem potu, ki mu je tako postal pripomoček k vzorni svetosti. Sv. Lenart a Portu Maurizio je rekel večkrat, da zadostuje samole pobožnost sv. križevega pota, da postane župnija sveta in da je tudi časno blagoslovljena.

Kaj je in kako je nastala pobožnost križevega pota?

V pravem pomenu besede je križev pot tisti pot, po katerem je nosil božji Vzveličar težo svetega križa v Jeruzalemu od sodne hiše Pilatove, kjer je bil obsojen v smrt, do gore Kalvarije, kjer je bil križan. Križev pot (via crucis) se imenuje tudi sveti pot (via sancta), pot Kalvarije (via Calvariae), pot trpljenja (via dolorosa, ὁδὸς λυπηρὰ). Krščansko srce ne more dvomiti, da je po Kristusovem vnebohodu obiskovala mati Marija, da so obiskovali apostoli in zvesti učenci Jezusovi s svetim spoštovanjem in z gorečo ljubeznijo častitljive kraje, katere je njih božji Gospod in Učenik posvetil s svojim bridkim trpljenjem. Pa ne le kristjani Jeruzalemskega mesta so visoko častili in radi obiskovali te svete kraje, tudi drugim vernikom so bili priljubljena božja pot. Sv. Hieronim († 420) pričuje, da so tudi ob njegovem času obiskovali verniki v velikem številu svete kraje v Jeruzalemu. Sveta Cerkev je kmalu odprla tem romarjem, da pospeši njihovo pobožnost, zaklad duhovnih milosti. Ker pa niso mogli potovati vsi verniki v Jeruzalem, je dovolila sv. stolica, da so se posnemale ali ponarejale postaje križevega pota na drugih krajih v cerkvah in ka-

pelah, ter je podelila vernikom tiste odpustke, katere so zadobivali tisti, ki so potovali v Jeruzalem. Zveličani Alvara († 1420) iz reda sv. Dominika in pozneje očetje frančiškani, ki so od l. 1342 sem postali varuhi svetih krajev, so vpeljali in razširjevali postaje sv. križevega pota po vsej Evropi.

Da se verniki udeležijo obilnih milosti, s katerimi je obdarovana pobožnost sv. križevega pota, se mora križev pot veljavno postaviti in pravilno obiskovati. O tem je sveta kongregacija za odpustke po naročilu svetega očeta Klementa XII. izdala dne 3. aprila 1731 poseben pouk: „*Monita necessaria ad recte ordinandum devotum exercitium viae Crucis.*“ Ta pouk obsega devetero pravil, katerim se je po naročilu svetega očeta Benedikta XIV. dodalo dne 10. maja 1742 še deseto pravilo.

Da se veljavno postavi križev pot, je potrebno dvoje: postavna oblast in pravi način.

a) Oblast postavljati križeve pote.

„Cum facultas erigendi vias Crucis concessa fuerit Religiosis subditis Ministro Generali F. F. Minorum tam de Observantia, quam Reformatorum, privative quoad alios quoscunque, prohibetur aliis eas erigere, et si aliter erigantur, Christifideles indulgentiis minime gaudent.“ (Monitum I).

„Erigi nequeunt nisi a Superioribus localibus praedicti Ordinis, vel ex eorum commissione ab alio Religioso eiusdem Ordinis, qui tamen sit aut concionator, aut saltem confessarius approbatus.“ (Monitum II).

V teh pravilih se pove kratko, kdo ima redno oblast, postavljati križeve pote. Ker pa sveti oče sam, in glavni predstojniki (generali) frančiškanskega reda, to oblast po-

deljujejo tudi drugim, ki niso udje onega reda, bodi omenjeno, kar je treba vedeti o tej zadevi.

Glavni predstojniki manjših bratov (frančiškanov) morejo oblast, postavljati križeve pote, podeliti tudi drugim svetnim in redovnim duhovnikom; provincijali ali krajni predstojniki (gvardijani, predstojniki samostanov ali residencij), kakor tudi predstojniki misijonov tega reda pa le svojim podložnikom in sicer onim, ki so pridigarji ali potrjeni izpovedniki. Vsekdar pa se mora ta podelitev ali izročitev izvršiti pismeno; tako je zapovedala sveta apostolska stolica pod kaznijo neveljavnosti. (Deer. auth. n. 175).

Vsled pravice, podeljene predstojnikom frančiškanov, morejo ti-le postavljati ali dati postavljati križeve pote v cerkvah, v javnih kapelah, na pokopališčih in na drugih očitnih krajih; tudi v privatnih kapelah in na drugih skupnih dostojnih krajih (Monitum III.) samostanov, konservatorijev, bolnišnic in drugih pobožnih zavodov; da celo v zasebnih oratorijih ali domačih kapelah, ako se sme služiti v njih sveta maša. V zasebnih kapelah, ki tega privilegija nimajo, ki so torej namenjene le za molitev, in v zasebnih sobah omenjeni redovni predstojniki nimajo oblasti postavljati križevih potov. Zato je treba prositi dovoljenja pri sveti apostolski stolici. Brez posebnega dovoljenja svete apostolske stolice ali generala frančiškanov ne more nihče, kdor ni ud imenovanega reda, veljavno postavljati križevih potov. (Deer. auth. n. 108 in 112). Vendar pa daje sveta apostolska stolica, kakor tudi general frančiškanskega reda drugim, ki niso udje tega reda, ne le oblast, postavljati križeve pote, temveč zlasti škofom, apostolskim vikarijem in predstojnikom zunanjih

misijonov tudi pravico, omenjeno oblast izročevati svojim podložnikom.

Naš milostljivi nadpastir so dobili to oblast od generala frančiškanskega reda Fr. Alojzija de Parma s pismom z dne 7. junija 1891, ki se glasi: „Fr. Aloysius de Parma Ordinis Minorum regul. observantiae Sancti Patris Nostri Francisci, lect. iubil. in s. Theologia, iam Minister obs. Prov. Bononiensis, totius ordinis Minorum Minister Generalis et humilis in Domino servus. Potestate a Summis Pontificibus benigne Nobis facta, vigore praesentium Litterarum Excell. ac Reverendissimo DD. Michaeli Napotnik Episc. Lavantin. facultatem indulgemus, quatenus *intra limites suae Dioeceseos*, per Se, vel si idonei *Fratres Ordinis Nostri desint, aut commode advocari non possint*, etiam per alios Sacerdotes sive saeculares sive regulares, ad praedicandum Dei verbum vel ad confessiones audiendas adprobatos, ab Ipso singulis vicibus deputandos, sacras *Viae Crucis* Stationes benedicere ac erigere valeat in Ecclesiis, aut publicis Oratoriis, aut Coemeteriis, aut aliis locis publicis, ubi Reverendissimo Episcopo visum fuerit expedire ut erigantur, cum adnexis indulgentiis, lucrandis ab omnibus quidem Fidelibus eas devote visitantibus: vel praeterea in Oratoriis privatis, Apostolico tamen Brevi erectis, cum iisdem indulgentiis, acquirendis a consanguineis et affinibus Postulantium ac eorum familiaribus cohabitantibus tantum: vel demum in Monasteriis, Conservatoriis, et aliis locis piis, quamvis indulto celebrandi Missam non munitis, cum iisdem pariter indulgentiis, lucrandis ab omnibus cohabitantibus, vel eo, scholae aut religionis causa, adventantibus. Servatis omnibus de iure servandis, et relicto peractae erectionis testimonio, propria

erigentis manu subscripto. Datum Romae, e Collegio S. Antonii, die 7. Iunii an. 1891. L. S. Fr. Aloysius Min. Glis.“

Listina, ki potrjuje ustanovitev križevega pota, ima to-le besedilo: „Michael, Dei gratia et miseratione Princeps-Episcopus Lavantinus, Pontificio solio Assistens, caesarei - austriaci Ordinis Francisci Iosephi Magna Cruce Insignis, e. & r. Capellanus aulicus, sacrae Theologiae Doctor etc. etc. Lecturis salutem in Domino! Vigore specialis facultatis, per rescriptum diei 7. mensis Iunii anni 1891 a Fr. Aloysio de Parma ministro Generali totius Ordinis Fratrum Minorum, Mihi concessae, Ego Michael, Dei gratia Princeps-Episcopus Lavantinus, Viam Crucis cum annexis indulgentiis ad supplices preces reverendi Domini... erexi die... in eadem ecclesia.. iuxta regulas a S. Indulgentiarum Congregatione die 10. Maii 1742 praescriptas. In quorum fidem testimonium hoc Mea manu exaravi et subscripsi hac die... mensis.. anno..“ Kdor je prejel to pravico, se mora seveda natanko držati besed dotičnega pooblastila (Decr. auth. n. 276) in sme (pod kaznijo neveljavnosti) le pismeno pooblaščati druge. (Decr. auth. n. 175).

Za veljavno postavljenje križevega pota so nekatere listine potrebne. Predno se postavi, se mora predložiti pooblastilo, prejeto od svete apostolske stolice ali od generala frančiškanov, škofu, ako se to tudi ne omeni v reskriptu. Izvzeti so le frančiškani, ker tem pripada ta oblast iure ordinario. Pri drugih redovnikih zadostuje, če predložijo škofu izpričevalo svojih predstojnikov, v katerem se omenja dotično pooblaščenje. (Decr. auth n. 286 ad 2; n. 365 ad 2). Za vsak posamezni križev pot se mora dobiti pismo dovoljenje škofa tistega kraja, v katerem bi se naj

postavil križev pot. Splošno dovoljenje za določno število cerkev i. t. d. ne zadostuje. (Decr. auth. n. 445 ad 3). Za kraje, ki ne spadajo pod škofovo jurisdikcijo, ni treba omenjenega škofovega privoljenja. Tudi je potrebno pismo privoljenje župnika, predstojnikov cerkve, samostana, bolnišnice ali pobožnega kraja, kjer se naj postavi križev pot. (Decr. auth. n. 175). Ni pa potrebno privoljenje župnikovo, ako se postavlja križev pot na krajih, ki dejansko niso pod župnikovo jurisdikcijo. (Decr. auth. n. 445 ad 1).

Da se zabranijo vsi dvomi o pravilnem postavljanju križevega pota, naj se hitro, ko je križev pot postavljen, sestavi zapisnik ali izpričevalo o izvršenem aktu. (Decr. auth. nn. 294 in 325). Ta zapisnik ali to izpričevalo, ki ga naj podpiše duhovnik, ki je križev pot postavil, se naj shrani v arhivu župnije ali kraja, kjer je bil postavljen križev pot.

b) Način, postavljati križeve pote.

„Erigendae sunt (viae Crucis) in forma consueta et hucusque adhibita in supra memorato Ordine, i. e. ut stationes sint numero quatuordecim, et cruces sive aediculae repraesentent mysteria Passionis. Ubi vero via Crucis erigi vellet extra ecclesiam, prout fit in multis conventibus praedicti Ordinis, curandum erit semper, ut ea ab ecclesia vel sacro loco ducat initium, vel usque ad ecclesiam vel sacrum locum finem habeat; et omnino attendatur, ut aediculae cancellis tutentur, ne homines vel animalia in eas ingredi queant, utque tam memoratae aediculae, quam cruces collocentur in locis irreverentiis minime obnoxiiis; quodsi decursu temporis loca, in quibus erectae fuerint, minus decentia evaderent, Superiorum erit eas interdicere, super quo eorum conscientiae stricte onerantur.“ (Monitum III).

Način postavljanja križevih potov, ki je opisan v tem pravilu in je običajen v frančiškanskem redu, je ta-le: Pred vsem je treba 14 križev, ki naj predstavljajo štirinajstere postaje križevega pota v Jeruzalemu. Le na te križe so navezani odpustki; brez teh 14 križev bi se ne zadobili odpustki. (Deer. auth. n. 261 in 270 ad 2). Ti križi morajo biti leseni, kakor izrecno določuje rimski obrednik pod kaznijo neveljavnosti, in bi torej ne zadoštovali križi iz železa, dasi so jim vdeleni na hrbtih leseni križci, katerih pa ne vidijo obiskovalci križevega pota. (Deer. auth. n. 442). Leseni križi se smejo pozlatiti ali posrebriti ali popleskati ali tudi olepšati s kovinskimi ali z drugimi okraski in obrobki; ti obrobki pa ne smejo biti tako obilni, da bi se dozdevalo, da križi niso leseni, temveč iz kovine ali iz druge tvarine. Po splošni navadi naj bodo križi brez podobe križanega. Podobe ali slike, ki predstavljajo štirinajstere postaje trpljenja Kristusovega, niso potrebne v zadobitev odpustkov (Deer. auth. n. 258 in 275 ad 1); vendar pa je starodavna navada, poleg 14 križev imeti tudi 14 podob ali slik; in ker te-le močno pospešujejo pobožno premišljevanje trpljenja Gospodovega, naj se brez važnega vzroka ne opusté, zlasti ker predstavljajo štirinajst skrivnosti, katerim odgovarjajo postaje trpljenja v Jeruzalemu. Te postaje so:

- I. Jezusa obsodijo v smrt.
- II. Jezus vzame križ na svoje rame.
- III. Jezus pade prvič pod križem.
- IV. Jezus sreča svojo žalostno mater.
- V. Simon pomaga Jezusu križ nositi.
- VI. Veronika poda Jezusu potni prt.
- VII. Jezus pade drugič pod križem.

- VIII. Jezus tolaži Jeruzalemske žene.
- IX. Jezus pade tretjikrat pod križem.
- X. Jezusa slečejo in mu dajo žolča piti.
- XI. Jezusa pribijejo na križ.
- XII. Jezus umrje na križu.
- XIII. Jezusa snamejo s križa in položijo Mariji v naročje.
- XIV. Jezusa položijo v grob.

Običajno in primerno je tudi, da se križi, ki so bistveni del križevega pota, pritrdijo zgoraj na podobe; morejo se pa pritrditi tudi na steni, nad podobami ali pod njimi, ne da bi se jih držali. (Decr. auth. n. 332 ad 2). Štirinajsteri križi morajo biti blagoslovljeni; to je neizogibno potrebno. (Decr. auth. n. 270 ad 2). Navadno, dasi ne potrebno, je tudi, da se blagoslovijo podobe ali slike. Križi se morejo blagosloviti preje ali pozneje, ko se pritrdijo na podobe ali na zid. (Decr. auth. n. 447). Nikakor pa bi ne zadostovalo, blagosloviti križe privatno doma, potem pa jih izročiti ali poslati dotičnemu župniku ali duhovniku, da jih obesi ali pritrdi na določenem kraju; temveč duhovnik, ki postavi križev pot in blagoslovi križe, mora biti moralno navzočen na istem kraju, kjer se postavi križev pot. Križe in podobe more pritrditi blagoslavljajoči duhovnik sam med blagoslavljanjem križevega pota, pa tudi drug duhovnik v njegovi navzočnosti, ali katerakoli oseba ob vsakem drugem času privatno, brez posebnih obredov, pred blagoslavljanjem ali po njem. Ni torej potrebno, da bi duhovnik, ki blagoslovi križe, imel nagovor, kakor tudi ni potrebno, da bi se takoj po blagoslavljanju morala opraviti pobožnost križevega pota. (Decr. auth. n. 311 ad 1 in 2).

Med posameznimi postajami križevega pota mora

biti nekoliko prostora („*requiritur aliqualis distantia inter unam et aliam stationem*“), sicer se ne zadobijo odpustki (Decr. auth. n. 194). Daljava med posameznimi postajami ni določena; ni pa potrebno, da bi bila enaka daljavi med postajami v Jeruzalemu. (Decr. auth. n. 119). Vendar naj se ne delajo postaje križevega pota na tako tesnih krajih, da bi se obhodil ves križev pot z dvema ali tremi koraki. Ako se križev pot postavi v cerkvi ali kapeli, ni zapovedano, da se začne na evangelijski in da se konča na epistolski strani; tudi nasprotna navada velja. Ako se postavi križev pot zunaj cerkve, naj se začne ali konča pri cerkvi ali pri kakem svetem kraju; naj se varujejo postaje (kapelice in križi) onečeščenja z ograjo in naj se postavljajo vseskozi na dostojnih krajih, sicer bi bili predstojniki zavezani v svoji vesti, prepovedati nadaljnjo rabo postaj. Dostavi naj se še, da je sveta kongregacija za odpustke, posebno pooblaščená od svetega očeta, dne 31. julija 1883 in zopet dne 7. aprila 1894 poveljavila vse dotlej neveljavno postavljene križeve pote ter popravila vse nedostatke in pogoške, ki so se prigodili dosihdob pri postavljanju križevih potov.

c) Pravila zastran prememb pri že
postavljenih križevih potih.

„Ker v zadobitev odpustkov križevega pota ni nikakor potrebno, da se postavijo slike ali podobe, temveč se zahtevajo le križi, ostanejo odpustki tudi takrat, če se odstranijo slike, ker so morda že prestare in se, četudi brez pooblastitve od strani svete apostolske stolice, nadomestijo z novimi.“ (Decr. auth. n. 258). Morejo se celo, brez izgube odpustkov, popolnoma odstraniti ali nekatere

ali vse slike, če le ostanejo križi. (Decr. auth. n. 311 ad 3 in n. 328). Tudi se smejo križi vzeti od starih slik in dejati na nove, da se le ne izpremeni kraj (cerkev, kapela), kjer je bil postavljen križev pot. (Decr. auth. n. 332).

Če so blagoslovljeni križi, vsi ali do polovice, pokvarjeni ali se odstranijo (bodisi ob enem ali polagoma), se ne morejo več zadobiti odpustki in je torej treba, da se iznova kanonično postavi križev pot. Če se jih pokvari ali odstrani manjša polovica (ne več kakor šest), se morejo nadomestiti z novimi, ne da bi se izgubili odpustki, ali da bi moral biti na novo postavljen križev pot (Decr. auth. n. 270 ad 5; nn. 275 ad 2 in 325).

Če se križi (s slikami ali brez slik) vsi ali deloma za nekaj časa odstranijo z mesta, kjer je postavljen križev pot, da se pozneje zopet postavijo na prejšnje mesto, se ne izgubijo odpustki; pač pa se ne morejo dobiti ravno ta čas, ko so križi odstranjeni vsi ali do polovice. Če bi pa manjkal le en ali drugi križ za nekaj časa (n. pr. kadar se helijo cerkveni zidovi), ostanejo odpustki (Decr. auth. n. 264 ad 4; n. 270 ad 5; n. 275 ad 1; n. 223 ad 2; n. 257 ad 1).

Na istem kraju ali v isti cerkvi se smejo križi vsak čas primerneje razdeliti ali razstaviti brez prikrajšanja odpustkov. Dá, celo ves križev pot se sme v isti cerkvi prestaviti z enega mesta na drugo (n. pr. iz ene kapele v drugo), ne da bi odpustki trpeli škodo. (Decr. auth. n. 275 ad 3; n. 311 ad 4; n. 328).

Če se postaje križevega pota prenesejo na drug kraj (n. pr. v drugo cerkev) nehajo odpustki in je treba na novo postaviti križev pot. (Decr. auth. n. 270 ad 3 in 4; n. 223). Isto velja tudi o križevih potih v privatnih

ali zasebnih stanovanjih; če se križev pot prestavi iz ene sobe ali hiše v drugo, ne ostanejo odpustki, temveč je treba na novo postaviti in blagosloviti križev pot, dasi je novi oratorij tik prejšnjega. Tako je sveta kongregacija določila večkrat, zlasti dne 30. januarja 1839.

Na istem kraju se sme postaviti več križevih potov.

„In eadem ecclesia aut pio loco ad maiorem populi commoditatem utile erit duas vias Crucis erigere, unam nempe pro viris, alteram vero pro feminis; cum vero una extra ecclesiam erigitur, altera quoque erigatur semper in ecclesia, ita tamen ampla, quae sufficiat ad vitandam confusionem; ut tempore fluviae aut alterius impedimenti peragi nihilominus possit tam sanctum exercitium.“ (Monitum IV). Dovoljeno je torej, ne le v istem mestu in selu, temveč tudi v isti cerkvi, v istem pobožnem zavodu, v istem samostanu i. t. d. postaviti po več križevih potov, n. pr.: v cerkvi, na koro, v novicijatu in na drugih dostojnih krajih takih hiš, da je prebivalcem samostana ali pobožnega zavoda bolje priročno in jim ni treba hoditi vsakikrat v cerkev opravljat pobožnosti križevega pota.

d) Kako se opravlja pobožnost križevega pota?

Tu veljajo „Monita V. VI. VII in VIII.“, ker se v njih naroča, kaj je treba opraviti pri obiskovanju križevega pota, da se zadobijo odpustki, s katerimi je tako bogato obdarovana ta pobožnost.

Monitum V.: „Hoc exercitium ubique sit uniforme, nil prorsus immutando, quod haecenus servatum fuit in conventibus Ordinis; i. e. via Crucis peragatur vel processionaliter ab universo populo sub ductu unius vel plu-

rium sacerdotum, vel privatim ab unoquoque ex fidelibus. Si primo modo, processio ita disponatur, ut viri incedant separati a feminis, i. e. illi praecedant, hae vero sequantur, uno aut pluribus sacerdotibus inter eos incedentibus, et ad singulas stationes aliquis clericus vel sacerdos alta voce legat considerationem mysterio seu stationi respondentem, et recitato *Pater* cum *Ave*, et actu contritionis elicitu ulterius procedatur, inter unam aliamque stationem interposito cantu *Stabat Mater* vel alterius orationis; eurentque omnes summa se gerere modestia, silentio animique attentione; compertum enim est, hoc sancto exercitio pie ac devote peracto, paulatim assuescere fideles quoscumque ad meditandum, eosque excitari ad mores reformandos.“

Prvič je potrebno, da se obiščejo vse postaje zaporedoma, da se torej res gre od postaje do postaje. Pravilo VII. pravi jasno, da „kjer ni ovire, se morajo obiskati vse postaje zaporedoma;“ še določneje zahteva to sveta kongregacija za odpustke, ki je odgovorila na vprašanje: „Ali morejo verniki pri obilni množici ljudstva, zlasti če je cerkev celo polna, zadobiti odpustke križevega pota, ne da bi šli od postaje do postaje?“ „Ne, če se ni dalo zato posebno dovoljenje; ker vse določbe rimskih papežev pravijo, da je poleg drugih pogojev potrebno tudi telesno gibanje, kakor je tudi to sveta kongregacija celo jasno izrekla z besedami: „Treba je iti od postaje do postaje, kolikor dopušča množica vernikov, ki opravljajo pobožnost križevega pota, ali tesnoba prostora, kjer so postaje.“ (Decr. auth. n. 287).

To velja zlasti, če verniki posamezno in privatno opravljajo križev pot; dá, pravilo VII. zapoveduje: „Ako je

križev pot v cerkvi, naj ga verniki ne obiskujejo ob času svetih opravil ali sv. maše, tudi ne, ako je cerkev tako polna, da se to ne more opraviti brez nereda.“ Pa tudi če verniki skupno in javno opravljajo pobožnost križevega pota, je potrebna hoja od postaje do postaje, kolikor to pripušča množica vernega ljudstva in prostor, in se vsled tega ni bati nereda ali motenja.

Če pa se je pri skupnem, javnem obiskovanju križevega pota vsled hoje od postaje do postaje bati nereda ali motenja, se je po naročilu svete kongregacije za odpustke ravnati po načinu, ki ga nasvetuje sv. Leonard a Portu Maurizio: „da namreč ostane vsak na svojem mestu in da gre le duhovnik z dvema strežnikoma ali pevcema od postaje do postaje, in postoji pri vsaki postaji ter moli običajne posebne molitve, med tem ko drugi odgovarjajo.“ (Decr. auth. n. 210). Če bi se, ker je cerkev prevelika, ali zaradi drugih krajevnih okolišnosti težko slišala duhovnikova molitev, sme duhovnik brez posebnega nadaljnjega dovoljenja opraviti običajne molitve na pridiznici, kjer ga slišijo vsi, da le drug duhovnik z dvema strežnikoma ali pevcema hodi od postaje do postaje in postoji pri vsaki.¹ Svetovati pa je pri tem, kakor pristavlja sv. Leonard, da se obrnejo verniki vsaj proti posameznim postajam in da vselej pokleknejo in vstanejo z duhovnikom.

V najnovejšem času so pa dobile posamezne škofije in cele cerkvene provincije od svete stolice dovoljenje, da smejo ostati verniki pri navadi, v dotičnem kraju že dolgo

¹ Reskript svete kongregacije de Propaganda fide do škofa v Herzogenbusch-u z dne 1. marca 1884 v „Instructio de Stationibus“, str. 65.

in splošno običajni in ki bi se dala le težko odpraviti, da ostane vsakdo, ki se udeleži javne pobožnosti križeva pota ali jo opravlja za sebe v cerkvi, zmeraj na svojem mestu in tam pri vsaki postaji vstane in zopet poklekne, ali če kdo stoji, k vsaki postaji nekoliko poklekne. (Reser. auth. n. 407).

Solnograška provincija je prosila za ta privilegij pri sveti kongregaciji za odpustke v Rimu l. 1868 in se dotična prošnja glasi: „Beatissime Pater! Archiepiscopus Salisburgensis ad pedes S. V. provolutus humillime exponit, quod in plurimis Ecclesiis non tantum Dioecesos sed etiam provinciae, quae Metropolitae Salisburg. subest, exercitium S. Viae Crucis, quod cum magna populi devotione et frequentia peragitur, iam ab initio hoc modo fieri consuevit, ut Sacerdos vel Clericus in s. pulpito genuflexus manens recitet populo breves considerationes et solitas preces totius Viae Crucis, populus autem unoquoque suum locum tenente, post singulas stationes, sicut Sacerdos ipse, aliquem corporis motum aut genuflexionem faciat, et oculos ad momentum versus regionem sequentis stationis convertant, licet etiam hoc per imagines stationum, nonnumquam in parte Ecclesiae posteriori dispositas, et per iam vulgatum isthic usum, hoc s. exercitium coram Sanctissimo in pixide exposito peragendi, identidem impediatur. Potest Orator Archiepiscopus probe affirmare, quod visitatio singularum stationum, etiamsi per solum sacerdotem cum duobus acolythis (uti praescribit s. Congr. Indulg. 23. Iul. 1757) fieret, ob Ecclesiarum arcta spatia, et scamna in Ecclesiis Germaniae stabilia, et propter multitudinem fidelis populi, revera non ubique sat decenter et sine magnaurbatione posset institui, imo saepe saepius impossibilis esset.

Etiam in privato S. Viae Crucis exercitio iam ab hominum memoria usus pariter invaluit in iisdem locis ut in scamno suo vel loco quisque remaneat, et ibi genuflexus totum hoc S. exercitium persolvat, persuasus se posse lucrari Indulgentias, dummodo post singulas Stationes aliquem corporis motum faciat, et paulisper assurgat. Ita autem faciunt, sive Ecclesia vacua sit, sive sit populo referta, maxime in diebus festis et Dominicis, dum in horis pomeridianis Vesperae in choro decantantur; cum propter locorum distantiam nec prius in Ecclesiam venire nec post functiones ecclesiasticas in eadem diutius remanere possint. Hic autem populus exercitio S. Viae Crucis ita addictus est, ut valde multi toto anno nullam Dominicam praeterire sinant, et in quadragesima nullam diem qua devotionem S. Viae Crucis non habeant: et plures etiam foundationes in Ecclesiis parochialibus existunt pro ea publica festis diebus per annum exercenda.

Quare Orator Archiepiscopus enixe implorat ut Sanctitas Vestra per viam gratiae et apostolicae sanationis ac dispensationis dignetur benigne concedere, quod pro Viae S. Crucis exercitio tam publico, quam privato in Ecclesiis ac Oratoriis saecularibus et regularibus intra Dioecesim et Provinciam Salisburgensem sufficiat ad Indulgentias adnexas prosequi in methodo supradicta, hic locorum iam in veterem consuetudinem deducta, praesertim ob pias foundationes pro hoc s. exercitio in non paucis Ecclesiis iam factas et in posterum faciendas, cum praevideatur, quod ex novitate methodi introducendae populi studium erga pium hoc exercitium turbetur, vel imminuatur. Pro qua gratia etc.“

Na to je odgovorila sveta kongregacija za odpustke:

„Sacra Congregatio Indulgentiarum et SS. Reliquiarum attentis peculiaribus circumstantiis de speciali gratia in exemplum non afferenda, praevia sanatione quoad praeteritum relate ad exercitium Viae Crucis iuxta exposita tam in Salisburgensi, quam in Dioecesis Suffraganeorum in ecclesiastica Provincia Archiepiscopo Oratori subiecta existentibus factum, benigne permittit, ut enuntiata methodus in dicta Dioecesi et Provincia servari possit, ita tamen ut Christifideles saltem in loco ubi manent, pro qualibet Viae Crucis Statione assurgant, et genuflectant. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Datum Romae ex Secretaria Sac. Congregationis Indulgentiarum et SS. Reliquiarum die 10. Martii 1868.

A. Card. Bizzarri, *Praef.*

(L. S.)

A. Colombo, *Secret.*¹

Drugič je potrebno v zadobitev odpustkov, da se obiščejo štirinajstere postaje v enem sprevodu brez znatnega prestanka. (Decr. auth. n. 385 ad 1). Kratki prestanki, ki ne motijo enote svetega opravila, ne zavirajo zadobitve odpustkov. Kdor bi torej prekinil križev pot, da je pri sv. maši ali da opravi sv. izpoved, ali da prejme sv. obhajilo, potem bi pa ga nadaljeval, bi se udeležil odpustkov. (Decr. auth. n. 223 ad 4).

Monitum VI.: „Si vero privatim peragatur, non est necesse recitare *sex Pater* cum *Ave* ad singulas stationes, ut putant nonnulli, sed sufficit meditari, quantumvis breviter, passionem Domini, quod est opus iniunctum ad lucrandas sacras indulgentias, et iuxta morem iam induc-

¹ Dr. And. Gassner, Handbuch der Pastoral. II. Bd. Salzburg, 1869. Str. 533—535.

tum recitare *unum Pater cum Ave* ad singulas cruces actumque contritionis elicere.“

Tretjič je potrebno v zadobitev odpustkov vsaj kratko premišljevanje trpljenja Kristusovega — to je v zadobitev odpustkov predpisano. Že v prejšnjem V. pravilu se omenja večkrat premišljevanje Kristusovega trpljenja. Ustna molitev, n. pr. moliti pri vsakem križu en Očenaš in eno Češčenomarijo in obuditi kes, je pobožna, hvalevredna navada, zlasti pri skupnem, slovesnem opravljanju križevega pota; ta navada se priporoča tudi v VI. pravilu, toda ne ta, ne druge ustne molitve so med križevim potom ali ob sklepu križevega pota potrebne v zadobitev odpustkov (n. pr. 6 Očenašev in 6 Češčenamarij na namen svetega očeta. — Decr. auth. n. 257 ad 2; n. 259). Kar zadevlje edino predpisano premišljevanje trpljenja Kristusovega, pravi „Raccolta“ na 111. strani: „Zahteva se, da premišljujejo verniki pri obiskovanju križevega pota trpljenje božjega Vzveličarja, vsak po svoji zmožnosti.“ V VI. pravilu se omenja, da zadostuje četudi še tako kratko, premišljevati trpljenje Gospodovo; in IX. pravilo pravi: „Vsak, kdor pri tem svetem opravilu premišljuje trpljenje Gospodovo, dobi odpustke, ki bi jih dobil, če bi osebno obiskal postaje križevega pota v Jeruzalemu.“

Iz tega sledi: Ni potrebno (dasi je naravno in primerneje), premišljevati o vsakih štirinajsterih postaj posebe, zadostuje premišljevanje trpljenja Jezusa Kristusa sploh. Zato odgovori sv. Leonard a Portu Maurizio na vprašanje: „Ali bi dobil odpustke oni, ki bi pri celem križevem potu premišljeval le skrivnost ene postaje?“ : „Dá, ker po določbah papežev zadostuje premišljevati o trpljenju ljubega Vzveličarja.“

Samo ustna molitev ne zadostuje; zadostuje pa, kakor uči sv. Leonard, da priprosti verniki, ki niso vajeni premišljevati, le vedó, da predstavljajo križi in podobne, katere obiskujejo, tiste svete kraje, kjer je naš Gospod Jezus Kristus toliko trpel za nas in če si pri tem premišljevanju prizadevljejo obuditi v svojem srečanju sočutje s trpečim Odrešenikom.

Opraviti sv. izpoved in prejeti sv. obhajilo, ni predpisano v zadobitev odpustkov; potreben pa je stan posvečujoče milosti božje. Zato se priporoča vsakemu, ki želi opraviti pobožnost križevega pota, kar nasvetuje tudi VI. pravilo, da obudi pred obiskovanjem popoln kes.

Monitum VII.: „Si via Crucis erecta fuerit in ecclesia, ab ea peragenda abstineant fideles tempore divinorum Officiorum, Missae, uti etiam quando talis sit in ecclesia populi concursus, ut ea peragi nequeat absque tumultu ac perturbatione, eo vel magis, quod, ubi nullum adsit impedimentum, singulae stationes singillatim sunt visitandae.“ O tem je že bil govor.

„Monitum VIII.: „Si via Crucis erigenda sit in aliquo sanctimonialium monasterio vel conservatorio, non est opus erigentem ingredi clausuram, sed sufficit, ut religiosus eiusdem Ordinis maturae aetatis et qualificatus, ut dictum est in tertio monito, de licentia Ordinarii benedicat cruces ad crates, breviterque Moniales aliasque in monasterio vel conservatorio degentes instruat circa modum, quo visitandae sunt cruces ad lucrandas indulgentias, fructumque exinde pro animabus referendum.“

Ako se postavi križev pot v ženskem samostanu ali konservatoriju, zadostuje, da dotični duhovnik ob omrežju stoječ, blagoslovi križe, ne da bi vstopil v klavzuro,

ter redovnice podučí, kako naj obiskujejo sv. križev pot, da zadobijo odpustke in da jim služi pobožnost v dušno vzveličanje.

e) Odpustki križevega pota.

„Non publicentur ex pulpitis, aut alia forma, multoque minus scribatur in aediculis sive stationibus certus et determinatus numerus indulgentiarum lucrandarum, quia pluries innotuit, indulgentiarum veritatem sive ex inadvertentia aut aequivocatione, sive ex devotionis impetu alterari ac confundi; et propterea sat erit dicere, quemcumque Dominicae passioni meditandae hoc sancto exercitio daturum operam, ex concessione Summorum Pontificum consecuturum easdem indulgentias, quas consequeretur, si personaliter visitaret stationes viae Crucis in Ierusalem.“ (Monitum IX).

Z opravljanjem pobožnosti križevega pota se dobijo vsi odpustki, ki so od rimskih papežev podeljeni tistim, ki osebno obišejo postaje križevega pota v Jeruzalemu.

Prepovedano je, oznanjevati ali na postaje križevega pota napisovati določeno število odpustkov. Gotovo je sicer in razvidno iz bularija svete dežele, da so se delili obiskovalcem svetih krajev v Jeruzalemu zelo obilni, popolni in nepopolni odpustki, ni pa dovoljeno jih posebe naštevati. Poleg vzroka, ki ga navaja za to prepoved omenjeno IX. pravilo, dostavlja sv. Leonard a Portu Maurizio še to-le: „Upravičena in zelo previdno je bila zdana ta odredba, ker so ob požaru, ki je nastal v svetem grobu za papeža Pija V., pogoreli zapisniki, ki bi mogli to zadevo razjasniti natanko in verodostojno tako, da se brez nevarnosti za resnico ne more trditi gotovo in določeno število odpustkov; zadostuje vam naj vedeti,

da so ti odpustki številni in obilni; in dasi morete zase zadobiti le en popoln odpustek, je vendar res, da morete upati, da rešite vsakikrat, kolikorkrat to pobožnost opravljate in vse druge odpustke vernim dušam v vicah darujete, veliko duš iz tistega plamena; toda vedite, da se mora napraviti ta namen ob začetku pobožnosti ali vsaj pred njenim koncem; ker namen bi bil brezkoristen, če bi se še le napravil ob koncu; in tega opomina ne pozabite nikdar.“

Vsi odpustki križevega pota se morejo darovati vernim dušam v vicah. To je že izrecno dovolil sveti oče papež Benedikt XIII. v apostolskem pismu z dne 3. marca 1726; sledi pa tudi iz tega, da je pobožnost križevega pota sprejeta v rimsko zbirko odpustkov „Raccolta“ in da se omeni v uvodu te zbirke odločno, da se morejo vsi v zbirki navedeni odpustki darovati vernim dušam v vicah. Primerno je narediti namen, en popolni odpustek prejeti za se, druge vse pa darovati dušam, katerim želi molivec križevega pota pomagati. Lepa navada je, vse odpustke darovati Mariji Devici, da jih ona obrne v prid in korist tistim dušam, katerim najbolj želi.

Če je križev pot kanonično postavljen v cerkvah, v očitnih kapelah, na pokopališčih ali na drugih javnih krajih, morejo tam zadobiti odpustke vsi verniki. Na nejavnih krajih se udeležijo odpustkov le tiste osebe, ki so imenovane v reskriptu, s katerim se je podelilo dovoljenje postaviti križev pot. Po navadi zadobijo torej odpustke v samostanih, v bolnišnicah, v konservatorijih in enakih pobožnih zavodih vsi, ki tam stanujejo in, če reskript ne določuje drugače, tudi tisti, ki hodijo tja k pouku ali k pobožnim vajam. V zasebnih oratorijih in sobah

pa morejo zadobiti odpustke le lastniki in njihovi sorodniki, kakor tudi v hiši stanujoči služabniki.

Slednjič še je treba odgovoriti na vprašanje, je-li mogoče se udeležiti odpustkov križevega pota večkrat na dan? Doslej je bilo skoraj splošno mnenje, da je to mogoče. Z odlokom z dne 10. septembra 1883 pa je sveta kongregacija na vprašanje, se-li morejo odpustki križevega pota dobiti na dan tolikokrat, kolikorkrat se opravi ta pobožnost, odgovorila, da to iz listin ni gotovo: „Ex documentis non constat indulgentias pro pio exercitio viae crucis concessas toties lucrari posse, quoties praefatum pium exercitium iteratur.“ (Rescripta auth. n. 443). Na drugi strani pa je določila sveta kongregacija za odpustke z dekretom „Delatae saepius“ z dne 7. marca 1678, da se popoln odpustek, podeljen njim, ki ob določenem dnevu obiščejo cerkev, kakor tudi odpustek, podeljen za katerokoli pobožno delo, more zadobiti le enkrat na dan. Izvzeti so le poreijunkulski odpustek in še nekateri drugi odpustki, n. pr. na praznik sv. rožnega venca, za katere se je izrecno podelila ta ugodnost.

Ker so pa, kakor že rečeno, za pobožnost križevega pota podeljeni mnogi popolni in nepopolni odpustki, zgoraj navedeni dekret pa le o večkratni zadobitvi enega in istega popolnega odpustka govori, velja zastran odpustkov križevega pota to-le: Če se pobožnost križevega pota opravi le enkrat na dan, se dobijo vsi za njo podeljeni popolni in nepopolni odpustki tako, da se obrne en popoln odpustek za se, vsi drugi pa za verne duše v vicah. Če pa se opravi pobožnost križevega pota večkrat na dan, se ne more več popolnih odpustkov zadobiti, pač pa je mogoče se udeležiti večkrat na dan vseh za to

podeljenih nepopolnih odpustkov ali sebi, ali vernim dušam v vicah v prid. Po splošnem nauku namreč se morejo zadobiti nepopolni odpustki večkrat na dan, če se ni določilo nasprotno. Da se morejo zadobiti odpustki križevega pota ob vsakem času, po dnevu in po noči, je jasno, kar je tudi sveta kongregacija za odpustke potrдила z odlokom z dne 1. marca 1819. (Decr. auth. n. 245).

„Tandem Sanctitas Sua feliciter regnans, exoptans, ut ad fidelium utilitatem magis magisque hoc pium exercitium propagetur, hortatur parochos cuiuscumque oppidi aut civitatis, etsi in aliquo oppido plures extent paroeciae, ut populos sibi commissos ditent hoc tam insigni thesauro, introducetes in suis paroeciis vel in earumdem districtu tam proficuum exercitium, quin ullus habeatur respectus maioris vel minoris distantiae inter unam et aliam viam Crucis, dummodo tamen erectio peragatur a Fratre Minore, qui sit subiectus Ministro Generali Observantiae et antedictis qualitatibus praeditus, ad hoc, ut populi edocti de magna utilitate, quam affert pium viae Crucis exercitium, istud ferventius amplexentur, ipsisque magis proficuum evadat. Hinc est, quod in citato Brevi *Cum tanta* arbitrio parochorum relinquitur electio religiosi viri, quem aptiorem iudicaverint, ut cum licentia sui Superioris localis benedicat cruces et assistat erectioni, quae in illa paroecia aut alio pio loco fieri contigerit; exceptis tamen locis, ubi reperiuntur Conventus praedictorum Fratrum Minorum, cum hoc in casu non debeat erigi via Crucis in aliis ecclesiis eidem Ordini minime subiectis, dummodo tamen dicti Conventus non ita distent ab oppido vel civitate, aut ad eos iter ita sit arduum, ut sine gravi

incommodo, ab Ordinario diiudicando, percurri nequeat a fidelibus pro pio exercitio peragendo.“ (Monitum X). To pravilo je pristavila pozneje sveta kongregacija za odpustke po naročilu svetega očeta papeža Benedikta XIV. iz njegovega brevija „Cum tanta“ z dne 30. avgusta 1741. (Deer. auth. n. 133). Omejitev, izražena ob koncu pravila (exceptis tamen locis, ubi reperiuntur Conventus praedictorum Fratrum Minorum), se je odpravila po svetem očetu Piju IX. z dekretom svete kongregacije za odpustke z dne 14. maja 1871.

B. Opis sv. križevih potov v posameznih cerkvah naše škofije.

Dekanija Maribor l. dr. b.

V stolnici cerkvi v Mariboru je križev pot kaj umetno izdelan ter edini te vrste v vsej dekaniji. Izdolben je iz lesa in se odlikuje po tem, da je na njem malo oseb, kar je velike vrednosti, da se posamezne osebe laglje spoznajo in se tudi čuvstva na njih laže izrazijo. Križev pot je napravljen v gotskem slogu in se more prištevati največjim umetninam stolne cerkve.

V cerkvi sv. Alojzija v Mariboru je križev pot slikan na pločevino. Izdelal ga je G. Kratzmann. Ustanovil ga je in blagoslovil, kakor pričuje pisana listina v zakristiji, dne 20. oktobra 1861 tačasni špiritual v bogoslovju, Frančišek Kosar. Na listini se je tudi podpisal tačasni ravnatelj bogoslovja, kanonik Mihael Pikl.

V cerkvi čč. šolskih sester v Mariboru je križev pot bolj preprost, slikan na platno. Kedaj je bil postavljen, se na tanko ne ve, menda leta 1886, ko je

bila blagoslovljena cerkev. Tudi Cesarja Franca Jožefa-jubilejno učiteljišče šolskih sester ima v lični kapelici Naše ljube Gospe od presvetega Srca Jezusovega majhen križev pot, ki ga je izdelal po Martinu Feuerstein Mayerjev kr. dvornoumetniški zavod v Monakovem za 120 K in ki so ga postavili in blagoslovili prevzv. g. knez in škof Mihael dne 6. julija 1909.

V podružni cerkvi sv. Barbare na Kalvariji je slab križev pot. Tudi ni nobenih podatkov, kedaj je bil postavljen. Tudi ob cesti, ki drži na goro Kalvarijo, je križev pot v kapelicah, katerih pa je samo le pet.

V predmestni župnijski cerkvi — baziliki — Marije, matere milosti v Mariboru je križev pot, katerega so iz prejšnje cerkve semkaj prenesli. Oskrbeli so ga oo. redemptoristi med leti 1833 in 1848 in je vreden kakih 600 K. Številke nad postajami so rimske, kakor pri vseh do sedaj omenjenih križevih potih; slikan je na platno in ima nemški nadpis. Barve so bile obnovljene ob času, ko je bil premeščen iz stare cerkve v novo. Blagoslovil ga je na novo o. gvardijan Kalist Heric dne 12. aprila 1901. Tudi na koru je majhen križev pot. Blagoslovil ga je o. guardijan Kalist Heric dne 17. avgusta 1900 ter ima slovenske nadpise. Podobe so J. Fürichove.

V župnijski cerkvi sv. Petra niže Maribora je križev pot, ki ima zanimivo zgodovino. Bilo je l. 1846. Kakor vobče znano, stoji cerkev sv. Petra na skali tik ob Dravi. Pa Drava je zelo narastla v tem letu in glavni tok Drave se je nagnil popolnoma na Petrovsko stran. Drava je povzročila velikansko škodo in je že izpodkopavala skalo, na kateri stoji župnijska cerkev. Nevarnost za cerkev je bila tako velika, da so morali pre-

nesti Najsvetejše na Goro. Molili pa so dan za dnevom ter prosili Boga, da bi obvaroval župnijo pred tako nesrečo, in res, Bog je uslišal molitev. V spomin na rešitev župnijske cerkve je dal rajni kanonik in župnik Marko Glaser l. 1846 s prostovoljnimi doneski župljanov postaviti velik križev pot s kapelicami ob cesti k podružni cerkvi M. B. na Gori. Ta križev pot je bil na razstavi v Gradcu in je o njem pisala Graška „Styria“ to-le:

„In der steirischen Bildergallerie befinden sich gegenwärtig Kreuzwegbilder zur Ansicht aufgestellt, welche vom hochw. Herrn Glaser, Pfarrer zu St. Peter bei Marburg, im Namen der dortigen Pfarrgemeinde bestellt, von den akademischen Schülern Josef Neiterer, Ignaz Preissegger und Johann Felbermeyer unter der Leitung des Herrn Direktors Tunner ausgeführt worden sind, und sich ausser manchen anderen Eigenschaften durch richtigen Druck in den Figuren vorteilhaft bemerklich machen. Wie wenig derlei, von Unberufenen gelieferte Gemälde an den vielen Kreuzwegstationen sowohl in Städten als auf dem flachen Lande ihrem Zwecke, Andacht zu erwecken, entsprechen, braucht nicht nachgewiesen zu werden; es ist daher ein der Anerkennung würdiges Verdienst, das sich Herr Pfarrer Glaser durch Anregung der hiezu beisteuernden Pfarrgemeinde erworben, und zu wünschen, dass das gegebene Beispiel sowohl zur Belebung des religiösen und ästhetischen Sinnes, als zur Förderung der einheimischen wahren Kunstbestrebung nachgeahmt würde. Die Bilder können Sonntag in den gewöhnlichen Stunden noch gesehen werden.“

Blagoslovljen je bil l. 1847. Takrat se je namreč praznoval jubilej, ki se je pričel dne 30. maja na praznik

presv. Trojice in končal IV. nedeljo po Binkoštih. V spomin na jubilej so blagoslovili novi križev pot dne 30. maja 1847. Ob 8. uri je bila pridiga v župnijski cerkvi, potem je šla procesija na Goro, med procesijo pa je bil blagoslovljen križev pot. Na Gori je bila spet pridiga, na to slovesna sv. maša in Te Deum. Nekatere hudobne roke pa so poškodovale dragocen križev pot v kapelicah in zato ga je dal g. Glaser prenoviti in prenesti v župnijsko cerkev. Slikar Brollo je pozneje v kapelicah namesto tega križevega pota naslikal fresco — križev pot. Naslikal je takrat tudi 12. postajo, mesto katere je pri prvotnem križevem potu služila takozvana „Kalvarija“ na Gori. Blagoslovljen je bil dne 15. oktobra 1871 pri popoldanski službi božji med pobožnostjo križevega pota. Veljal je 3000 goldinarjev.

V podružni cerkvi M. B. na Gori je bolj slab križev pot, slikan na platno. Kedaj je bil postavljen, se ne ve.

V župnijski cerkvi sv. Martina pri Vurbergu je star križev pot, slikan na platno in podoben drugi opravi cerkve. Blagoslovljen je bil za časa Sekovskega škofa Sebastijana Zängerle pod župnikom Jakobom Markovič dne 27. julija 1834 od provincijala Aleksandra Ortner.

V župnijski cerkvi sv. Barbare pri Vurbergu je križev pot, ki je precej velik in slikan na platno. 1. 7. in 8. postaja nima križca, pri 10. pa je polomljen. Kedaj je bil blagoslovljen, se ne da določiti.

Župnijska cerkev sv. Marjete pri Pesnici ima preprost, na platno slikan križev pot. Ustanovljen in blagoslovljen je bil l. 1864 pod Lavantinskim

knezoškofom J. M. Stepischnegg. Dovoljenje se je dalo dne 25. maja 1864; blagoslovljen pa je bil dne 5. junija istega leta pod župnikom Francem Dreysybner.

V župnijski cerkvi Gornje sv. Kungote je križev pot slab in star. Slikan je na platno in vse podobe imajo nekak divji izraz; druga in deseta postaja nimata križcev. Blagoslovljen je bil z dovoljenjem Sekovskega škofa Otokarja Marije Attems z dne 14. februarja 1855 dne 4. marca istega leta. Pastiroval je takrat v fari župnik Sebastijan Magdič. Blagoslovil je križev pot frančiškan Baader, ki ga je za to deligiral gvardijan Rajner (conventus Graecii).

V župnijski cerkvi sv. Marjete v Selnici je bil izdelan križev pot v novejšem času in je zelo lep. Križci so bogato pozlačeni. Slikan in blagoslovljen je bil leta 1889.

V podružnici sv. Janeza je križev pot star in podoben onemu v frančiškanskem oratoriju v Mariboru; napis je nemški in latinski; na šesti postaji je križec potr.

V župnijski cerkvi sv. Martina v Kamnici je križev pot iz novejše dobe in slikan na platno. Dovoljen je bil dne 15. februarja 1893 za župnika Franca Schwarz, blagoslovljen dne 26. februarja istega leta od o. gvardijana Kalista Heric v Mariboru.

Župnijska cerkev sv. Križa nad Mariborom. Kedaj je bil križev pot ustanovljen, se ne da na tanko dognati. Sklepati se mora, da je že star in datira najbrž iz istega časa, ko se je tamkaj začela služiti redna služba božja l. 1789. Prvi sled križevega pota se najde l. 1820 pod župnikom J. Perič, ki piše v ozna-

nilniku, da se vrši pobožnost križevega pota zmeraj popoldne. Starost njegovo kažejo tudi napisi na posameznih tablah, n. pr. „III. Jesuf pade pervohrat pod krishom.“ Slikan je na platno, križci na postajah pa so vsajeni v majhno iz lesa izrezljano sree. Slike so preproste.

Dekanija Staritrgr.

Znamenit križev pot s 14 kapelami na prostem je od leta 1790 v Staremtrgu in sicer na potu od cerkve sv. Radegunde do župnijske cerkve sv. Pankracija. Kapele so bile že večkrat prenovljene in imajo reliefne podobe iz mavca.

V župnijski cerkvi sv. Petra na Kronski gori je križev pot iz l. 1907, slikan od slikarja Jožefa Maschke v Gabloncu na Češkem. Okviri so v renesanskem slogu. Žal, da ni poročil iz ostalih far.

Dekanija Celje.

Po vseh cerkvah dekanije so križevi poti pravilni in lepi. Večinoma so novi, ali vsaj ne stari. Prvo mesto gre križevemu potu na Teharjih, ki ima relief-podobe, izdelane iz terra cotta. Vsaka postaja stane 200 K; potem je križev pot v Žalcu, ki je najnovejši. Križev pot v Marijini cerkvi v Celju je znamenit radi umetno izdelanih okvirov. Zelo starih križevih potov ni v dekaniji, ker so jih že povsod nadomestili z novejšimi. Omeniti je še Kalvarijo na potu proti Sv. Jožefu nad Celjem. Obstoji iz peterih kapel in Kalvarije v pravem pomenu besede. V prvi kapeli je sv. Petra kip, v drugi krvavi pot Kristusov, v tretji bičanje, v četrti kronanje, v peti se predstavlja, kako Kristus nese težki križ, kri-

žanje pa je na prostem. Kalvarija s kapelami je bila postavljena leta 1717, sedaj bi jo bilo treba popraviti. Bila je last sv. Jožefa, pozneje si jo je pa mesto Celje prilastilo.

Dekanija Kozje.

V tej dekaniji je nekaj lepih in znamenitih križevih potov. Starinsko znamenit, originalen in z oljnatimi barvami slikan je križev pot v župnijski cerkvi sv. Petra pod sv. Gorami. Prav lep je novi križev pot v župnijski cerkvi M. B. v Kozjem. Podobe so v napol-reliefu izrezljane, delo tirolskega kiparja Ferd. Stuflesserja.

Zanimivi so križevi poti v Podčetrtku, na Polju in oni ob potu na hrib Sv. Križa pri Planini. Kar pa zadevlje križev pot v župnijski cerkvi sv. Janeza v Podsredi, stoji zapisano v kroniki, da je sedanji križev pot, katerega postaje so 1 m visoke in 70 cm široke in katerega podobe so kopirane po Führichu, bil slovesno blagoslovljen dne 3. maja 1868. O teh podobah pravi župnik Bratanič: „Dieselben gefielen mir wohl, obschon sie von keinem Künstler gemalt worden sind.“

Pač pa so Podsrečani lahko ponosni na lepe kapele križevega pota na staro Goro. Že leta 1834 so začeli zidati kapele, ki so bile l. 1847 dozidane. Toda slabo delo brez podlage je kmalu začelo razpadati in že po 13 letih — 1860 — in potem vsakokrat ob priliki kanonične vizitacije je izšel od škofijstva opomin, da naj razpadle kapelice popravijo ali jih popolnoma poderó. Župnik Anton Lednik je znal pridobiti župljane, da so začeli graditi nove kapele, ki so bile izgotovljene v poldrugem letu, in dne 21. oktobra 1894 so bile blagoslovljene s

prekrasnimi kipi križevega pota, ki jih je napravil tirolski kipar Ferdinand Stuflesser. Podobe so lepe, in neprisiljeno naravne. Zlasti Kristusa je naredil kipar posebno lepega v vseh postavah. Kapele so stale v denarju s podobami vred 7982 K 28 v. Seveda so kmetje vozili večinoma zastonj material na mesto. Gospod župnik je zapisal v oznanilno knjigo dne 13. oktobra 1884, ko je naznanil slovesno blagoslavljanje kapelic: „Postavljene v čast božjo, v čast Marije sedem žalosti, v častni spomin celi fari, v znamenje velike požrtvovalnosti faranov. Bog dal, da bi ljudje radi obiskovali kapele, pobožno premišljevali Kristusovo trpljenje in se udeleževali velikih odpustkov križevega pota — Bogu v čast in lastnim dušam v zveličanje.“

Dekanija Dravsko polje.

Nadžupnijska cerkev sv. Jurija v Hočah ima nov krasen križev pot, izdelan v visokem reliefu po Jožefu R. v. Führichu od tvrdke Insam in Prinoth, St. Ulrich in Gröden. Postavljen in blagoslovljen je bil l. 1910 po o. Frideriku Saller, frančiškani v Mariboru. Plačal ga je takratni posestnik gradu Hausampacher, Janez Anton grof Nugent-Pallavicini.

V župnijski cerkvi M. B. v Slivnici je izdelan križev pot po mojstru Führichu in je slikan na platno. Napravila ga je tvrdka Lang v Raichenau pri Gabloncu l. 1898. Okvir je preprost in iz hrastovega lesa.

V župnijski cerkvi sv. Ane v Framu je križev pot po Führichu popolnoma sličen onemu v Slivnici, le okvir je drugačen. Po barvah se razlikuje od

njega. Slike so jasne in razločne ter napravijo na gledalca močen vtis. Dejanja so lepo izražena.

Križevi poti v župnijskih cerkvah sv. Janža, sv. Lovrenca na Dravskem polju in na Črni gori pri Ptujju so preprosti, srednje velikosti; barvane slike predstavljajo celo vrsto oseb. Napisi so povsod starinski, po nemškem pravopisu sestavljeni tako, da jih otroci ne berejo zlahkoma. Križev pot pri sv. Janžu so župljani kupili l. 1820 za 106 gld. 48 kr.

V župnijski cerkvi M. B. v Cirkovcah je nov križev pot, ki je stal 3000 K — darilo ene same radodarne osebe. Delo je prevzela z okviri vred tvrdka Leopold Maroder pri sv. Ulriku v Grödnju na Tirolskem. Okvir je visok 1.75 m in širok 78.5 cm. Slog križevega pota se ozira na renesanco cerkvene stavbe. Svetlo pozlačeni križi blesté kot zvezde nad postajami. Reliefne podobe so natanko izdelane. Posamezne skupine štejejo na vsaki tabli 4 do 8 oseb. Predstave posameznih dogodkov so pri vseh postajah povsem popolne. Pri peti postaji „Simon pomaga Jezusu križ nesti“ se predstava ne strinja povsem z napisom. Kristus namreč ne nosi križa, temveč desna roka mu visi navzdol, leva pa je položena na Simonov hrbet do rame, kakor da bi ga zahvalil za prijazno pomoč. Vzveličar ima vseskozi belo obleko.

Dekanija Braslovče.

V župnijski cerkvi M. B. v Braslovčah je nov, lep križev pot, ki se začinja na evangelijski strani. Preskrbel ga je Adolf Vogl, Kirchliche Kunstanstalt v Hallu pri Inomostu in je bil blagoslovljen dne 14. decembra 1902. Na platno v olju slikan z bogato pozlače-

nimi okviri je stal 1969 K 63 v. Stari križev pot so kupili Gomljani in se nahaja sedaj v podružnici sv. Matevža. V župnijski cerkvi sv. Mihaela na Vranskem in pri Sv. Pavlu pri Preboldu sta križeva pota nova, lepa in pravilna. Pri Sv. Juriju pod Tabrom je križev pot iz l. 1900; akademjski slikar v Gradcu Feliks Barazutti je izvršil vsako sliko za 100 K; okvire je izdelal v renesanskem slogu Ferd. Stuflesser iz Grödna za 1000 K; 1. postaja je na evangeljski strani.

V župnijski cerkvi sv. Martina na Paki je star križev pot.

Nekako izreden je križev pot v Stopniku, podružni cerkvi Vranske župnije. Sicer ni pravilno postavljen — je še namreč jožefinski — pa originalen je v svojih podobah in napisih, ki se glasijo: ¹ „I. Jezus reče k njim: Moja duša je žalostna do smrti (Mark. 14 post.)², njegov pot je postal, kakor krijave srage, katere so na zemljo kapale. (Luk. 22 post.) II. Priatelj, zakaj si ti prišal. — Juda ali izdaš ti Syna človejka s kušvanjem. — III. Ta vikši tih farjov je svoje oblačilo raztrgal rekoč: on je Boga preklinju, on je smrti vreden. Peter je vunkej šal, in se je milu jokaj. — IV. Pilatus je djal: katerega hočete vij, da vam spustim „Barabbo ali Jezusa.“ Množica pak je zavpila, proč z létim, izpusti nam pak Barabbo. — V. Pilatus je k njim djal, jest ne najdim obene smrti vrejdné pergrehe na njemu, jest ga hočem stepsti in prostega spustiti, on je tedaj Jezusa gajžlal. — VI. Žolner so eno krono iz ternja spletli, inu

¹ Na originalu je seveda pisano: zh — e, h — s, s — z, sh — š. — ² Tako je citiran vsak izrek.

na njegovo glavo postavili. Inu so pred njim poklekovali, se njemu posmehovali, inu v njega plivali. — VII. Pilatus je vzel vode, inu si je roke umil rekoč: jest sim nedolžen nad krijvijo le tega pravičnega, vi gori gledajte. Jezusa pak je čez dal, da bi bil križan. — VIII. Oni so pak Jezusa vzeli, inu vun pelali, inu on je svoj križ nesel, inu je vun šel na en kraj, kateri se imenuje kraj tih mrtvaških glav. — IX. Simon Cirenensu so naložili ta križ za Jezusom nesti. Nikar se ne jokajte čez mene, ampak jokajte se čez sebe inu čez vaše otroke. — X. Oni so njega križali, inu z njim dva druga, od vsake strani eniga, na sredo pak Jezusa. Inu on je bil med te krivične štet. — XI. Oče odpusti njim, zakaj oni ne vejdo, kaj delajo. Dones boš z meno v paradižu. Žena polé tvoj syn, polé tvoja mati. Jest sim žejn. Dopolnjena je. — XII. Inu z nagneno glavo je dušo gor dal. Eden teh žolnerjov je s sulco njegovo stran prebodil, inu zdajci je kry in voda vun tekla. — XIII. Jožef od Arimatäe je Pilatuža prosil, da bi Jezusovo telo doli snel, inu Pilatus je perpustil. Je pak tudi prišal Nikodemus, inu je prinesel eno mazilu. — XIV. Jožef je telo v eno čisto tančico zabil, inu je tajsto dal v enu svoje novo pokopališe, ktero je bil v skalo izsekal, inu je pervalil en velik kamen.“ — Katerega leta je bil ta čudni križev pot slikan, kdo ga je slikal, ni znano. Slikarija je še dokaj lepa, tudi osebe so še precej pravilno slikane, samo obleka je v drastičnih barvah.

Dekanija Konjice.

Križevi poti v nadžupnijski cerkvi sv. Jurija v Konjicah, v župnijski cerkvi sv. Duha v

Ločah, v Žičah in v Špitaliču so več ali manj stari, podobe na posameznih postajah so samo narisane ali vtisnjene brez posebnih znamenitosti.

V novi župnijski cerkvi sv. Janeza krstnika v Čadramu je bil križev pot kanonično postavljen in blagoslovljen l. 1899 po milostljivem gospodu knezu in škofu Mihaelu, kar pričuje v cerkvi viseča listina. Začne se na epistolski strani že v presbiteriju in se sklene na evangeljski strani tudi v presbiteriju. Okviri križevpotnih slik se končajo navzgor z zapovedanim postajnim križem; pod križem je napis v pravilni slovenščini. Okviri s križi so iz trdega lesa ter mojstersko renesansko delo mizarja Jožefa Kregar v Mariboru. Nastavke deloma tudi križe je pozlatil zlatar A. Šket v Mariboru. Mizarsko in pozlatarsko delo je lepo in pravilno, stane okoli 800 kron. Podobe k štirinajsterim postajam križevega pota so zadnji „original“ rajnega Tomaža Fantoni. Slikal jih je l. 1892, in v tem letu tudi umrl. Stale so podobe okoli 600 kron.

V župnijski cerkvi M. B. na Prihovi je bil križev pot neznanega umetnika postavljen v davnem času za majhno ceno. Začel se je na epistolski strani. Okviri in križi so bili ozaljšani s pozlačenimi okraski. Z občasno je glodal podobe, vedoč, da ne napravi veliko škode. V letu 1911 in sicer na dan birmovanja dne 10. julija so postavili in blagoslovili milostljivi gospod knez in škof Mihael nov križev pot, ki ga je izdelal akademijski slikar Jožef Dekleva v Opatiji. Vsaka postaja stane 80 kron in so jih kupile posamezne hiše v župniji. Ena sama hiša je plačala 5 postaj.

Za župnijsko cerkev sv. Marjete na Keblju je kupila križev pot vdova Agata Gričnik l. 1845 za 63 gld.

V celoti je stvar prav preprosta. Križi so celi, ustanovne listine ni; radi pomanjkanja prostora so podobe nakopičene.

Župnijska cerkev sv. Jerneja pri Ločah tudi nima na očitnem mestu listine o postavitvi križevega pota, dasi še ni dolgo, kar je bil postavljen; menda je shranjena v župnijskem arhivu. Križi in okviri so ozaljšani s pozlačenimi okraski. Podobe so še dovolj čedni barvotiski.

Dekanija Velika Nedelja.

Izmed križevih potov v posameznih cerkvah dekanije ni noben posebne važnosti. Postavljen je povsod pravilno in je več ali manj v dobrem stanu, toda slike niso nikjer umetniške. Omenimo le križev pot v prenovljeni in povečani župnijski cerkvi sv. Duha pri Središču, kjer so okviri podob štirinajsterih postaj v pravilnem gotskem slogu.

Dekanija Jarenina.

V župnijski cerkvi M. B. v Jarenini je križev pot iz l. 1904. Slike na platno je napravil vodja slikarske šole Maschke na Češkem. Podobe so slikane v živih barvah, kar prijetno vpliva na opazovalca. Table nosijo zgoraj in spodaj majhne, pa vkusno izdelane nastavke z napisi. Križci, na podobah pritrjeni, so pozlačeni. Posamezne podobe so simetrično razvrščene začeniši na evangelijski strani proti epistolski strani. Blagoslovil je križev pot vsled posebne, od generala frančiškanskega reda, Fr. Alojzija Lauer, z dne 28. oktobra 1900 podeljene fakultete in s pismenim dovoljenjem preč. kn. šk. ordinariata z dne 18. maja 1904, št. 1732, g. prelat Karol Hribovšek iz Maribora dne 29. maja 1904.

O križevem potu v župnijski cerkvi sv. Ilja v Slov. gor. pravi kronika: „Im Jahre 1868 erhielt die Kirche den hl. Kreuzweg, ein Geschenk der Bauernstochter Theresia Gornik aus Dobreng, mit 14 Stationsbildern gemalt nach Fühlich — im Werte von 300 fl., welchen am Palmsonntag desselben Jahres P. Brunno, Superior des Franziskanerklosters zu Marburg geweiht hat.“ Pozneje pa je bil ta križev pot obenem z drugo slikarijo v cerkvi prenovljen l. 1901, kar je plačala družina Šparl v Cirknici. Slike niso tako žive kakor pri prejšnjem, razdelitev posameznih podob pa je lepa in izrazita. Ob straneh rjavo popleskani okviri izhajajo zgoraj in spodaj v nastavke, ki nosijo napise. Križei na podobah so nekoliko majhni v primeri s podobami ter popolnoma preprosto izdelani in pozlačeni. Križev pot je razvrščen v smeri od epistolske strani proti evangeljski.

Temu skoraj popolnoma enak je križev pot v župnijski cerkvi sv. Andreja v Svečini, ki je tudi slikan po Fühlichu, le barve so pri njem nekoliko bolj blede. Razvrstitev postaj pa je tukaj obratna, od evangeljske strani proti epistolski. Župnijska kronika o njem to-le pripomni: „Dne 4. majnika so imeli posvečenje sv. križevega pota. Rajni č. g. Franc Šrol, nekdanji župnik svečinski, so v svoji oporoki volili cerkvi svečinski 300 fl. — po odbitih stroških 268 fl. 50 kr. — za novi sv. križev pot s slovenskimi napisi. To se je izpolnilo, vendar firma Fellingner in Hasslinger, katerim smo delo izročili, nam niso volje izpolnili.“ — 1890. — Na kaj se ta poslednja opazka nanaša, se ne pove, menda na nemški napis ali na malovrednost dela.

Nekaj posebnega je križev pot v župnijski cerkvi

sv. Jurija pri Pesnici, ki je gotovo v celi dekaniji najstarejši. V tamošnjem inventarju se prvokrat omenja l. 1839, pa le z 12 postajami; l. 1861 ima pa že 14 postaj in je slikan na pločevino. L. 1890 je bil blagoslovljen po o. Kalistu Herie iz Maribora in je dobil lesene križce, katerih poprej ni imel. Dasi še primeroma ni dolgo od tega, kar je bil križev pot prenovljen, vendar so barve že močno obledele in je vsa zunanost precej starinska. Razvrstitev posameznih postaj je nesimetrična, ker cerkveni prostor druge ne pripušča; začne se na epistolski in konča na evangelijski strani.

Star je tudi križev pot v župnijski cerkvi pri Spodnji sv. Kungoti; kedaj je bil postavljen ni znano. Napisi so napravljeni v stari pisavi n. pr.: „I. Stazion. Jesuf na smert obfojen.“

Veliko bolje je ohranjen križev pot v župnijski cerkvi sv. Jakoba v Slov. gor., vendar pričuje njegova zunanost, da je že precej dolgo od tega, kar je bil nov.

Dekanija Sv. Lenart v Slov. gor.

V župnijski cerkvi sv. Ane na Krembergu je star križev pot brez umetniške vrednosti.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Antona v Slov. gor. je star, pa še precej dobro ohranjen. Napisi so pisani v Metelčici.

Župnijska cerkev sv. Benedikta v Slov. gor. je dobila sedanje podobe križevega pota za časa in po prizadevanju v kroniki imenovanega kaplana, poznejšega redovnika karmelita P. Cirila Hojnik (1841—1851 kaplan pri Sv. Benediktu). Dekret o izvršenem blagoslavljanju križevega pota po P. Brunonu Jesih za časa žup-

nika Andreja Čulek je datiran z dne 19. marca 1849. Drugi dekret, iz dobe župnika Mihaela Milošič izkazuje, da je bil križev pot blagoslovljen dne 16. marca 1892 po o. Gelaziju Rojko. Ali so bile drugič blagoslovljene docela nove podobe, kronika ne pove, pa gotovo le prenovljene. Kronika zopet piše, da je bil po L. Perko pri Sv. Trojici prenovljeni križev pot blagoslovljen od o. Miklavža Meznarič dne 27. februarja 1898.

O križevem potu v župnijski cerkvi sv. Bolfenka v Slov. gor. ni v kroniki ničesar zapisanega; v inventarju stoji, da je star, kar se mu tudi pozna.

V župnijski cerkvi sv. Jurija v Slov. gor. je križev pot iz l. 1907. Izdelal ga je v gotskem slogu zelo dobro iz terra cotta A. Riffarth v M.-Gladbachu pri Monakovem. Podobe so visoke 1.20 cm, široke 54 cm. Stal je 1602 K. Dne 17. novembra 1907 ga je slovesno blagoslovil o. Miklavž Meznarič, tedanji gvardijan pri Sv. Trojici v Slov. gor.

V župnijski cerkvi pri Mariji Snežni na Velki je nov križev pot iz leta 1907. Podobe so slikane z oljnatimi barvami. Slike so povzete po Führichu. Široke so 68 cm, visoke 90 cm, z okviri vred široke 93 cm, in visoke 1.92 cm. Slike so bile naročene pri Heindlu na Dunaju za 540 K. Okvire je naredil domači mizar Fr. Pivec za 515 K 87 v. Vsa vsota je bila plačana z legatom rajnega župnika Frančiška Pignar. Slovesno ga je blagoslovil o. Elekt Hamler od Sv. Trojice dne 16. februarja 1908.

V župnijski cerkvi sv. Lenarta v Slov. gor. je preprost, pa še dobro ohranjen križev pot, ob-

stoječ iz 14 običajnih postaj z obligatnimi križci na čelu. Posamezne podobe so na platno slikane in v preprost, črno popleskan lesen okvir položene. Oskrbel ga je l. 1851 Jožef Kainz, cerkveni mizarski mojster v Gradcu.

Kedaj je bil v župnijski cerkvi pri Sv. Trojici v Slov. gor. prvotni križev pot postavljen, kronika ne pove, ker se večkrat sklicuje na zgodovino cerkve, te pa ni nikjer dobiti, kajti ustno izročilo pravi, da se je po odhodu redovnikov Avguštincev vse važno sežgalo. V letu 1863, tako se bere v kroniki, je bil križev pot deloma prenovljen, deloma popravljen. Šest postajnih podob je bilo novih, ostale pa so bile preslikane. Stroški niso zabeleženi. Gotovo so pa bili precejšnji, ker so podobe z okviri vred okoli 1.70 m visoke. Podobe sicer niso posebno umetno izdelane, pač pa izvrstno izrazujejo in predočujejo dotične skrivnosti trpljenja Gospodovega. Okviri so v romanskem slogu, brez izrednih okrasov izdelani; le na vrhu, nad podobami, so nekatere plastične poteze okoli napisov. „Postoj“ mesto „postaja“ je brezdvomno bolj subjektivna iznajdba dotičnega gospoda, ki je križev pot omislil oziroma preslikanje oskrbel.

Na zapadni strani Trojiškega hriba so očetje frančiškani postavili nov križev pot. Na lesenih stebrih se nahajajo podobe na platno narisane v lepih okvirih. Dne 25. aprila 1904 so premilostljivi gospod knezoškof Mihael blagoslovili lične postaje.

V župnijski cerkvi M. B. v Negovi je nov križev pot iz leta 1889; kanonično postavljen je bil po o. Gelaziju Rojko, frančiškane. Podobe so slikane na platno.

Dekanija Ljutomer.

Zastran križevih potov v dekaniji se more vobče reči, da so vsi dobro ohranjeni in snažni. Nekateri izmed njih so že prav stari, kar pričujejo napisi na postajah in slike. Prav lepi križevi poti so zlasti v župnijskih cerkvah sv. Janeza krstnika v Ljutomeru, pri Sv. Petru pri Radgoni in v Kápeli. Oni pri sv. Petru ima prednost pred drugimi; je vkusen v slogu in v podobah. Popolnoma leseni križci, brez kovinskih okras-kov, so pritrjeni na svetlo-rumenkasto popleskanih širokih okvirih nad podobami, ki nosijo v spodnjem delu napis v ličnih zlatih črkah. Križev pot, ki visi visoko na stenah v ladji, se prične na evangelijski strani in se konča na listovi strani. Zlasti krasne so slike 4. 11. 12. in 13. postaje.

Kar se tiče slik, se more tudi križev pot v Ljutomeru prištevati k umetniško vkusnim. Tudi okviri so dostojni in odgovarjajo veličastni božji hiši ter kažejo nekak romanski slog.

Dekanija Marenberg.

V župnijski cerkvi sv. Mihaela v Marenbergu je križev pot še nov, 1 meter visok; pretresljivi dogodki trpljenja Gospodovega so dobro naslikani. Stari križev pot so prenesli v podružno cerkev sv. Janeza.

V Marenbergu je tudi Kalvarija; na potu k njej je pet postaj, pri katerih se moli sv. križev pot.

V župnijski cerkvi sv. Jurija na Remšniku se nahaja križev pot, kakor je navaden po manjših cerkvah; ne da se dognati, kedaj je bil postavljen in kdo ga je blagoslovil.

Za župnijsko cerkev M. B. v Breznu je kupil križev pot l. 1869 za 200 gld. Franc Hyter, prevžitkar v Janževem vrhu.

Izdelovatelj križevega pota v župnijski cerkvi sv. Marjete na Muti ni znan. Podobe so iz l. 1835, okviri so preprosti. Podobe so barvotiski na papirju, nalepljenem na platno. Križev pot pri sv. Primožu nad Muto je bil naročen od tamošnjega cerkvenega ključarja Simona Onuk (vlgo Glavar) pri tvrdki Selig in Schwab na Dunaju za 200 K ter je lepši od onega v župnijski cerkvi. Slike so barvotiski na platno iz l. 1904.

O postajah križevega pota v župnijski cerkvi sv. Šimona in Juda v Pernicah se najde v kroniki to-le: „Im Jahre 1865 wurde von der Pfarrgemeinde ein neuer Kreuzweg mit 14 Stationen angeschafft und von dem Hochwürdigem P. Bruno Jesih, Superior und Pfarr-Administrator im Franziskaner-Hospitz zur hl. Maria in Marburg am 1. Mai 1865 benediziert.“ Slikan je na papir; napisi so v nemškem jeziku; okviri so enostavni.

V župnijski cerkvi sv. Ožbalta je bil križev pot postavljen leta 1869, ko je bil tam provizor g. Janez Gajšek. Podobe merijo 60 cm v visokosti in 47 cm v širokosti; nimajo sicer umetniške vrednosti, pa vendar dostojno predstavljajo pretresljive dogodke iz trpljenja Kristusovega. Okviri so preprosti. Od prejšnjega križevega pota so ohranjene le nekatere podobe kot glasno govoreče priče, kako potreben je bil novi križev pot. Blagoslovil ga je o. Evstahij Puntner, superior in župnijski upravitelj pri Sv. Trojici v Slov. gor. dne 8. avgusta 1869. Pooblaščen je bil za to od premil. g. knezoškofa Jakoba Maksimilijana Stepischnegg

z odlokom z dne 29. julija 1869, štev. 1887. Blagoslovilna listina je shranjena v župnijskem arhivu. Kje je bil naročen in koliko je stal, se ne ve.

Dekanija Maribor d. dr. b.

V župnijski cerkvi sv. Magdalene v Mariboru je križev pot prav preprost. Podobe so slikane po Führichu.

Cerkev sv. Jožefa v Studencih ima nov krasen križev pot, katerega je kupil g. Franc Kitak, misionar, iz lastnega premoženja za 1000 gld. v letu 1904. — Ličen križev pot so postavili in blagoslovili dne 15. oktobra 1911 premilostljivi gospod knez in škof Lavantinski Mihael v kapelici, posvečeni brezmadežni devici Mariji, v otroškem zavetišču c. kr. priv. južne železnice, v Magdalenskem predmestju, ki ga oskrbujejo čč. šolske sestre v Mariboru. Križev pot je izdelal po vzornih slikah akademijskega profesorja M. Feuerstein Mayerjev kr. dvornoumetniški zavod v Monakovem na Bavarskem za 211 kron.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Jakoba v Lembahu, brez umetniške vrednosti, je bil prenovljen l. 1864 po slikarju Jakobu Brollo.

Na potu k „Slovenski Kalvariji“, cerkvici M. B. 7 žalosti, stojijo štiri kapelice s podobami križevega pota.

V župnijski cerkvi M. B. v Rušah je preprost križev pot, slabo delo v oljnati slikariji.

Župnijska cerkev sv. Lovrenca nad Mariborom ima križev pot, ki je star 62 let; blagoslovljen je bil dne 8. marca 1848. Podobe so slikane na platno; napisi so slovenski v „bohoričici“. Kdo ga je naredil, se ni dalo izvedeti.

V podružni cerkvi sv. Ignacija obsega križev pot le 12 postaj: 1. Jezus krvavi pot poti. 2. Jezus od Judeža izdan. 3. Jezus bičan. 4. Jezus s trnjem kronan. 5. Jezus k smrti obsojen. 6. Jezus s težkim križem obložen. 7. Simon pomaga Jezusu križ nesti. 8. Jezus tolaži Jeruzalemske žene. 9. Jezusa slečejo in mu dajo žolča piti. 10. Jezusa križajo. 11. Jezus na križu umerje. 12. Jezus v grob položen. Starost križevega pota ni znana.

V župnijski cerkvi M. B. v Puščavi je križev pot že precej star. Popravljal ga je pozlatar Dohnalik iz Maribora l. 1886 za 117 fl. Blagoslovil ga je o. Manšvet Bernardič, frančiškan, dne 26. julija 1886. Podobe so še vkusne.

Dekanija Šmarje.

V župnijski cerkvi M. B. v Šmarju je nov lep križev pot, ki ga je naročil rajni g. dekan Franc Jug. Izdelal ga je Ferd. Stuflesser pri sv. Ulriku v Grödu na Tirolskem leta 1905 za 1570 kron. Slikovit relief je vložen v gotsko izrezljan okvir.

V župnijski cerkvi sv. Jurija na južni železnici je lep križev pot slikan na platno. Izgotovil ga je l. 1875 Ivan Šubie, in sicer prvih 7 postaj doma, drugih 7 pa v Rimu za 420 fl. Okviri je izvršil njegov stric Ivan Šubie v Škofji Loki za 400 fl. Leta 1878 je napravil Ivan Šubie še rozete k svečnikom pod postajami. Blagoslovil ga je superior od sv. Jožefa pri Celju, Jakob Horvat, dne 3. marca 1876 za časa župnika Jožefa Hašnik. Podobe so v glavnem Fürichove.

Župnijska cerkev sv. Martina na Ponikvi ima navaden slikan križev pot.

V župnijski cerkvi sv. Jerneja v Zibiki je nov križev pot, ki ga je izdelal Gosar v Celju kot poslednje svoje delo. Ravnogotski okviri se ne ujemajo s slogom cerkve. Ustanovljen je bil dne 26. junija 1898; blagoslovil ga je kapucinski gvardijan v Celju, o. Gregor Jenič. Stal je 300 fl.

Križev pot v župnijski cerkvi M. B. na Sladki gori je moderno delo, oljnate slike na platno, okviri iz črnega lesa.

V župnijski cerkvi sv. Magdalene v Dramljah je bil postavljen križev pot romanskega sloga v letu 1904; podobe so žive in čedne. Prejšnji križev pot je bil l. 1907 prestavljen k podružnici sv. Uršule; starost ni znana, obrazi so snažni. Sploh so podružnice večinoma preskrbljene s križevimi poti, navadno vzetimi iz župnijskih cerkev.

Za podružnico sv. Urbana v Slivniški župniji so preskrbeli dobrotniki še pred nedavnim časom nov ličen križev pot.

Župnijska cerkev sv. Štefana pri Žusmu ima nov križev pot. Slike je izvršil Gosar v Celju. Podobe se lepe in žive, toda vidi se, da jih je posnel po Šubicu. Gotske okvire je napravil Paulič na Bučah. Postavljen je bil menda leta 1900. Neke posebne vrste križevega pota je bil stari križev pot, ki pa je sedaj v podružni cerkvi sv. Janeza. Slikan je bil na pločevino in se je začel s Kristusovim krvavim potom; zdaj je popleskan, imena starih postaj niso zapisana. Škoda.

Župnijska cerkev sv. Valentina na Žusmu ima nov precej lep križev pot iz leta 1875.

V župnijski cerkvi M. B. na Kalobju je križev pot z velikimi slikami iz starejšega časa.

Posebe je treba omeniti kapele od župnijske cerkve v Šmarju k podružnici sv. Roka, ki so umetniške vrednosti, največja posebnost v Lavantinski škofiji in morbiti v celi Avstriji. Ob potu sem in tja se vrsti štirinajst kapelic s kipi in podobami. Leta 1911 so bile vse kapele s kipi in podobami popolnoma prenovljene. Slikarijo je prenovil Matej Sternen, akademjski slikar v Ljubljani, podobe je popleskal Zoratti iz Maribora; zidarsko delo je izvršil Jandl, zidarski mojster v Ljutomeru; steklarsko delo je izgotovil Strupi v Celju, vse drugo delo: ključavničarsko, kovaško, tesarsko in mizarsko pa so opravili mojstri domačini. Dne 8. oktobra 1911 so premilostljivi gospod knezoškof Mihael na prošnjo sedanjega župnika in dekana v Šmarju, g. Ivana Bohanec, v teh kapelicah kanonično ustanovili in blagoslovili sv. križev pot. Tozadevne štirinajstere križe sta na stroške našega milostljivega nadpastirja mojstersko izdelala Alojzij Rath, podobar, in Janez Hallecker, mizar v Mariboru. Delo je po strokovnjaški sodbi lično umetniško in liturgično pravilno. Vsa popravila skupaj so stala nad 20.000 kron. Popis kapel proti podružni cerkvi sv. Roka v Šmarju pri Jelšah je pa ta-le:

I. kapela: sv. Rok. Nad altarjem kip sv. Roka ter križ in Marija pomočnica, na stropu slika: sv. Rok prosi za v Šmarju na kugi umirajoče. V zvoniku sta dva zvona — kapela ima dovoljenje maševanja. — II. kapela (majhna): Škapulirska. Slika škapulirske M. B., z vicami; na znotranjih straneh sta sliki sv. Ane in sv. Joahima. Na zunanjih straneh so slike: žalostna M. B., prečisto Sree Marijino in velika podoba sv. Družine. — III. kapela: ječa. Jezus

in štirje judje. — IV. kapela: Žalostna mati božja. Žalostna M. B. z Jezusom pod križem, Janez ev., Magdalena. Slike: maziljenje Kristusovo, vstajenje z napisom MDCLXXV V V V V I I I I. V stolpu trije zvonovi; tik kapele kamenita pridižnica in pred kapelo tlakan prostor (balkon). V kapeli se mašuje v postu in v poletju vsak petek. — V. kapela (majhna): Jezus sreča žalostno svojo mater (velika kipa). — VI. kapela: Jezus na Oljski gori. Angel tolaži Jezusa, v ozadju ponuja angelček križ; sv. Peter, Jakob in Janez spijo. Slike: Izak — Abraham z napisom „exemplum obedientiae“, Bog Oče prelomi palico; sličice: zadnja večerja, Judež kaže pot. Na stolpiču so štiri nejasne slike. — VII. kapela (majhna): Sv. Peter s petelinom. — VIII. kapela: bičanje. Kristus in štirje judje. Podobe: Job z napisom „speculum patientiae“, zasmravanje. Na stolpiču štiri nejasne slike. — IX. kapela (majhna): Jezus v verigah. — X. kapela: kronanje. Jezus in štirje judje. Podobe: Daniel v levnjaku z napisom „exemplar mansuetudinis“, zaničevanje. V stolpiču štiri nejasne slike. — XI. kapela (majhna): Jezus sedi in žaluje. — XII. kapela: Jezus pade pod križem. Jezus in trije judje. Podobe: Abel z napisom „forma innocentiae“, Jezus na potu na goro Kalvarijo, Jezusa slačijo in ga na križ pribijajo. V stolpiču štiri majhne slike. — XIII. kapela: Kalvarija. Trije nenavadno visoki križi, Marija, Janez, Magdalena. V ozadju slike: Angel izžene Adama in Evo iz raja proti levi strani, kjer ju čakata smrt in hudi duh. — XIV. kapela: sv. stopnjice, nad njimi božji grob. V dolgosti, širokosti in visokosti posnete po rimski „scala santa“. V 19 stopnjicah po dve kapsuli s svetinjami, v treh stopnjicah pa po tri kapsule s

svetinjami. Nad stopnjicami so različne slike: apostoli po trije in trije, sv. Helena, najdenje sv. križa. Pred altarjem je na podstavku krasen kip: Jezus v grobu in žalosten angelček, ki ga drži za roko. Nad altarjem, na katerem se mašuje, je velika podoba, slikana z oljnatimi barvami na platno: Kristusovo vstajenje, na desni strani groba pa enakovelika podoba: Jeruzalemske žene iščejo Jezusa. Nad grobom se nahaja majhna s „stucco“ zelo vkusno ozaljšana kupola, v zvoniku je zvonček, s katerim romarji radi zvonijo.

Dekanija Novacerkev.

Na zunanji steni župnijske cerkve sv. Lenarta pri Novicerkvi so pleskane slike, pričenši pri velikih vratih okoli cerkve in nazaj do velikih vrat. Kažejo nam na štirinajsterih slikah prizore iz Kristusovega trpljenja, kakor nam ga predočujejo table križevega pota po cerkvah. V pravokotih, skoraj vse na višnjevih poljih, so slikane v barvah na zid nekatere osebe v precejšnji velikosti. Slike so dobro izdelane. Svete osebe ne kažejo plemenitosti z ozirom na obraz, postavo in obleko. Mučitelji pa so vsekozi divji v pogledih, v posameznih potezah in položajih. Pravokotne slike so obvarovane proti vremenskim nezgodam z majhno pločevinasto streho ob zgornjem delu. Nad to strešico je nekaj okraskov, napis kakor pri križevih potih in naslikañ križ. Ker pa ni lesenih križev, zato tudi vse to ni križev pot. V cerkvi pa je pravilno postavljen križev pot. Križci so pozlačeni ter pritrjeni na lesene tablice, okoli katerih so čedni baročni okraski. Slike so navadno tovarniško delo, pa vendar primerne. Barve so raznovrstne; svete osebe se nam kažejo v plemenitosti in dostojanstvu. Mučitelj

so sirovi in divji; tako n. pr. vleče okrutnež pri 4. postaji Vzveličarja za lase in uho ter vihti velik kramp nad njegovo glavo.

V župnijski cerkvi sv. Jerneja v Vojniku je napravil križev pot v letu 1899 za 3600 K Ferd. Stuflesser pri sv. Ulriku v Grödnu na Tirolskem. Plačali so ga župljani.

Ob potu k podružni cerkvi M. B. 7 žalosti stojijo 3 kapelice, mimo katerih se pride na Kalvarijo.

V podružni cerkvi sv. Trojice na Gojki, Frankolovske župnije, je križev pot z opazko: „1870 der Kreuzweg angeschafft.“

V župnijski cerkvi M. B. na Doberni je križev pot pravilen in precej star.

V župnijski cerkvi sv. Jošta je križev pot slogu cerkve primeren.

Dekanija Gornjigrad.

V dekaniji imajo vse župnijske cerkve, pa tudi mnoge podružnice, križeve pote. Kakor podrugod, se tudi tu lahko opazuje, da je 1. postaja na epistolski in le samo v nekaterih cerkvah na evangelijski strani. Križevi poti so večinoma čedni in cerkvam primerni. Posebno znamenit križev pot se v dekaniji ne nahaja, ker so vsi le kopije, bolj ali manj dobro posnete po drugih vzorcih. Škoda, da ni natanjega poročila.

Dekanija Ptuj.

Mestnožupnijska cerkev sv. Jurija v Ptujju ima krasen križev pot v gotskem slogu, relief; postavljen je bil leta 1881, stane 1362 gld., izgotovil ga je Ferd. Stuflesser.

V župnijski cerkvi sv. Petra in Pavla v Ptuju je preprost križev pot, majhen, na platno slikan.

V župnijski cerkvi sv. Martina v Hajdinji je lep nov križev pot, relief; žal, nekoliko preveč modern in v preživih barvah; postavljen je bil l. 1903 ter stane 1560 fl.

V župnijski cerkvi sv. Marka pri Ptuju je na platno slikan križev pot iz leta 1891; oskrbela ga je tverdka Fellingner in Hasslinger na Dunaju za 136 gld.

V župnijski cerkvi sv. Lovrenca v Slov. gor. je križev pot kakih 60 let star, slikan na platno, popravljen l. 1884, okvir je v romanskem slogu.

Župnijska cerkev sv. Marjete pri Ptuju ima prav lep križev pot, relief, izdelan l. 1884 od J. Purger v Grödnu na Tirolskem; stal je 1080 gld., okvir je v romanskem slogu.

V župnijski cerkvi sv. Urbana pri Ptuju je križev pot iz l. 1847 na platno slikan, nov je stal 280 gld.

V župnijski cerkvi M. B. na Polenšaku je star križev pot, brez vsake posebnosti; nabirajo se doneski za nov križev pot.

Župnijska cerkev sv. Andraža v Slov. gor. ima nov križev pot iz l. 1897; preprost, vendar vkusen; slikan je na platno, okvir je v gotskem slogu, cena mu je bila 550 fl.

V župnijski cerkvi M. B. v Vurbergu je navaden, še dobro ohranjen križev pot iz l. 1858, slikan na platno; okvir je v romanskem slogu; nabirajo se doneski za nov križev pot.

Dekanija Rogatec.

Križevi poti v župnijskih cerkvah sv. Eme, sv. Petra na Medvedovem selu in M. B. v Kostrivnici niso umetniško izdelani; podobe in okviri so preprosti. Križev pot v Kostrivnici je bil postavljen l. 1840, tisti pri sv. Petru pa l. 1871. Kedaj je bil postavljen križev pot pri sv. Emi, ni znano.

V nadžupnijski cerkvi sv. Križa tik Slatine je najlepši križev pot v celi dekaniji. Izdelala ga je krščanska tvrdka Selig in Schwab na Dunaju za 1400 K z okviri vred. Ker so bile barve preveč kričeče, je preslikal podobe akademjski slikar Dekleva l. 1908 za 400 K. Izredno je, da se začne križev pot na evangeljski strani. Križev pot je bil postavljen l. 1902 in so ga blagoslovili premil. gospod knez in škof Mihael za časa birmovanja.

V podružni cerkvi sv. Trojice je križev pot, ki je bil poprej v nadžupnijski cerkvi ter je brez vsake umetniške vrednosti.

V podružni cerkvi sv. Miklavža v Kostrivnici je križev pot znamenit po svoji starosti. Kedaj so ga postavili, ne pove kronika. Dobro bi bilo, če bi ga pogledal kak strokovnjak. Pri podružnici sv. Lenarta so imeli krasen križev pot, relief, pa ga je tedanji župnik Lesjak prodal nekemu židu iz Gradca za sramotno ceno. Žalostno!

Dekanija Vuzenica.

Sedanji križev pot v nadžupnijski cerkvi sv. Miklavža v Vuzenici (po Führichu) je iz leta 1904 ter je bil isto leto blagoslovljen po o. Filipu Ben.

Perc, frančiškano v Mariboru. Slike so obešene tako, da se začne križev pot s 1. postajo na evangelijski strani.

V župnijski cerkvi sv. Jerneja v Ribnici je križev pot, ki še ni star. Križci nad podobami so lepi, slike na podobah umetne. Začne se na epistolski strani. V podružni cerkvi sv. Janeza je star križev pot z napisi postaj v latinskem jeziku. Slike posameznih oseb imajo raznovrstne barve, osebe same pa so podobne srednjeveškim vitezom. Prva postaja se začne na epistolski strani.

V podružni cerkvi sv. Boltenka so še baje bile tri podobe križevega pota, toda izginile so na neznan način iz cerkve.

Tudi podružna cerkev sv. Lenarta nima križevega pota. Pač pa stoji pod milim nebom med farno cerkvijo in cerkvijo sv. Lenarta, ki je kakih 10 minut od župnijske cerkve oddaljena, 14 kapelice in v vsaki kapelici sta križ in podoba posameznih postaj. Tukaj opravljajo navadno župljani pobožnost sv. križevega pota od kapele do kapele na Velikonoč zjutraj zgodaj.

Za župnijsko cerkev sv. Križa v Trbonju je bil kupljen l. 1871 sedanji križev pot za 30 fl. Bil je poprej v župnijski cerkvi sv. Ilja v Slov. gor.; prenovil ga je slikar Matija Kugler za 18 fl. Skupno je stal 56 fl. Prejšnji križev pot pa je dobila podružna cerkev sv. Daniela, kjer je še sedaj shranjen oziroma postavljen. Svečniki, razen štirih, so bili prenovljeni l. 1897 dne 8. aprila, ko je križev pot pravilno postavil in blagoslovil misijonar g. Janez Macur od sv. Jožefa pri Celju na podlagi listine z dne 6. aprila 1897. Slike so

na platnu. Kedaj in od koga je bil ta križev pot izdelan, se ne da določiti.

V župnijski cerkvi sv. Antonana na Pohorju je križev pot z napisi iz trpljenja Kristusovega. Štirinajst podob je slikanih z oljnatimi, precej živimi barvami; bile so naročene l. 1885. Tako se bere v župnijski kroniki: „Dne 8. marca je bil nov križev pot blagoslovljen od o. Severina Manhart, vikarja in nemškega pridigarja, frančiškana, v Mariboru. Omislil ga je farman Prohart Matija po domače Skralovnik za 200 gld. Blagoslovljenje in postavljenje se je vršilo slovesno.“

Sv. križev pot za župnijsko cerkev sv. Lovrenca v Vuhredu je bil naročen pri J. Heindlu na Dunaju in ga je blagoslovil na sv. biljo pred Božičem l. 1884 o. Miklavž Meznarič, frančiškan v Mariboru. Podobe so lepo slikane, le slog okvirov ni primeren gotski cerkvi, temveč romanski. Razvrščene so štirinajstere podobe od epistolske južne strani začeni pri stranskem altarju sv. Jožefa med gotskimi okni mimo kora na severno stran do stranskega altarja Marije, kraljice sv. rožnega venca.

Dekanija Zavrče.

V župnijski cerkvi sv. Miklavža v Zavrču so podobe križevega pota precej velike, slike so pa oljate. Nad slikami so napisi; nad vsakim napisom je rdeče srce, iz katerega moli rdeč križ.

V župnijski cerkvi sv. Barbare v Halozah je križev pot popolnoma nov. Slike so oljate in lepe. Prva postaja se začne na epistolski strani. Stari križev pot sv. Barbare je bil prenovljen in postavljen v po-

družnici sv. Ane. Tamkaj se nahajajo tudi kapelice sv. križevega pota.

V župnijski cerkvi sv. Andraža pri Leskovcu je križev pot napravljen v gotskem slogu, je prav lep, podobe so izrezane iz lesa.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Trojice v Halozah nam predočuje 14 slikanih podob srednje velikosti. Slike so oljnate ter predstavljajo izpodbudljivo trpljenje Kristusovo. Okviri so temno rujavi z zlatimi okraski; nad podobami so napisi in nad temi rdeči križi.

V župnijski cerkvi sv. Vida pri Ptujju je križev pot zelo star. Slike nimajo posebne umetniške vrednosti.

Dekanija Šaleška dolina.

V župnijski cerkvi sv. Mihaela pri Šoštanju je bil križev pot postavljen l. 1864; je brez posebne umetniške vrednosti. Lep nov po Führihu izdelan križev pot je v župnijski cerkvi sv. Petra v Zavodnjem. O križevem potu v župnijski cerkvi sv. Ilja pri Velenju se poroča naslednje:

Leta 1863 je bila v župniji, kakor menda tudi po drugih krajih, prav dobra letina. Med ljudstvom se je sploh govorilo: „Vidimo, da nam Bog povrne, kar za njegovo čast izložimo.“ Tukajšnja župnijska kronika ima te besede zabeležene. V tem letu sta se oglasila tudi dva župljana — posestnika Valentin Vch in Martin Luskar ter izročila tačasnemu župniku Jožefu Gospodarič vsak po sto gld. za nov križev pot. Gospod župnik se je posvetoval z raznimi umetniki, toda občna sodba je bila, da se ne bo dalo lahko kaj boljšega napraviti. Zato se je stari križev pot v prenovo izročil Rozaliji Pa-

nosch v Gradcu, ki se je izobrazila v Benetkah ter kot umetnica daleč okoli slovela. Prenovila je stari križev pot, dodala tablam nove pozlačene okvire z zelo lepimi okraski. V njih so izraženi kaj vkusno simboli križanja: kladio, klešče, lestva, žreblji. Table so sicer majhne, vendar z okraski vred cerkvenemu slogu primerne. Blagoslovil je prenovljeni križev pot dne 29. junija 1864 o. Atanazij Krajnik, gvardijan frančiškanskega samostana v Nazaretu. Napisi križevega pota se glasijo: 1. stacijon: Pilatuš Jezusa k smerti obsodi. 2. Jezus vzeme križ na svoje rame. 3. Jezus vpervič pod križam pade. 4. Jezus sreča svojo žalostno mater. 5. Simon iz Cirene pomaga Jezusu križ nositi. 6. Veronika poda Jezusu potni pert. 7. Jezus vdrugič pod križam pade. 8. Jezus tolaži žalostne Jeruzalemske žene. 9. Jezus vtretje pod križam pade. 10. Rabelni Jezusa izslečejo in žolča piti dajo. 11. Jezus bode na križ perbit. 12. Jezus na križ povikšan vmerje. 13. Jezus bode iz križa izsnet. 14. Jezus bode v grob položen.

Dekanija Laško.

V župnijski cerkvi sv. Helene v Loki je bil postavljen lep nov križev pot l. 1886 za 175 fl. Podobe je slikal Anton Probst na Dunaju, in plačal ga je Blaž Jurgl, kmet v Žirovnici. Križev pot se začne na epistolski strani; blagoslovil ga je lazarist Janez Macur od sv. Jožefa pri Celju dne 21. marcija 1886. Prejšnji križev pot je bil prenesen k podružnici Sv. Jurija in nima napisov; zanimiv je, ker ima na podobah druge prizore, kakor so sedaj v navadi, in sicer predstavljajo: 1. postaja: Kristus krvavi pot poti. 2. Kristus od Judeža izdan s poljubom. 3. Kristus bičan. 4. Kristus kronan. 5. Ecce

homo! 6. Kristus obsojen. 7. Kristus vzame križ. 8. Kristus nese križ. 9. Kristus tolaži Jeruzalemske žene. 10. postaja in naslednje podobe imajo tiste prizore, kakor Jeruzalemski. Vse podobe imajo le malo oseb, tri ali štiri.

V župnijski cerkvi sv. Jakoba v Dolu je nov lep križev pot z relief-podobami, izdelan v renesanškem slogu.

Župnijska cerkev sv. Ruperta nad Laškim ima preprost, na pergamentni papir slikan križev pot. Postavljen je bil l. 1867 in blagoslovljen dne 24. novembra istega leta po g. Jakobu Horvat, superijoru misijonske hiše pri sv. Jožefu ob Celju, kakor pričuje „testimonium erectionis“, ki se glasi: „In futuram rei memoriam hisce notificatur, ad normam Decreti Benedicti PP. XIV. de die 30. Aug. 1741 ad augendam Christifidelium devotionem in Passionem D. N. Iesu Christi in Ecclesia ad S. Rupertum prope Tiberium de licentia Celsissimi ac Reverendissimi Domini Domini Iacobi Maximiliani Principis et Episcopi Lavantini de dato 13. novembris 1867 petente hoc rescripto Domino Mathia Arzenšek, huius loci parochi, per infra scriptum Iacobum Horvat, Superiorem Missionis ex facultate data Romae a Min. Generali F. M. de 20. sept. 1864, die 24. novembris 1867 Viam s. Crucis, completentem stationes quatuordecim, a iudicio Pilati scilicet usque ad sepulturam Domini, affixa cuilibet stationi cruce, cum effectu lucrandi indulgentias locorum sacrorum Terrae Sanctae, etiam pro defunctis applicabiles ritu consueto benedictam et erectam fuisse. Datum ad s. Rupertum 24. Novembris 1867. Ita est: Iacobus Horvat m. p. Sup. Miss. (L. S.). Math. Arzenšek m. p. (L. S.).“ V podružni cerkvi sv. Petra je sv. križev v podobi majhnih pre-

prostih tablic. Kedaj je bil postavljen in blagoslovljen, si ni moglo dognati.

V župnijski cerkvi sv. Marjete pri Rimskih toplicah je preprost križev pot. Posebnost je, da gre Kristus nazaj namesto naprej. To se tudi vidi pri križevem potu v župnijski cerkvi sv. Jederti nad Laškim.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Martina v Trbovljah je precej ličen, podobe so srednje velikosti in tako na steno pritrjene, da so zgoraj od zida odmaknjene, kar je zaradi stenske vlage gotovo praktično. Tudi v dveh podružnicah sta majhna križeva pota s čisto navadnimi podobami, ki sta najbrž bila nekdanj prenesena iz župnijske cerkve tja.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Miklavža nad Laškim je slikal neki Ph. Briendl v Monakovem l. 1860. Podobe so precej lepe in je malo oseb na eni tabli. Kronika župnijska o njem to-le pove: Podaril ga je grof Vencel Paar, major in Oberhofmeister Sr. Hochheit des Erzherzog Ludwig, der unsere Kirche besichtigte und sich über die Nettigkeit derselben sehr günstig aussprach. Ich erlaubte mir, ohne des Herrn Stand und Charakter zu kennen, die Bemerkung, daß der Nettigkeit der Kirche aber der alte, zerrissene und gebrochene, nicht gemalte sondern geschmierte Kreuzweg sehr viel Eintrag macht. Hierauf machte er die Bemerkung, Sie haben recht. Warten Sie, ich werde Ihnen einen von Wien schicken, welches Versprechen er am Charsamstag des folgenden Jahres 1862 erfüllte. Am 14. September 1862 wurde die Benediction vorgenommen vom hochw. Consistorialrat und Spiritual Franz Kosar und die Festpredigt

gehalten. Das Hochamt celebrierte Dr. Ulaga, Seminarsubdirector unter Assistenz des hochw. Herrn Kovačič, Seminarsprofessors, des Gymnasialprofessors Ferd. Ramor und des Nachbars Johann Jug, Pfarrers von St. Leonhard und Martin Ivanc, Pfarrers von Gairach.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Mavricija v Jurkloštru je slikal l. 1878 Janez Šubic na Poljanah pri Škofji Loki za 550 fl., okvire pa je naredil njegov oče Štefan Šubic za 140 fl. — V drugih cerkvah dekanije so slike križevega pota večje ali manjše, brez posebne umetniške vrednosti.

Dekanija Videm.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. ap. Petra in Pavla v Rajhenburgu je še nov. Postavljen je bil l. 1897 za vsoto 450 fl., ki so jih darovali posamezni dobrotniki v večjih ali manjših zneskih. Okvire in križe je izdelal Franc Hrašovec v Celju. Slike so od tvrdke Benzinger & Co. A. G. v Einsiedelnu na Švicarskem. Splošen vtis ni slab. Barve so žive, osebe in razne skupine tako izbrane, da se na prvi mah spozna situacija. Najlepši sliki sta pri 3. in 7. postaji križevega pota.

V župnijski cerkvi sv. Ruperta na Vidmu je križev pot, ki ima slike z lepimi okviri.

V župnijski cerkvi M. B. v Dobovi je bil križev pot postavljen in blagoslovljen dne 8. septembra 1897. Poslal ga je Franc Toman, podobar in pozlatar v Ljubljani za 300 fl., ki so jih darovali župljani. Podobe so vkusno slikane (Ölfarbendruck), obdane s pozlačenimi okviri (89 × 68 cm). Na vsaki tabli je zapisano zgoraj število postaje, spodaj pa dotično besedilo. Križev

pot krasi lepo cerkev. Temu sličen je oni v mestni župnijski cerkvi v Trnovem v Ljubljani. Stari križev pot, postavljen leta 1806, neprimeren po svoji obliki in starosti za novo cerkev, shranjen je na koru; prenovljen bi še bil za kako podružnico ali za škofijski muzej.

Dekanija Slovenska Bistrica.

V župnijski cerkvi sv. Križa v Poličanah je izdelal nov križev pot Jožef Dekleva, akademijski slikar v Opatiji, po slikah Luigi Morgari za 1200 K. Plačala ga je Marija Gajšek, posestnica v Spodnjih Poličanah, umrla dne 13. februarja 1911. Postavili in blagoslovili so križev pot prevzvišeni gospod knez in škof Mihael dne 25. junija 1911.

Tudi za povečano župnijsko cerkev sv. Filipa in Jakoba v Laporju so postavili in blagoslovili premil. gospod knez in škof Mihael ob priliki birmovanja in posvetitve cerkve dne 11. junija 1911 nov križev pot, ki ga je izvršil zgoraj imenovani akademijski slikar Jožef Dekleva v Opatiji.

V mestnožupnijski cerkvi sv. Jerneja v Slovenski Bistrici ima vsaka štirinajsterih postaj križevega pota slovensko besedilo, povzeto po sv. Opravilu; nad podobo s pozlačenim okvirom je bel križec. Podobe so slikane v živih barvah na platneni papir v velikosti 90×68 cm. Na 14. postaji je napis: Johann Kreutzinger pinxit 1852.

V podružni cerkvi M. B. sedem žalosti ima križev pot nemške napise in rdeče križce. Podobe so slikane na platneni papir v velikosti 72×50 cm.

Podružna cerkev sv. Marjete ima križev pot, katerega podobe so slikane na platno ter so prav preproste.

V podružni cerkvi sv. Jožefa so podobe križevega pota v velikosti 78×54 cm slikane na platneni papir; križci so rdeči. Križev pot je bil prenovljen l. 1905. Stari križev pot se nahaja na oratoriju nad zakristijo; ima 14 postaj s črnimi, primerno velikimi (24×18 cm), križci; podobe so podolgovate oblike (27×37 cm) s šipami. Posamezne postaje se povsem ne strinjajo z navadnimi postajami. Pod podobami so tiskani citati iz sv. Pisma, ki označujejo pomen podobe, v latinskem in španskem jeziku; pri španskem napisu so pri vsaki podobi označeni odpustki za dotično podobo. Posamezne postaje imajo te-le citate in predstavljajo naslednje prizore: I. Ioan. 19, 1. Jezusa bičajo — indulgentia plenaria. II. Ioan. 19, 15. 12. Jezusa s križem na rami in vrvjo krog vratu peljejo na Golgato; 7 let 7 kvadragen. III. Is. 9, 12. 53; 8, 10. Jezus pade I. pod križem; 7 kvadragen. IV. Luc. 23, 27. 23. Jezus sreča žal. Mater; 7 let 7 kvadragen. V. Luc. 23, 25. Simon pomaga . . ; 7 let 7 kvadragen. VI. Is. 53, 3. 4. Veronika . . . ; 7 let 7 kvadragen. VII. Is. 53, 5. 6. Jezus pade II. . . . ; indulgentia plenaria. VIII. Lam. 1, 12. Jezus tolaži Jer. žene; 7 let 7 kvadragen. IX. Ps. 21, 16. Jezus pade III. . . . ; 7 let 7 kvadragen. X. Ps. 21, 19. Jezusa slečejo . . . ; 7 let 7 kvadragen. XI. Ps. 21, 18. 8. Jezusa na križ pribijejo; indulgentia plenaria. XII. Luc. 23, 33. Jezus visi med razbojnikoma na križu; indulgentia plenaria. XIII. Marc. 16, 43. 45. 46. Jezusa snamejo s križa; indulgentia plenaria. XIV. Ioan. 19, 41. 42. Jezusa v grob položijo. Indulgentia te postaje se

glasi: A qui segana indulgencia plenaria y se saca una Anima del Purgatorio. Ta križev pot je gotovo najznamenitejši vseh križevih potov, katere imamo, ker je iz tistega časa, v katerem še ni bilo prepovedano, zapisovati odpustke križevega pota, torej pred letom 1731.

Ker so povečali l. 1780 cerkev sv. Jožefa s pomočjo in z darovi cerkvenega patrona, nekdanjega samostana dominikank v Studenicah, kar zlasti pričuje notranja cerkvena oprava, se more slutiti, da je tudi ta križev pot dar Studeniških dominikank nekako iz časa cesarja Jožefa II., ko so Studeniške redovnice za olepšanje raznih cerkev svojega patronata posebno skrbele. Španski jezik opravičuje dejstvo, da izvaja dominikanski red svoj začetek od sv. Dominika, ki je bil rojen l. 1170 v mestu Caleruega na Španskem.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Martina na Pohorju obsega 14 postaj. Slikane so na takozvani „Leinwand-Papier“ in so izdelane s prosto roko. Kakšne posebne umetnosti na njih ni opaziti. Barve bi bile povoljne, pač pa različne osebe tu in tam niso proporcionalno izvršene. Napisi so pisani v bohoričici in bi bil torej križev pot nastal okoli l. 1800.

Podružnica sv. Uršule nima križevega pota.

Pri podružnici sv. Ariha je družina Žigart iz Bojtine kupila okoli l. 1890 križev pot, ki je jako preprost, slikan na papir, brez umetniške vrednosti in je bil ob času sv. misijona, dne 12. junija 1910, po č. g. misijonarju Fr. Kitaku blagoslovljen.

V župnijski cerkvi sv. Trojice v Gornji Polskavi je bil križev pot, ki je slikan na platno,

prenovljen l. 1898. Table so 80 *cm* dolge. Slikarije ne kažejo nikakšne umetnosti. Pred tablami je pri vsaki postaji svečnik brez vsake umetnije.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Štefana v Spodnji Polskavi je bil naročen l. 1847 in je slikan. Table so visoke 80 *cm*. Vsaka tabla ima še zgoraj nakit z napisom postaje. Slikarija je dostojna, tudi table zadostujejo za našo malo cerkev.

V župnijski cerkvi sv. Mihaela v Črešnjevcu je omislil križev pot župnik Simon Pirc (1851 do 1872) od neke družbe, ki se je s tem pečala, za 260 kron. Vse delo je preprosto, a vendar vkusno. Slike niso na platno, temveč na papir izvršene (Ölfarbendruck). Prenovljen je bil l. 1898 po pozlatarju Antonu But. Nad vsakim kipom stoji lep rdeč križec — delo slavnega Jožefa Fühlich.

Podružna cerkev sv. Treh kraljev ima star križev pot, ki je podoben onemu v župnijski cerkvi.

Sedanje podobe križevega pota v župnijski cerkvi sv. Andreja v Makolah so bile na prvo adventno nedeljo l. 1873 pred poznim opraviлом blagoslovljene po č. g. Jakobu Horvat, bivšemu superiorju lazaristov-misijonarjev pri sv. Jožefu ob Celju. Sliši se tu in tam od starejših župljanov, da so gg. misijonarji pri sv. Jožefu ob Celju ta križev pot oskrbeli in ga Makolski cerkvi darovali. Slike so na papir napravljene in potem na platno napete. Oblika podob je celo navadna, kakršne se nahajajo večinoma po vseh naših cerkvah na deželi. Kakršne posebne vrednosti nimajo v nobenem oziru. Velikost podob je ta-le: slika sama je 49 *cm* široka in

73 *cm* visoka; z okvirom pa je 63 *cm* široka in 87 *cm* visoka. Okviri so preprosti, leseni, slabo popleskani.

V podružni cerkvi sv. Ane je križev pot, ki je bil poprej v župnijski cerkvi sv. Andreja.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Treh kraljev v Studenicah datira iz l. 1854 in je v slikah in večinoma tudi v okvirih docela enak križevim potom sosednjih župnij. Slikar in tvrdka nista znana. Papirne slike (72 × 50 *cm*) z mnogimi podobami so napete na platno. Listine o zgodovini povedó sledeče: Na prošnjo kn. šk. kuracijskega urada je dovolil preč. kn. šk. ordinariat dne 29. marca 1854, št. 563, da sme gvardijan oo. frančiškanov v Mariboru blagosloviti križev pot ob priliki, ko ga bo blagoslovil tudi pri Sv. Duhu v Ločah. Na podlagi tega odloka je pooblastil ljubljanski frančiškanski provincijal o. Salezij Volčič gvardijana o. Kalista Dmeiz, blagosloviti križev pot, kar je storil dne 2. aprila 1854. Koliko je križev pot stal, in kakim potom ga je g. kurat Jožef Altmann plačal, ni znano. Ker je tekom 50 let v precej mokrotni cerkvi postal že precej slab in je iz nekaterih slik začela odpadati barva, ga je dal sedanji župnik l. 1909 po slikarju Antonu But iz Kostrivnice obnoviti za plačilo 80 kron, ki so se nabrale s prostovoljnimi doneski. Pred l. 1854. menda ni bilo križevega pota. Dne 2. februarja 1899 je Fr. Javšovec, superior misijonarjev pri sv. Jožefu nad Mariborom, pooblaščen od Fr. generala in prevzv. knezoškofa v Mariboru čč. Magdalenkam ob priliki sv. eksercieij blagoslovil dvojen križev pot ob enem. Prvi je postavljen vrh stolov v koru, drugi pa v veži pred korom. Prvi je francosko delo z na papir tiskanimi slikami (38 × 28 *cm*), z napisi

v 4 jezikih zahodno-južnih dežel; drugi, manjši (18×14 cm) s šiframi: Jos. Führieh, pinxit Petrak, je bakrorez in je bil tiskan pri g. J. Manzu v Ratisboni.

Podružna cerkev sv. Lucije nima križevega pota.

Sedanji križev pot v župnijski cerkvi sv. apostolov Petra in Pavla v Tinjah je bil postavljen okoli leta 1857 za časa g. župnika Jurija Regula, kakor zatrjuje bivši cerkveni ključar Jožef Šega. Kronika o tem ničesar ne omenja in drugih listin ni najti. Podobe križevega pota so oljnati barvotisk po starem mojstru Jožefu pl. Führieh ter so 74 cm visoke in 50 cm široke. Slovenski napisi posameznih postaj so nad okvirom. Leseni križi so na vrhu in v redu.

Križev pot v podružni cerkvi sv. Urha je bil blagoslovljen in kanonično pravilno postavljen dne 10. oktobra 1909 z dovoljenjem kn. šk. ordinariata z dne 24. septembra 1909, števil. 4442, po o. Kasijanu Zemljak O. S. Fr. za časa sedanjega g. župnika. Podobe so oljnati barvotisk, 51 cm visoke in 39 cm široke. Pravilni slovenski napis na posameznih postajah je pod okvirom. Na vrhu pod lesenimi križi so rimske številke, ki zaznamujejo postaje od I. do XIV. Ta križev pot je bil naročen pri umetniškem zavodu Karola Prinner (Inhaber der Firma Zambach und Müller, Wien IX, Maximilianplatz, 3) na Dunaju in stane s svečniki vred 260 K, ki jih je daroval Franc Šega, posestnik v Tinjah. Križev pot je za podružnico prav primeren in napravi na vsakega ugoden vtis.

Stari križev pot, ki je bil nekdanj v župnijski cerkvi sv. Petra in Pavla v Tinjah, potem pa prenesen k podružnici sv. Urha, se je shranil in bo ob priložnosti cer-

kveno pravilno postavljen v podružni cerkvi sv. Treh kraljev, ki še nima križevega pota. Podobe so preprost tisk na debelem papirju ter zavarovane s steklenimi šipami. Poznejša roka je nekoliko kolorirala podobe, ki nas spominjajo dogodb iz Kristusovega trpljenja začenši z bičanjem. Podobe so 35 cm široke 24 cm visoke, toraj podolgovate oblike. Posamezne postaje so zaznamovane z rimskimi številkami I.—XIV., ki so nad okvirom pod lesenimi križci, na katere so navezani odpustki. Na levi strani vsake postaje je primeren citat iz sv. Pisma v latinskem, na desni strani pa daljši tekst v španskem jeziku in spodaj je zabeležen odpustek. Ves križev pot je še precej dobro ohranjen in ima starinsko vrednost. Ker se vsled določbe papeža Klementa XII. z dne 3. aprila 1731 (Monitum IX.) ne sme več zapisovati na postaje križevega pota določeno število odpustkov, zato ne kaže, prenesti križev pot v podružno cerkev sv. Treh kraljev ter ga tam zopet postaviti in blegosloviti, temveč se naj pošlje semkaj v škofijski muzej. Premilostljivi gospod nadpastir so pripravljeni, preskrbeti na svoje stroške nov primeren križev pot za omenjeno podružnico. Ker je ta križev pot sličen križevemu potu v cerkvi sv. Jožefa v Slovenski Bistrici, bo menda tudi dar Studeniških dominikank, ki so bile nekdaj cerkveni patron župnije na Tinjah.

Napis na levi strani podob spodaj se glasi do besedno:¹

¹ Pogreški se niso popravljali, temveč so se pustili, kakor so natisnjeni.

Napis na desni strani podob spodaj v španskem jeziku:

STATIO PRIMA

Tunc ergo apprehendit Pilatus Jesum, et flagellavit: et milites plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti ejus. Ioan. 19, 1.

PRIMERA ESTACION

Que es el Pretorio, y Cassa de Pilatos, en donde, despues de aver Sido Sententiado a los azotes el Redemptor del mundo fue rigorosamente azotado por mano de Seis feroces Soldados, Siendo los Azotes varas espinosas, Cadenas de fierro y' Cordoles undosos entrelasados de penetrante Abrosos. A, qui Se gana indulgencia plenaria.

STATIO SECUNDA

Tradidit illum ut crucifigeretur suscepit autem Jesum, et eduxerunt: et bajulans sibi crucem exivit in eum, qui dicitur Calvariae locum Hebraice autem Golgotha. Ioan. C. 19, v. 16. 17.

SECUNDA ESTACION

Que es el lugar donde a Nuestro amantissimo Jesus le pusieron lastimados ombros el grave pesso de la Cruz. Le quitaron y vol aponerle la Corona de espinas con imenso dolor. A qui se ga Siete annos y Siete quarentenas de perdon.

STATIO TERTIA

In his omnibus non est aversus furor meus, sed adhuc manus mea extenta Propter scelus populi mei percussi eum, et volui conterere

TERCERA ESTACION

Que es el lugar, donde Caminando su Divina Magestad con la Cruz acuestas, Cayo de vaso de ella y con la fuersa del golpe, que dio,

eum in infirmitate. Isaie 9, 12. 53.; 8. 10.

STATIO QUARTA

Sequebatur illam multa turba mulierum que lamentabantur eum conversus autem ad illas Iesus dixit.

STATIO QUINTA

Cum ducerunt eum apprehenderunt Simonem quedam Cyrenensem venientem de villa et imposerunt illi crucem portem post Iesum. Luc. 23, 26.

se abrieron de nuevo sus llagas, y heridas Causandole grandes y penas.

A qui Se ganan Siete quarentenas de perdon.

QUARTA ESTACION

Que es el lugar, donde yendo Nuestro innocentissimo Cordero Jesus encontro a su amantissima, y triste Madre, y mirandose estos dos finos amantes que dieron sus Coraconesh apasados de grande dolor, y angustia. A qui Se ganan Siete annos, y Siete quarentenas de perdon.

ESTACION QUINTA

Que es el lugar, donde temeroso los Indios, que se les muriese el Redemptor de las almas por lo inclinado que Caminando, estaba su Cuerpo a la tierra por la falta de fuersas, alquilaron a Simon Cyprinco, para que ayudasse a llevar la Cruz a Nuestro Divino Jesus hasta el monte Calvario. A qui Se ganan Siete annos y Siete quarentenas de perdon.

STATIO SEXTA

Vidimus eum Scientem infirmitatem et quasi absconditus vultus eius et despectus Vere langores nostros ipse tulit, et dolores ipse portavit. Isaie 53, 3. 4.

STATIO SEPTIMA

Ipsa vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum et livores ejus sanati sumus. Isaie 53, 5. 6.

STATIO OCTAVA

Prospice, fili mei lacrimas meos gemitus et aperi os

SEXTA ESTACION

Que es el lugar, donde a N^o. piadosissimo Jesus, se Salio la Sta. muger Veronica que viendo a Su Magestad fatigado, Su Rostro maltratado, y obscurecido con el polvo Salivas y befetadas, que le dieron, le limpio Compasiva con un liense que laudo estempado en tres pertes Su Sanctissimo Rostro. A qui Se ganan Siete annos y Siete quarentenas de perdon.

SEPTIMA ESTACION

Que es el lugar de la puerta iudiciaria en donde despues de aver llevado Nuestro Redemptor la santa Cruz acuesta por las Calles publicas de Jerusalem Cayo segunda vez en tierra por Saltar leya del todo las fueras, quedando su Magestad conesta Cayda muy lastimado.

A qui Se gana indulgencia plenaria.

OCTAVA ESTACION

Que es el lugar, donde unas piadosas mugeres diendo que

suum da mihi solatium attendit universi populi et videt si est dolor similis sicut dolor meus.

STATIO NONA

Aruit tanquam testa virtus mea, et lingua mea adhæsit faucibus meis et in pulverem mortis deduxit me. Psal. 21, v. 16.

STATIO DECIMA

Dumes videntes me, deriserunt me locuti sunt labiis et moverunt Caput. Diviserunt sibi vestimenta mea et super vestem meam miserunt sortem. Psal. 21, v. 19.

llevaban a Crucificar a Nuestro innocentissimo Jesus, hecho un abismado dolores y afrentas Narazon lastimadas sus dolores y penas.

A qui Se ganan Siete annos y Siete quarentenas de perdon.

NONA ESTACION

Que es el lugar donde Nuestro Soverano Redemtor Jesus, dessangrado y ya finalmente Aín suensas Cayo tercera vez en tierra hasta llegar con Su Sagrado boca en el Suelo, y queriendo su Maestad levantar se, volvió de nuevo a Caer luxiendo se en varias partes de Su Sagrado Cuerpo.

A qui Se ganan Siete annos, y Siete quarentenas de perdon.

DECIMA ESTACION

Que es el lugar del Monte Calvario donde aviendo llegado N°. piadosissimo Jesus le desundaron de Sus Sagradas Vestituras con la atrocidad, y fiereza, que otras vecezlo avian hecho al tiempo

que selas quitaron a Su Magd volvieron a renovax se las Sagrada llagas Yaqui le dieron abbex mixado.

A qui Se ganen Siete annos, y 7 qua^{na}. de perdon.

STATIO UNDECIMA

Fonderunt manus meas et pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea dicentes. Speravit in Domino eripiat eum. Salvum faciat eum, quoniam vult eum. Psal. 21, v. 18. 8.

UNDECIMA ESTACION

Que es el lugar donde a No. piedoso Jesus enclavaron de piez. y mano en le Axbol Stº. de la Cruz et Despues volviendo apones a su Ma^s. la Corona de espina le Causaron de uneve grandes dolores penas. A.

A qui se gana indulgencia plenaria.

STATIO DUODECIMA

Postquam venerunt in locum, qui vocatur Calvarie ibi crucifixerunt Jesum et latrones unum a dextris et alterum a sinistris. Luc. 23, 33.

DUODECIMA ESTACION

Que es el lugar en donde y a Crucificado Nuestro amantissimo Jesus en la Cruz le Vevaron de tropel, y Ando le Caer precipita lamente en la agusero de una pena se estremecio conel golpe todo Su Santissimo Cuerpo padeciendo en el dolorosissima pena.

A qui Se gana indulgencia plenaria.

STATIO DECIMA TERTIA

Joseph ab Arimathaea accessit ad Pilatum et petiit Corpus Jesu donavit ei Corpus Pilatus: Joseph autem mercatus sindonem et deponens eum involvit sindone. Marc. 16, 43. 45. 46.

STATIO DECIMA QUARTA

Erat autem in loco ubi crucifixus est, hortus et in horto monumentum novum, in quo nondum quisquam positus erat: ibi posuerunt Jesum. Joan. 19, 41. 42.

TERCIA DECIMA ESTACION

Que es el lugar donde Nuestro Divino Redemptor fue basado de la Cruz y puesto en los brazos: de su ss. Madre Cuyo amanto v tierno Coracon fue transpassado del mas Curuel y vivo dolor al ver el Cuerpo de su ss. hijo descoyuntado, y todo llagado.

A qui Se gana indulgencia plenaria.

QUARTA DECIMA ESTACION

Que es el lugar de el danto Sepulcro de N^o. Redemptor Jesus, donde, despues de averle ungido con exquisito olores, y envuelto en un sabana muy limpia pusieron, y depositaron Cerando la puerta con vna lapida grande sue poner la en el Coracon da Maria ss. para Nuevo y mas atros tormento de esta affligidissima y soberana Regina.

A qui de gana indulgentia plenaria y se saca una Anima del Purgatorio.

V župnijski cerkvi sv. Venčesla obstoji križev pot iz navadnih 14 postaj, katerih vsaka je označena s slovenskim besedilom natanko po sv. Opravilu. Vsaka ima tudi rdeč križec na vrhu okvira, ki je bil polakiran l. 1905, kakor so se tudi istega leta popravile bohoričiceve pismenke v nadpisih. Postaje so slikane na platno, ne posebno umetno, pa tudi ne preslabo v meri 70 × 50 cm. Postaje so razvrščene od velikega altarja proti velikim vratom, pod korom in na drugi strani zopet proti velikemu altarju. Blagoslovljen je bil križev pot, kakor pričuje spominska tablica v žagradu, še pod škofom Martinom Slomšekom od nekega dominikanca menda dne 29. septembra 1865. Na listini je podpisan dominikanski gvardijan iz Gradca.

Poročila zlasti o križevih potih v župnijskih in družnih cerkvah ter kapelah Lavantinske škofije so prav zanimiva in za našo cerkveno zgodovino velepomembna. Zato se izreče gg. poročevalcem, ki so s tako velikim trudom in tako skrbno preiskovali arhive in popisovali križeve pote, zaslužena zahvala.

Per cruce[m] ad lucem!

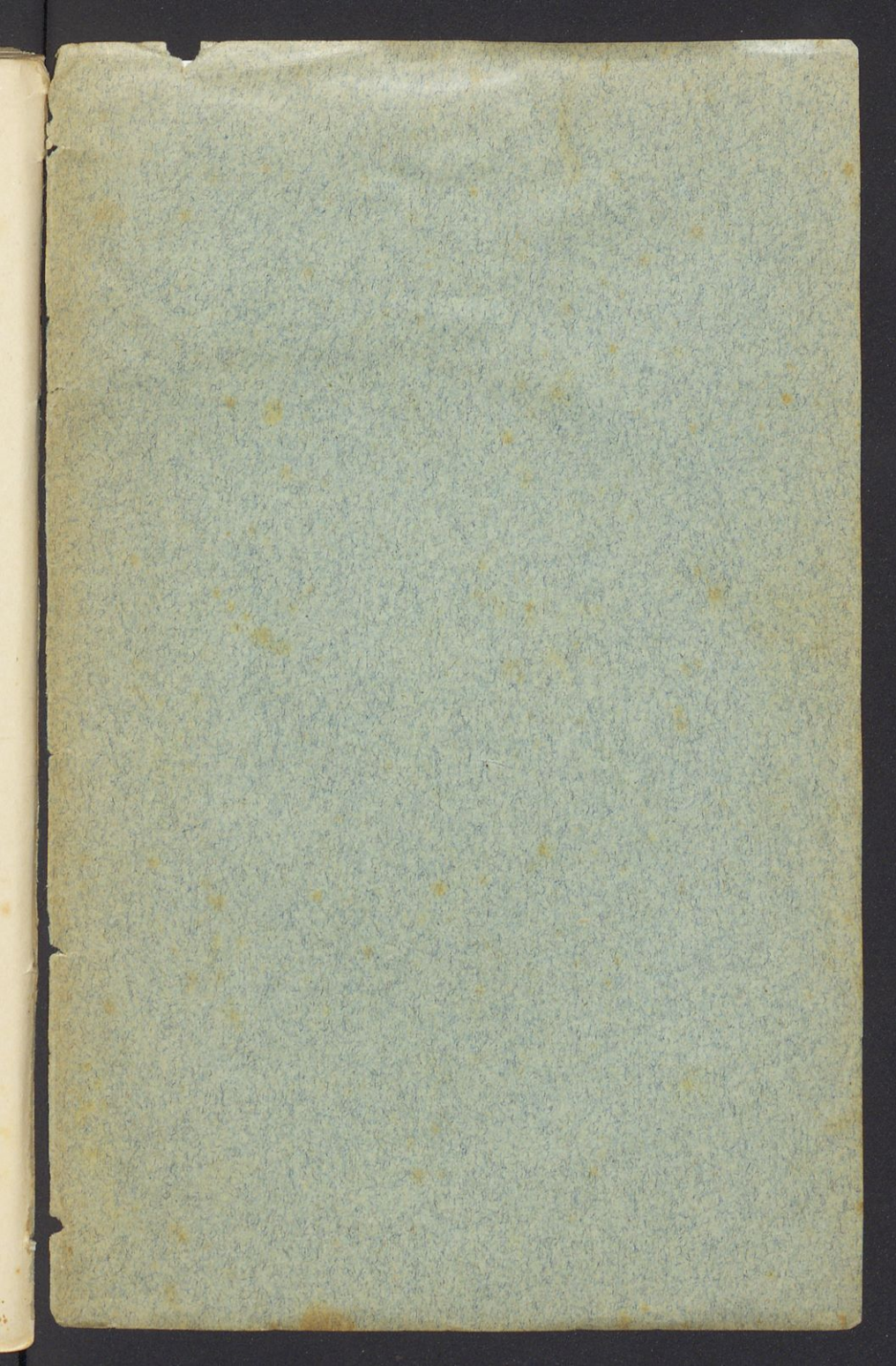

Kazalo.

	Stran
Predgovor	III
I. Izpovednice.	
A. Zgodovina in poglobitna cerkvena določila zastran izpovednic	1
B. Poročila o izpovednicah v Lavantinski škofiji	
Dekanija Maribor l. dr. b.	8
" Staritrq	10
" Celje	10
" Kozje	11
" Dravsko polje	11
" Braslovče	12
" Konjice	12
" Velika Nedelja	13
" Jarenina	14
" Sv. Lenart v Slov. gor.	15
" Ljutomer	18
" Marenberg	19
" Maribor d. dr. b.	20
" Šmarje	21
" Novacerkev	22
" Gornjigrad	22
" Ptuj	22
" Rogatec	24
" Vuzenica	25
" Zavrče	26
" Šaleška dolina	27
" Laško	57
" Videm	28
" Slovenska Bistrica	28
II. Pridižnice.	
A. Začetek in cerkveno veljavne postave o pridižnicah	32
B. Poročila o pridižnicah v Lavantinski škofiji	
Dekanija Maribor l. dr. b.	36
" Dravsko polje	38

	Stran
Dekanija Maribor d. dr. b.	38
„ Novacerkev	40
„ Rogatec	40
„ Vuzenica	40
„ Šaleška dolina	42
„ Laško	42
„ Videm	42
III. Sveti križev pot.	
A. Kaj določuje sveta katoliška Cerkev gledé sv. križevega pota?	43
B. Opis sv. križevih potov v posameznih cerkvah naše škofije.	
Dekanija Maribor l. dr. b.	66
„ Staritrq	71
„ Celje	71
„ Kozje	72
„ Dravsko polje	73
„ Braslovče	74
„ Konjice	76
„ Velika Nedelja	78
„ Jarenina	78
„ Sv. Lenart v Slov. gor.	80
„ Ljutomer	83
„ Marenberg	83
„ Maribor d. dr. b.	85
„ Šmarje	86
„ Novacerkev	90
„ Gornjigrad	91
„ Ptuj	91
„ Rogatec	93
„ Vuzenica	93
„ Zavrče	95
„ Šaleška dolina	96
„ Laško	97
„ Videm	100
„ Slovenska Bistrica	101

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJILJNICA

GS

I 714 035

201000571

COBISS ©